

POLSKA FEDERACJA STOWARZYSZEŃ
RZECZOZNAWCÓW MAJĄTKOWYCH

- ✓ **ZAWÓD: "RZECZOZNAWCA MAJĄTKOWY".**
- ✓ **JAK ZORGANIZOWANE SĄ SAMORZĄDY ZAWODOWE W POLSCE.**
- ✓ **PRÓBA ZEBRANIA "PLUSÓW DODATKICH" I "PLUSÓW UJEMNYCH" SAMORZĄDU ZAWODOWEGO - PRZYCZYNEK DO DYSKUSJI ŚRODOWISKOWEJ.**

Opracował:

Krzysztof Gabrel

Wiceprezydent PFSRM

2025

SPIS TREŚCI

<i>WPROWADZENIE</i>	3
<i>CZEŚĆ PIERWSZA ZAWÓD RZECZOZNAWCA MAJĄTKOWY</i>	5
<i>CZEŚĆ DRUGA OGÓLNE PODSTAWY TWORZENIA SAMORZĄDÓW ZAWODOWYCH</i>	20
<i>CZEŚĆ TRZECIA SAMORZĄDY ZAWODOWE W POLSCE</i>	25
<i>CZEŚĆ CZWARTA "PLUSY DODATNIE" I "PLUSY UJEMNE" SAMORZĄDU ZAWODOWEGO - PRZYCZYNEK DO DYSKUSJI ŚRODOWISKOWEJ.</i>	99

WPROWADZENIE

Polska Federacja Stowarzyszeń Rzecznawców Majątkowych zrzesza 25 stowarzyszeń do których przynależy przeważająca część osób wykonujących zawód rzeczoznawcy majątkowego w Polsce. Tym samym stanowi największą ogólnopolską reprezentację ruchu zawodowego rzeczoznawców majątkowych, będąc jednocześnie organizacją zawodową rzeczoznawców majątkowych w rozumieniu zapisów ustawy o gospodarce nieruchomościami.

Temat organizacji ruchu zawodowego w samorządzie zawodowym jest często podnoszony w debatach środowiskowych i w dyskusjach rzeczoznawców majątkowych. Należy zauważyć, że taki cel, tj. dążenie do utworzenia samorządu zawodowego rzeczoznawców majątkowych, nie został wprost postawiony przed Polską Federacją Stowarzyszeń Rzecznawców Majątkowych w zapisach Statutu PFSRM. Ponadto w przyjętych przez Radę Krajową PFSRM w dniu 19 grudnia 2005 roku "*Kierunkach rozwoju zawodu rzeczoznawcy majątkowego*" również nie wskazano takiego celu / kierunku (proponowano debatę na ten temat). Na przestrzeni ponad 30 lat funkcjonowania Polskiej Federacji Rzecznawców Majątkowych przyjmowane były przez Radę Krajową uchwały powołujące komisje ds. samorządu zawodowego, w ramach federacyjnych struktur kilkakrotnie przygotowywano projekt ustawy powołujący samorząd zawodowy, wielokrotnie podnoszono ten temat na spotkaniach z przedstawicielami administracji rządowej oraz parlamentarzystami. Nigdy nie doszło do uruchomienia procesu legislacyjnego zmierzającego do utworzenia samorządu zawodowego rzeczoznawców majątkowych.

Zarząd Polskiej Federacji Rzecznawców Majątkowych powinien mieć aktualną, jednoznacznie określoną legitymację do wyrażania stanowiska w sprawie samorządu zawodowego rzeczoznawców majątkowych w imieniu rzeczoznawców majątkowych zrzeszonych, za pośrednictwem sfederowanych stowarzyszeń, w Federacji. Na dzisiaj takiej (aktualnej) legitymacji nie ma. Celem wypracowania stanowiska w tej sprawie, poprzedzonego możliwie szeroką debatą w stowarzyszeniach tworzących Federację, koniecznym stało się przygotowanie materiału informacyjnego o naszym zawodzie, o jego potencjalnych możliwościach utworzenia samorządu zawodowego, a także przybliżającego specyfikę funkcjonowania izb zawodowych w Polsce wraz ze wskazaniem potencjalnych wad i zalet takiego rozwiązania. Postulat przygotowania takiego materiału informacyjnego przez Zarząd PFSRM był wyrażany w trakcie obrad ostatnich Rad Krajowych PFSRM, a przekazane do Państwa rąk opracowanie czyni zadość takim postulatowi. Opracowanie to zostało przygotowane z myślą, że ma być możliwie obiektywne, tzn. dostarczające wyłącznie informacji, a nie prezentujące z góry określony punkt widzenia. Zaprezentowane w podsumowaniu tego pracowania potencjalne dobra i słabsze strony organizacji zawodu w samorządzie (izbie) nie stanowią oczywiście katalogu zamkniętego. W ramach debat środowiskowych ten katalog zapewne będzie uzupełniany.

Zarząd PFSRM ma nadzieję, że opracowanie to będzie stanowiło przyczynek do dyskusji środowiskowych, których ostatecznym wyrazem będzie przyjęcie przez Radę Krajową kierunku w którym powinny podążać zarządy PFSRM w najbliższych latach.

Tegoroczne walne zebrania członków w stowarzyszeniach mogą być okazją do takich debat i podejmowania ewentualnych decyzji.

Zarząd PFSRM wyrażając postulat utworzenia samorządu zawodowego rzeczoznawców majątkowych powinien czuć poparcie środowiska zawodowego, a także móc ten fakt z przekonaniem prezentować w swoich zabiegach o utworzenia samorządu.

Niniejsze opracowanie może stanowić zaczątek debat środowiskowych, których ostatecznym wyrazem będzie przyjęcie przez Radę Krajową stosownego stanowiska w tej sprawie.

Umożliwi to zarządowi PFSRM wybór kierunku swoich działań z jednoznacznym przekazem "zewnętrznym" w postaci "roboczo" zarysowanych poniższej deklaracji.

1) Zarząd PFSRM będzie mógł twierdzić, że reprezentując ruch zawodowy zrzeszający 25 stowarzyszeń, skupiających łącznie ok. 4.000 rzeczoznawców majątkowych, po przeprowadzeniu szerokich konsultacji wśród członków sfederowanych stowarzyszeń, Rada Krajowa "umocowała" zarząd Federacji do aktywnego wspierania wszystkich działań i inicjatyw zmierzających do powstania samorządu zawodowego rzeczoznawców majątkowych.

lub

2) Zarząd PFSRM będzie mógł twierdzić, że reprezentując ruch zawodowy zrzeszający 25 stowarzyszeń, skupiających łącznie ok. 4.000 rzeczoznawców majątkowych, po przeprowadzeniu szerokich konsultacji wśród członków sfederowanych stowarzyszeń, Rada Krajowa "umocowała" zarząd Federacji do promowania zawodu rzeczoznawcy majątkowego jako zawodu spełniającego przesłanki zawodu zaufania publicznego, a także podejmowania działań zmierzających do poprawy zasad i warunków jego funkcjonowania, ale wyłącznie w ramach aktualnie obowiązujących, określonych prawem reguł organizacji zawodu (stowarzyszenia, jako organizacje zawodowe rzeczoznawców majątkowych).

W imieniu Zarządu PFSRM
Krzysztof Gabrel
Wiceprezydent

CZEŚĆ PIERWSZA

ZAWÓD RZECZOZNAWCA MAJĄTKOWY

Czy "rzeczoznawca majątkowy" to:

- ✓ **zawód regulowany?**
- ✓ **wolny zawód?**
- ✓ **zawód zaufania publicznego?**

Krótką charakterystyką zawodu "rzeczoznawca majątkowy".

- ✓ Zawód rzeczoznawcy majątkowego jest zawodem, którego zasady wykonywania zostały uregulowane przepisami w randze ustawy.
- ✓ Tytuł zawodowy "rzeczoznawca majątkowy" podlega ochronie prawnej.
- ✓ Rzeczoznawcą majątkowym może zostać osoba, która
 - posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
 - nie była karana za przestępstwo przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego, za przestępstwo przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, za przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, za przestępstwo przeciwko mieniu, za przestępstwo przeciwko obrotowi gospodarczemu, za przestępstwo przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi lub za przestępstwo skarbowe;
 - posiada wyższe wykształcenie;
 - ukończyła studia podyplomowe w zakresie wyceny nieruchomości;
 - odbyła co najmniej 6-miesięczną praktykę zawodową w zakresie wyceny nieruchomości;
 - przeszła z wynikiem pozytywnym postępowanie kwalifikacyjne, w tym złożyła egzamin przed Państwową Komisją Kwalifikacyjną działającą przy ministrze właściwym do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa.
- ✓ Rzeczoznawca majątkowy może wykonywać zawód:
 - prowadząc we własnym imieniu działalność gospodarczą jednoosobowo lub w ramach spółki osobowej w zakresie szacowania nieruchomości, lub
 - w ramach stosunku pracy lub umowy cywilnoprawnej u podmiotu prowadzącego działalność w zakresie szacowania nieruchomości.
- ✓ Rzeczoznawca majątkowy jest zobowiązany do wykonywania czynności zawodowych:
 - zgodnie z zasadami wynikającymi z przepisów prawa,
 - ze szczególną starannością właściwą dla zawodowego charakteru tych czynności,
 - kierując się zasadami etyki zawodowej,
 - zachowując bezstronności w wycenie nieruchomości.
- ✓ Rzeczoznawca majątkowy podlega wyłączeniu, jeżeli zachodzą przesłanki ograniczające jego bezstronność przy wykonywaniu czynności zawodowych.

- ✓ Rzeczoznawca majątkowy nie może odmówić pełnienia funkcji biegłego sądowego (biegłym sądowym z zakresu szacowania nieruchomości może zostać wyłącznie rzeczoznawca majątkowy).
- ✓ Rzeczoznawca majątkowy jest zobowiązany do dochowania tajemnicy zawodowej.
- ✓ Rzeczoznawca majątkowy podlega odpowiedzialności zawodowej (odpowiedzialność dyscyplinarna). W ramach odpowiedzialności zawodowej rzeczoznawca majątkowy może zostać pozbawiony prawa wykonywania zawodu.
- ✓ Rzeczoznawca ma obowiązek doskonalenia zawodowego - stałego podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych.
- ✓ Rzeczoznawca majątkowy podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej.
- ✓ Prowadzenie działalności w zakresie szacowania nieruchomości na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest możliwe, w przypadku gdy czynności z zakresu szacowania nieruchomości będą wykonywane przez rzeczoznawców majątkowych.
- ✓ Rzeczoznawcy majątkowi mogą się zrzeszać (przynależność nieobowiązkowa) w organizacjach zawodowych rzeczoznawców majątkowych (stowarzyszenia, związki stowarzyszeń, izby gospodarcze).
- ✓

Podjmując próbę sformułowania odpowiedzi na postawione na wstępie pytania zamieszczam fragmenty opublikowanych opinii oraz artykułów poruszających te kwestie zarówno co do samej istoty zawodów określanych jako "regulowane", "wolne" oraz "zaufania publicznego", a w części także wprost odnoszących się do zawodu rzeczoznawcy majątkowego z próbą jego przyporządkowania do odpowiedniej kategorii zawodów.

Fragmenty (cytaty) opinii prawnej Biura Ekspertyz Oceny Skutków Regulacji Kancelarii Sejmu z dnia 22 października 2024 roku (znak: BEOS-WP-1597/24):

"Pojęcie „zawodu zaufania publicznego” nie posiada definicji legalnej. Zostało ono użyte na gruncie art. 17 ust. 1 Konstytucji, który stanowi o możliwości tworzenia w drodze ustawy samorządów zawodowych, reprezentujących osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujących pieczę nad należytym wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony. **Ustawodawca, co do zasady, nie posługuje się pojęciem „zawodu zaufania publicznego”, nawet na gruncie przepisów ustaw powołujących do życia poszczególne korporacje.** Tak też na poziomie ustawowym zawody adwokata, radcy prawnego, biegłego rewidenta, komornika sądowego, doradcy podatkowego, psychologa, ratownika medycznego, lekarza weterynarii, farmaceuty, architekta, inżyniera budownictwa, fizjoterapeuty, lekarza i lekarza dentystry, pielęgniarki i położnej nie są określane mianem zawodów zaufania publicznego. Wyjątek w tym zakresie stanowi zawód notariusza i rzecznika patentowego. Zarówno ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. z 2024 r. poz. 1001) jak i ustawa z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych, Dz.U. z 2024 r. poz. 749) zawierają przepisy wprost przesądzające, że zawody regulowane ich przepisami są zawodami zaufania publicznego (odpowiednio: art. 2 § 1 ustawy – Prawo o notariacie oraz art. 1 ust. 2 ustawy o rzecznikach patentowych).

O kwalifikacji wszystkich wyżej wymienionych zawodów do grupy, o której mowa w art. 17 ust. 1 Konstytucji (zawodów zaufania publicznego), przesądza kwalifikacja dokonana przez ustawodawcę. W każdym bowiem przypadku ustawodawca zdecydował się na utworzenie dla nich samorządu zawodowego, którego funkcją jest reprezentacja interesów wskazanych grup zawodowych, a także sprawowanie pieczy nad należytym ich wykonywaniem. **Powołując do życia samorząd zawodowy, ustawodawca potwierdza, że zawód reprezentowany przez ten samorząd jest zawodem zaufania publicznego w rozumieniu art. 17 ust. 1 Konstytucji.** De lege lata należy więc podkreślić, że dla uznania danego zawodu za zawód zaufania publicznego nie jest niezbędne wyartykułowanie tego stwierdzenia wprost w przepisach ustawy. **Nie oznacza to jednak, że tam, gdzie ustawodawca nie zdecydował się na utworzenie samorządu zawodowego, nie mamy do czynienia z zawodem zaufania publicznego. Należy bowiem podkreślić, że na gruncie art. 17 ust. 1 Konstytucji utworzenie samorządu zawodowego jest fakultatywne.** W uzasadnieniu wyroku z dnia 30 listopada 2011 r. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że treść art. 17 ust. 1 Konstytucji wyraźnie sugeruje daleko idącą swobodę ustawodawcy, jeśli chodzi o podjęcie decyzji o utworzeniu samorządu zawodowego, co wynika z użycia w tym przepisie sformułowania „w drodze ustawy można tworzyć samorzady zawodowe”. Jest to zatem suwerennym rozstrzygnięciem ustawodawcy, a Konstytucja nie formułuje prawa do samorządu zawodowego. **W uzasadnieniu wyroku z dnia 12 maja 2009 r. za zawód zaufania publicznego, nieposiadający własnego samorządu zawodowego, Trybunał Konstytucyjny uznał zawód doradcy inwestycyjnego.**

Zarówno w orzecznictwie jak i doktrynie podejmowane są próby ustalenia cech wspólnych wyróżniających zawody zaufania publicznego na tle innych zawodów. Jeśli chodzi o **orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego**, należy w szczególności wskazać na ustalenia zaprezentowane w uzasadnieniu wyroku TK z dnia 2 lipca 2007 r. Trybunał stwierdził w nim, że:

Po pierwsze, zawód zaufania publicznego to zawód polegający na obsłudze osobistych potrzeb ludzkich, wiążący się z przyjmowaniem informacji dotyczących życia osobistego i zorganizowany w sposób uzasadniający przekonanie społeczne o właściwym dla interesów jednostki wykorzystywaniu tych informacji przez świadczących usługi.

Po drugie, wykonywanie zawodu zaufania publicznego określane jest dodatkowo normami etyki zawodowej, szczególną treścią ślubowania, tradycją korporacji zawodowej czy szczególnym charakterem wykształcenia wyższego i uzyskanej specjalizacji (aplikacja). Ustawodawca ma prawo uzależniać prawo wykonywania zawodu zaufania publicznego od spełnienia przez zainteresowanego określonych warunków dotyczących np. jego kwalifikacji zawodowych i moralnych, w tym wymagania cechy „nieskazitelnego charakteru” i „rękojmi prawidłowego wykonywania zawodu”.

Po trzecie, przymiot zawodu „zaufania publicznego”, jaki charakteryzuje zawody poddane unormowaniom art. 17 ust. 1 Konstytucji, polega nie tylko na objęciu zakresem ich wykonywania pieczy nad prowadzeniem spraw lub ochroną wartości (dóbr) o zasadniczym i (najczęściej) osobistym znaczeniu dla osób korzystających z usług w sferze zawodów zaufania publicznego. Nie wyczerpuje się też w podejmowaniu ważnych – w wymiarze publicznym – czynności zawodowych, wymagających profesjonalnego przygotowania, doświadczenia, dyskrecji oraz taktu i kultury osobistej.

„Zawody zaufania publicznego” wykonywane są - zgodnie z ich konstytucyjnym określeniem - w sposób założony i społecznie aprobowany, o ile ich wykonywaniu towarzyszy realne „zaufanie publiczne”. Na zaufanie to składa się szereg czynników, wśród których na pierwszy plan wysuwają się: przekonanie o zachowaniu przez wykonującego ten zawód dobrej woli, właściwych motywacji, należytej staranności zawodowej oraz wiara w przestrzeganie wartości istotnych dla profilu danego zawodu. W odniesieniu do wykonywania prawniczych zawodów zaufania publicznego do istotnych wartości należy pełne i integralne respektowanie prawa, w tym zwłaszcza - przestrzeganie wartości konstytucyjnych (w ich hierarchii) oraz dyrektyw postępowania.

Podsumowując ustalenia doktryny na temat cech charakteryzujących zawody zaufania publicznego, M. Szydło wskazuje, że: prawidłowe i zgodne z interesem publicznym wykonywanie zawodu zaufania publicznego jest kwestią szczególnie ważką i doniosłą, a to z uwagi na ogromne znaczenie dla społeczeństwa każdej z tych poszczególnych dziedzin życia, w których są wykonywane zawody zaufania publicznego, a także z uwagi na konieczność zapewnienia daleko idącej ochrony konstytucyjnym prawom i wolnościom jednostek. **Osobom wykonującym zawody zaufania publicznego jednostki korzystające z ich usług powierzają informacje mające charakter osobisty i dotyczące ich życia prywatnego, przy czym wspomniani usługobiorcy czynią to – jak się zakłada – w warunkach daleko idącego i pogłębionego zaufania. Owe informacje ujawniane (powierzone) przez usługobiorców osobom wykonującym zawody zaufania publicznego są zresztą uznawane przez ustawodawcę za tajemnicę zawodową, której nie wolno ujawniać osobom trzecim.** W tym względzie osoby wykonujące zawody zaufania publicznego korzystają z ustawowo gwarantowanego immunitetu uwalniającego je od odpowiedzialności karnej za nieujawnienie takich informacji, które – będąc powierzone tym osobom przez jednostki korzystające z ich usług – są objęte tajemnicą zawodową i których ujawnienie mogłoby spowodować naruszenie

dóbr jednostek, do których te informacje się odnoszą. Dla charakterystyki zawodów zaufania publicznego istotne jest spostrzeżenie, że korzystanie ze świadczeń zapewnianych przez osoby wykonujące zawody zaufania publicznego ma miejsce najczęściej wówczas, gdy osobę decydującą się na skorzystanie z tych świadczeń dotyka realne lub przynajmniej potencjalne niebezpieczeństwo grożące jej szczególnie cennym dobrom i wartościom, takim jak życie, zdrowie, godność, wolność lub dobre imię. Osoby wykonujące zawody zaufania publicznego nie podlegają typowym regułom urzędniczej hierarchii, lecz gwarantowana jest im daleko idąca samodzielność w realizowaniu ich zawodowych świadczeń. Realizując te zawodowe świadczenia osoby wykonujące zawody zaufania publicznego podlegają sformalizowanym regułom deontologii zawodowej. Osoby wykonujące zawody zaufania publicznego powinny w swoim założeniu dawać rękojmię należytego i zgodnego z interesem publicznym wykonywania danego zawodu. To, że osoby wykonujące zawody zaufania publicznego taką rękojmię rzeczywiście dają, jest gwarantowane, po pierwsze, przez wysokie prawne bariery dostępu do wykonywania każdego zawodu zaufania publicznego [wśród których to barier znajduje się wymóg posiadania odpowiedniego wykształcenia, ukończenia stosownego szkolenia i (lub) praktyki zawodowej oraz wymóg bycia osobą reprezentującą odpowiednio wysoki poziom etyczny] oraz, po drugie, przez pieczę organów samorządu zawodowego, która jest – w interesie publicznym – sprawowana nad wszystkimi osobami wykonującymi zawody zaufania publicznego (zob. np. P. Sarnecki, Pojęcie zawodu zaufania publicznego, s. 155 i n.; tenże, W sprawie wykładni, s. 75–76; J. Hausner, D. Długosz, Tezy, s. 119; C. Banasiński, Samorząd gospodarczy, 2011, s. 166; T. Kocowski, Samorząd gospodarczy, s. 629–630; E. Tkaczyk, Samorząd zawodowy, s. 65 i n.; zob. też przegląd stanowisk doktrynalnych na temat pojęcia zawodu zaufania publicznego dokonany przez TK w wyr. z 2.7.2007 r., K 41/05, OTK-A 2007, Nr 7, poz. 72, pkt III.6.2).

(...)

Przedstawiona wyżej charakterystyka zawodu rzeczoznawcy majątkowego wskazuje, że zawód ten posiada wiele cech właściwych dla zawodów zaufania publicznego.

Zawód ten jest zawodem, którego zasady wykonywania uregulowane są przepisami ustawy.

Przepisy przesądzają o istnieniu tytułu zawodowego „rzeczoznawcy majątkowego”, obejmują ten tytuł ochroną prawną i jednocześnie określają czynności zawodowe składające się na zawód rzeczoznawcy majątkowego.

Wykonywanie tego zawodu warunkowane jest koniecznością uzyskania stosownych uprawnień.

Przepisy przesądzają nie tylko o potrzebie wykonywania zawodu w sposób zgodny z zasadami wynikającymi z przepisów prawa, ale także ze szczególną starannością właściwą dla zawodowego charakteru tych czynności oraz z zasadami etyki zawodowej.

Rzeczoznawca majątkowy zobowiązany jest do dochowania tajemnicy zawodowej, tj. nieujawniania informacji uzyskanych w związku z wykonywaniem zawodu.

Rzeczoznawca ma obowiązek doskonalenia zawodowego - stałego podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych.

Przepisy przewidują obowiązek ubezpieczenia rzeczoznawcy od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z wykonywaniem zawodu.

Rzecznawca majątkowy ponosi odpowiedzialność z tytułu naruszenia obowiązków zawodowych takich jak działanie w sposób zgodny z przepisami prawa, wymogami szczególnej staranności, zasad etyki zawodowej, obowiązku doskonalenia zawodowego, czy też naruszenia tajemnicy zawodowej. W ramach reżimu odpowiedzialności zawodowej rzecznawca może także zostać pozbawiony prawa do wykonywania zawodu.

Należy też podkreślić, że ustawodawca sankcjonuje istnienie organizacji zawodowych rzecznawców majątkowych i przypisuje im określone funkcje publiczne. Organizacje te na mocy art. 157 u.g.n. uprawnione są do oceny prawidłowości sporządzenia operatów szacunkowych. Organizacje te sprawują więc w pewnym zakresie pieczę nad należyтым wykonywaniem zawodu.

Powyższe zestawienie wskazuje, że de lege lata sposób uregulowania zasad wykonywania zawodu rzecznawcy majątkowego nie różni się istotnie od zasad wykonywania np. zawodu adwokata czy radcy prawnego. Główną różnicą pomiędzy tymi zawodami jest okoliczność, że wykonywanie zawodu rzecznawcy podlega nadzorowi ministra właściwego do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, natomiast w przypadku adwokatów i radców prawnych zadania w tym zakresie przynależą do samorządów zawodowych.

Wydaje się jednak, że obowiązujące regulacje mogą skłaniać do uznania, że zawód rzecznawcy majątkowego jest zawodem zaufania publicznego.

(...)

Na gruncie obowiązujących przepisów istnieją więc przesłanki dla uznania zawodu rzecznawcy majątkowego za zawód zaufania publicznego, który nie posiada jednak samorządu zawodowego."

Fragmenty (cytaty) opracowania Biura Analiz i Petycji Kancelarii Senatu z dnia 16 lipca 2024 r. (znak: BAP.DPK.133.211.2024 MK).

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 7 maja 2002 r. (sygn. akt SK 20/00) orzekł m.in.: „Zawód zaufania publicznego to zawód polegający na obsłudze osobistych potrzeb ludzkich, wiążący się z przyjmowaniem informacji dotyczących życia osobistego i zorganizowany w sposób uzasadniający przekonanie społeczne o właściwym dla interesów jednostki wykorzystywaniu tych informacji przez świadczących usługi. Wykonywanie zawodu zaufania publicznego określane jest dodatkowo normami etyki zawodowej, szczególną treścią ślubowania, tradycją korporacji zawodowej czy szczególnym charakterem wykształcenia wyższego i uzyskanej specjalizacji (aplikacja)”. (P. Sarnecki: *Pojęcie zawodu zaufania publicznego (art. 17 ust. 1 Konstytucji) na przykładzie adwokatury*, w: L. Garlicki (red.), *Konstytucja-Wybory-Parlament. Studia ofiarowane Zdzisławowi Jaroszowi*, Warszawa 2000, Liber, s. 155 i nast.).

(...)

„Innymi słowy konstytucyjna gwarancja wolności wykonywania zawodu nie tylko nie kłóci się z regulowaniem przez państwo szeregu kwestii związanych tak z samym wykonywaniem zawodu, jak i ze statusem osób zawód ten wykonujących, ale wręcz zakłada potrzebę istnienia tego typu regulacji zwłaszcza, gdy chodzi o zawód zaufania publicznego jakim jest zawód adwokata.

Oczywiste jest, że takie regulacje mogą wprowadzić różnego rodzaju ograniczenia wolności wykonywania zawodu. Zarazem jednak ograniczenia wolności wykonywania zawodu – jak wszelkie ograniczenia praw i wolności jednostki – dopuszczalne są tylko stosownie do ogólnych zasad oraz kryteriów wyznaczonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji. Mogą być one ustanowione tylko w ustawie i tylko, gdy jest to konieczne ze względu na ochronę ważnego interesu publicznego i tylko w zakresie, który nie naruszy istoty regulowanej wolności lub prawa. Oznacza to, że ocena dopuszczalności ograniczeń musi zawsze opierać się na rozważeniu ich racjonalności i proporcjonalności”.

„W analizowanym przypadku Trybunał uznał posłużenie się przez ustawodawcę pojęciem niedookreślonym za uprawnione. Zawód adwokata jest zawodem zaufania publicznego. Wprowadzając wymogi dotyczące charakteru osoby zawód ten wykonujący czy też rękojmi prawidłowego wykonywania ustawodawca tworzy normatywne przesłanki dla zapewnienia odpowiedniej realizacji zadań przypisanych temu zawodowi. Kryteria te wprowadzane są w tym celu, by zagwarantować odpowiedni poziom zawodowy i moralny członków korporacji. Kryteria te nie mogą być jednak nadużywane w celu ograniczenia dostępności do zawodu (...).”

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 2 lipca 2007 r. (sygn. akt K 41/05) odniósł się do istoty pojęcia zawodu zaufania publicznego:

„Po pierwsze, zawód zaufania publicznego to zawód polegający na obsłudze osobistych potrzeb ludzkich, wiążący się z przyjmowaniem informacji dotyczących życia osobistego i zorganizowany w sposób uzasadniający przekonanie społeczne o właściwym dla interesów jednostki wykorzystywaniu tych informacji przez świadczących usługi.

Po drugie, wykonywanie zawodu zaufania publicznego określane jest dodatkowo normami etyki zawodowej, szczególną treścią ślubowania, tradycją korporacji zawodowej czy szczególnym charakterem wykształcenia wyższego i uzyskanej specjalizacji (aplikacja). Ustawodawca ma prawo uzależniać prawo wykonywania zawodu zaufania publicznego od spełnienia przez zainteresowanego określonych warunków dotyczących np. jego kwalifikacji zawodowych i moralnych, w tym wymagania cechy „nieskazitelny charakter” i „rękojmi prawidłowego wykonywania zawodu”.

Po trzecie, przymiot zawodu „zaufania publicznego”, jaki charakteryzuje zawody poddane unormowaniom art. 17 ust. 1 Konstytucji, polega nie tylko na objęciu zakresem ich wykonywania pieczy nad prowadzeniem spraw lub ochroną wartości (dóbr) o zasadniczym i (najczęściej) osobistym znaczeniu dla osób korzystających z usług w sferze zawodów zaufania publicznego. Nie wyczerpuje się też w podejmowaniu ważnych – w wymiarze publicznym – czynności zawodowych, wymagających profesjonalnego przygotowania, doświadczenia, dyskrecji oraz taktu i kultury osobistej”.

(...)

Pojęcie „zawodu zaufania publicznego” zostało wprowadzone przez art. 17 Konstytucji RP, który wiąże wykonywanie zawodu zaufania publicznego z istnieniem samorządu zawodowego.

Pojęcie to nie występuje w prawie Unii Europejskiej ani w systemach prawnych innych unijnych państw członkowskich. Brak definicji legalnej zawodów zaufania publicznego powoduje, że doktryna i orzecznictwo podejmują próby wskazania cech charakterystycznych zawodów zaufania publicznego i ich odróżnienie od wolnych zawodów.

Do zawodów zaufania publicznego zalicza się profesje polegające na wykonywaniu zadań o szczególnym charakterze z punktu widzenia zadań publicznych i z troski o realizację interesu publicznego. Roboczo przyjmuje się, że zawody te są bliskie, choć nie tożsame, z wolnymi zawodami.

Nie wszyscy przedstawiciele wolnych zawodów zrzeszeni są w samorządach zawodowych, a więc nie są oni przedstawicielami zawodu zaufania publicznego. Istnieją również zawody niebędące zawodami zaufania publicznego, a które są zorganizowane w korporacje.

Lista zawodów zaufania publicznego jest zamknięta i ograniczona kryteriami określonymi w Konstytucji RP. Do zawodów zaufania publicznego należą przedstawiciele takich zawodów jak: adwokat, aptekarz, architekt, biegły rewident, diagnosta laboratoryjny, doradca podatkowy, farmaceuta, fizjoterapeuta, inżynier budownictwa, komornik, kurator sądowy, lekarz, lekarz, dentysta, lekarz weterynarii, notariusz, pielęgniarka, położna, psycholog, radca prawny, rzecznik patentowy, syndyk, urbanista.

Do najważniejszych cech charakteryzujących zawody zaufania publicznego zalicza się:

- obowiązek przejścia odpowiedniej drogi do zawodu (np. aplikacja, specjalizacja);
- odpowiednie wykształcenie, kwalifikacje zawodowe oraz doświadczenie;
- cechy moralne i etyczne charakterystyczne dla danego zawodu;
- dawanie rękojmi należytego i zgodnego z interesem publicznym wykonywania zawodu;
- priorytetem jest zaspakajanie najważniejszych potrzeb społeczeństwa oraz ochrona podstawowych wartości i interesów majątkowych;
- ochrona praw podmiotowych jednostek gwarantowanych przez Konstytucję;

- powiązanie obu stron tajemnicą zawodową, z której zwolnienie może nastąpić na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego;
- pewna samodzielność wykonywania zawodu;
- wykonywanym usługom powinno towarzyszyć zaufanie publiczne;
- **przynależność do samorządów zawodowych.**

Rzeczoznawca majątkowy jest niewątpliwie zawodem o charakterze usługowym. Na podstawie art. 88 Kodeksu spółek handlowych, rzeczoznawca majątkowy zaliczany jest do grupy wolnych zawodów. Rzeczoznawca majątkowy wykonuje zawód, prowadząc we własnym imieniu działalność gospodarczą jednoosobowo, w ramach spółki osobowej lub w ramach stosunku pracy lub umowy cywilnoprawnej z podmiotem prowadzącym działalność w zakresie szacowania nieruchomości.

Zawód rzeczoznawcy majątkowego w klasyfikacji zawodów i specjalności Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zapisano pod nr 244102. Klasyfikacja opracowana została w oparciu o Międzynarodowy Standard Klasyfikacji Zawodów ISCO-08. Aktualizowanie klasyfikacji, w celu dostosowania do zmian zachodzących na rynku pracy (polskim i europejskim), poprzez wprowadzanie do niej nowych zawodów/specjalności, odbywa się co 2-3 lata.

Uprawnienia do wykonywania zawodu rzeczoznawcy majątkowego nadaje Minister Rozwoju i Technologii. Mogą się o to ubiegać osoby, które spełniły następujące warunki:

- posiadają pełną zdolność do czynności prawnych;
- nie były karane za przestępstwo przeciwko: działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego; wymiarowi sprawiedliwości, wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, przestępstwo skarbowe;
- posiadają wyższe wykształcenie;
- ukończyły studia podyplomowe w zakresie wyceny nieruchomości;
- odbyły co najmniej 6-miesięczną praktykę zawodową w zakresie wyceny nieruchomości;
- ukończyły postępowanie kwalifikacyjne oraz zdały egzamin na uprawnienia do szacowania nieruchomości

W przestrzeni publicznej dominują opinie, że cechy szczególne zawodu rzeczoznawcy majątkowego tj. konieczność posiadania wysokich kwalifikacji, obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej, przestrzeganie reguł etyki zawodowej, podleganie odpowiedzialności zawodowej – przesądzają o zakwalifikowaniu tej profesji do zawodów zaufania publicznego.

Z drugiej zaś strony, podnoszony jest problem braku istnienia samorządu zawodowego tej grupy.

Dotyychczasowa praktyka ustawodawcy w tworzeniu określonych korporacji zawodowych z uwagi na specyficzne cechy danych zawodów pokazuje, że **dla ostatecznego uznania profesji za zawód zaufania publicznego zachodzi potrzeba ustawowego ustanowienia samorządu zawodowego rzeczoznawców majątkowych.**

Ze względu na orzecznictwo sądów administracyjnych i Trybunału Konstytucyjnego, istnieją przesłanki do uznania tej profesji za zawód zaufania publicznego. Jednak to do ustawodawcy należy ewentualne przesądzenie o statusie prawnym zawodu, poprzez powołanie korporacji zawodowej rzeczoznawców majątkowych.

Fragmenty (cytaty) z: "Zawody zaufania publicznego, zawody regulowane oraz wolne zawody. Geneza, funkcjonowanie i aktualne problemy" Opracowanie tematyczne (OTY-625) Biura Analiz i Dokumentacji Kancelarii Senatu - listopad 2013

Przytoczone w tytule opracowania trzy pojęcia: zawód zaufania publicznego, wolny zawód oraz zawód regulowany, są pojęciami odnoszącymi się do tego samego zakresu czynności zawodowych ludzi, różni je przede wszystkim etymologia. **W Polsce cechą wspólną tych pojęć jest brak ich legalnych definicji. Wszystkie trzy odnoszą się do profesjonalnych usług, których wykonywanie wymaga posiadania specjalistycznej wiedzy, potwierdzonej stosownymi certyfikatami zawodowymi oraz których wykonywanie nie jest związane z podwładnością służbową.**

Najstarszym z tych pojęć jest **wolny zawód**, pojęcie odnoszące się do zawodu wykonywanego na podstawie odpowiedniego wykształcenia, samodzielnie (co nie oznacza, że koniecznie indywidualnie) i na własną odpowiedzialność w sposób niezależny zawodowo, w celu oferowania usług intelektualnych lub koncepcyjnych w interesie klienta lub w interesie publicznym. Ważnymi cechami właściwymi wykonywaniu wolnego zawodu jest misja wykonywania zawodu, przestrzeganie reguł deontologicznych, zapewnienie klientom tajemnicy zawodowej i zaufania oraz ponoszenie szczególnej odpowiedzialności z racji sposobu wykonania zlecenia.

Zawód regulowany to zawód, którego wykonywanie wymaga posiadania określonych kwalifikacji i dozwolone jest dopiero po uzyskaniu zezwolenia, które można zdobyć tylko po spełnieniu wymogów określonych przepisami prawnymi danego państwa (np. zdanie egzaminu, ukończenie wymaganej praktyki zawodowej, uzyskanie wpisu na listę, ukończenie właściwego kształcenia czy szkolenia). W Europie większość wolnych zawodów (ponad 2/3) jest zawodami regulowanymi.

Pojęcie **zawodu zaufania publicznego** jest specyficznym polskim tworem i nie jest znane w innych krajach europejskich. W Polsce zostało wprowadzone przez art. 17 Konstytucji z dnia 2 kwietnia 1997, który wiąże wykonywanie zawodu zaufania publicznego z istnieniem samorządu zawodowego. Do zawodów zaufania publicznego zalicza się profesje polegające na wykonywaniu zadań o szczególnym charakterze z punktu widzenia zadań publicznych i z troski o realizację interesu publicznego. Roboczo przyjmuje się, że zawody te są bliskie, choć nie tożsame, z wolnymi zawodami. Nie wszyscy przedstawiciele wolnych zawodów zrzeszeni są w samorządach zawodowych, a więc nie są oni przedstawicielami zawodu zaufania publicznego. Istnieją również zawody niebędące zawodami zaufania publicznego, a które są zorganizowane w korporacje.

(...)

Jak zostało to podkreślone w uwagach wstępnych, pojęcie zawodu zaufania publicznego jest pojęciem swoiście polskim i istnieje pewien problem ze zdefiniowaniem go – zapewne z tego powodu ustawodawca nie przedstawił legalnej definicji. W tej sytuacji można spotkać się z różnymi opiniami prawników.

Krystyna Wojtczak stwierdziła: *Skoro elementem sine qua non pojęcia „zawodu zaufania publicznego” jest istnienie korporacji zawodowej, i to tylko takiej, która ma sprawować pieczę nad należytych wykonywaniem zawodu dla ochrony interesu publicznego i w jego granicach, należałoby ustalonej na podstawie tego kryterium grupie przyporządkować zakres form prawnych, w jakich zawody te mogą być wykonywane.*

Odrębną opinię wyraził w tym zakresie Hubert Izdebski, który uważa, że *dla jednych zawodów zaufania publicznego mogą istnieć z woli ustawodawcy samorządy zawodowe, z kolei inne zawody zaufania publicznego mogą nie mieć organizacji samorządowej.*

Fragmenty (cytaty) z: "Wolne zawody w przyszłości", Jerzy Jacyszyn, Acta Universitatis Wratislaviensis, No 4101, Wrocław 2022

(...)

Skoro ustawodawca dość szeroko ujmuje grupę osób wykonujących **wolne zawody**, to może warto się zastanowić, czy mają one przed sobą jakąś przyszłość, czy też wolne zawody to swoistego rodzaju mit bądź anachronizm, niemający racji bytu we współczesnym świecie. Już teraz słyszy się opinie, że wolny zawód to profesja z ubiegłej epoki, której czas minął, zwłaszcza że do tej pory nie doczekał się w naszym systemie prawnym definicji normatywnej. Tak jak gdyby ustawodawcy nie zależało, aby jego wyraźny kształt prawny był w miarę jednoznacznie określony w postaci normy prawnej. Co więcej, formułowane są opinie, że termin ten jest potocznie zrozumiały i nie ma potrzeby, by tworzyć definicję prawną wolnego zawodu.

Trzeba przyznać, że opisanie takiego terminu prawnego (*wolny zawód - przypomnienie autora*) nie jest zabiegiem prostym, na co od lat wskazuje doktryna prawna wspierana orzecznictwem sądowym.

Najczęściej uważa się, że pojęcie wolnego zawodu używane w języku prawnym i prawniczym oraz w praktyce gospodarczej nie ma definicji normatywnej, która identyfikowałaby wyczerpująco niektóre zawody.

Poważną barierą są **cechy, jakie charakteryzują osoby wykonujące wolne zawody**, które — zgrupowane w formie listy — są stosunkowo liczne, a każda z nich wymaga odrębnego ustosunkowania się doń. Gdyby przytoczyć tylko te podstawowe, byłyby to:

1. kwalifikowane, szczególne wykształcenie;
2. osobiste wykonywanie zawodu;
3. niezależność zawodowa — jest ona rozumiana jako brak jakichkolwiek ingerencji w tok działań związanych z wykonywaniem zawodu, w metody tych działań, prawnie nieskrepowane wykonywanie zawodu; chodzi o uniezależnienie się zarówno od administracji publicznej, jak i od osoby kierującej firmą prywatnie;
4. etos i misja wykonywania zawodu;
5. sposób i stan zorganizowania — dotyczy to właściwego wyposażenia miejsca wykonywania czynności, których wyrazem jest na przykład kancelaria, biuro, gabinet czy pracownia; miejsca te powinny być odpowiednio oznaczone i udostępnione klientom;
6. etyka zawodowa;
7. wynagrodzenie osób wykonujących wolny zawód ma odmienny charakter od typowej zapłaty, niekiedy to wynagrodzenie zamieszczone jest w odpowiednich taryfach wydawanych przez organ administracji rządowej (na przykład taryfa opłat za czynności notarialne);
8. tajemnica zawodowa;
9. specyficzna odpowiedzialność cywilna, a także porządkowa czy korporacyjna;
- 10. obowiązkowa przynależność do samorządu zawodowego;**
11. regulacja prawna, co sprawia, że wolny zawód należy do tak zwanych zawodów regulowanych;
12. w większości wolne zawody mają cechę zawodów zaufania publicznego.

Liczni przedstawiciele doktryny podają także inne cechy typowe dla wolnego zawodu lub powtarzają te wymienione właśnie elementy charakteryzujące wolny zawód. Nie jest jednak

moim zadaniem bliżej zastanawiać się nad pełną listą cech wolnego zawodu ani też analiza treści poszczególnych komponentów składających się na opisanie wolnego zawodu. Chodzi mi raczej spojrzenie na wolny zawód jako profesję szczególną i ważną dla każdego społeczeństwa, która odgrywa określoną rolę i funkcję gospodarczą we współczesnym świecie. Z tego też powodu odpowiedź na pytanie, czy wolne zawody mają swoją przyszłość, jest ważne i perspektywiczne, gdyż zmusza do rozważań nad tym, kto może aspirować do przynależności do tejże grupy zawodowej, a także jak miałyby wyglądać wykonywanie tychże zawodów w warunkach pojawiających się nowych technologii. Wyzwania, jakie niesie technika, są bowiem niesłychane i dostrzegane na każdym kroku, trudno zatem, by nie odnosiły się do osób wykonujących wolne zawody.

(...)

Fragmenty (cytaty) z: "Państwo a samorzady zawodów zaufania publicznego", Paweł Klusek, Acta Universitatis Wratislaviensis, No 3695, Wrocław 2015.

Pojęcie zawodu zaufania publicznego zostało wprowadzone do polskiego systemu prawnego wraz z Konstytucją z 2 kwietnia 1997 r. Art. 17 ust. 1 Konstytucji stanowi bowiem, że „W drodze ustawy można tworzyć samorzady zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należyтым wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony”. Pojęcie zawodu zaufania publicznego, jest specyficzną konstrukcją, która nie występuje w innych krajach europejskich. **W polskim prawodawstwie nie ma też legalnej definicji zawodu zaufania publicznego** co może rodzić pewne problemy przy kwalifikacji danej profesji do kategorii takich zawodów. (...)

(...) należy zaznaczyć związek tego pojęcia z tak zwanymi **wolnymi zawodami, które również nie doczekały się ustawowej definicji legalnej. Niektórzy autorzy utożsamiają zawody zaufania publicznego z wolnymi zawodami, błędnie nadając obydwu terminom znaczenie synonimiczne.** Może to wynikać z faktu, iż zakresy pojęciowe obydwu terminów częściowo się pokrywają, co oznacza, że wszystkie zawody zaufania publicznego będą miały atrybuty wolnych zawodów, ale nie każdy wolny zawód można zaliczyć do zawodów zaufania publicznego. Przyczyną tego jest fakt, iż zawody zaufania publicznego posiadają dodatkową cechę, jaką jest występowanie samorządu zawodowego, o którym mowa w art. 17 ust. 1 Konstytucji. Chodzi tu o taką korporację zawodową, która ma sprawować pieczę nad prawidłowym wykonywaniem zawodu dla ochrony interesu publicznego i w jego granicach. Za częściowym pokrywaniem się obydwu terminów opowiada się także M. Kulesza, który zastrzega jednak, że zawód zaufania publicznego cechuje się dodatkowo określoną „misją publiczną”.

Warto też wspomnieć, że w doktrynie istnieje odmienny pogląd, zgodnie z którym nie każdy zawód zaufania publicznego jest wolnym zawodem. Zaprzecza to tezie o częściowym pokrywaniu się obydwu terminów. W tym przypadku przyjmuje się tezę o krzyżowaniu się zakresów tych pojęć.

(...)

W doktrynie można też znaleźć wiele innych definicji wymieniających cechy wolnego zawodu. Na ich podstawie można stworzyć **katalog cech charakteryzujących zawody uznawane za wolne.** Szerokiego ich zestawienia dokonał J. Jacyszyn, który wymienia tu następujące elementy:

- regulowany charakter;
- osobisty sposób świadczenia usług;
- kwalifikowane wykształcenie; aksjologia wykonywania zawodu;
- struktura wykonywania wolnego zawodu;
- niezależność zawodowa;
- etos zawodowy; stan i sposób zorganizowania;
- wynagrodzenie;
- tajemnica zawodowa;
- szczególna odpowiedzialność;
- **samorządność korporacyjna.**

Wątpliwości może budzić ostatni z wymienionych atrybutów, ponieważ, jak wskazuje sam autor, w doktrynie istnieje rozbieżność w kwestii uznawania przymiotu samorządności za warunek *sine qua non* istnienia wolnego zawodu.

(...)

Wszystkie te cechy mogą charakteryzować zawody zaufania publicznego i pozwalają przypisać do nich konkretne profesje. W tym miejscu trzeba jednak zwrócić uwagę na **najważniejszy z tych atrybutów**, o którym już kilkakrotnie wspomniano. Chodzi tu mianowicie o **posiadanie samorządu zawodowego, który może być uznany za podstawową cechę zawodu zaufania publicznego**. Wskazuje na to sam art. 17 ust. 1 Konstytucji, który wiąże wykonywanie tych zawodów z posiadaniem samorządu zawodowego, ustanowionego w drodze ustawy.

PODSUMOWANIE CZĘŚCI PIERWSZEJ

Przychylić się należy do poglądu, że zaliczenie danego zawodu do grupy zawodów określanych mianem "zawodu zaufania publicznego" lub "wolnego zawodu" nie jest determinowane faktem utworzenia dla danej grupy samorządu zawodowego.

Zgodzić się należy ze stanowiskiem wyrażonym w opinii prawnej Biura Ekspertyz Oceny Skutków Regulacji Kancelarii Sejmu z dnia 22 października 2024 roku, że nie jest tak, że jeżeli ustawodawca dla danej grupy zawodowej nie zdecydował się na utworzenie samorządu zawodowego, to w nie mamy do czynienia z zawodem zaufania publicznego.

Na gruncie art. 17 ust. 1 Konstytucji utworzenie samorządu zawodowego jest fakultatywne ("*W drodze ustawy można tworzyć samorzady zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego ...*"). Tym niemniej, ze względu na brak innych prawnych wyznaczników, to właśnie prawodawca tworząc samorząd *de facto* przesądza, że daną grupę zawodową jednoznacznie kwalifikuje się do grupy zawodów zaufania publicznego. Można ująć to inaczej, że powołując do życia samorząd zawodowy, ustawodawca potwierdza, że dany zawód, reprezentowany przez samorząd zawodowy, jest zawodem zaufania publicznego w rozumieniu art. 17 ust. 1 Konstytucji.

Należy zwrócić uwagę, że w "pierwszym kroku" prawodawca dany zawód uznaje za zawód zaufania publicznego, a dopiero wówczas (w "drugim kroku") ustawodawca może dla takiego zawodu stworzyć samorząd. Może stworzyć samorząd zawodowy dla zawodu zaufania publicznego, ale nie jest do jego stworzenia konstytucyjnie zobowiązany.

Brak jednak takiej kwalifikacji (ustawowego utworzenia samorządu zawodowego) pozostawia zawsze pewnego rodzaju niedopowiedzenie. Czyli, że dany zawód spełnia przesłanki do uznawania go za zawód zaufania publicznego, ale działa bez samorządu zawodowego.

Odpowiadając wprost na zadane na wstępie pytania można pokusić się o udzielenie następujących odpowiedzi.

- ✓ **Zawód "rzeczoznawcy majątkowego" jest "zawodem regulowanym".**
- ✓ **Zawód "rzeczoznawcy majątkowego" można zaliczyć do grona "wolnych zawodów".**
- ✓ **Zawód "rzeczoznawcy majątkowego" wyczerpuje wszystkie znamiona "zawodu zaufania publicznego", z tym, że nie funkcjonuje w ramach samorządu zawodowego powołanego w drodze ustawy, a tym samym ten fakt (zawód rzeczoznawcy majątkowego jako zawód zaufania publicznego) nie został prawnie przesądzony.**

CZEŚĆ DRUGA
OGÓLNE PODSTAWY TWORZENIA SAMORZĄDÓW
ZAWODOWYCH

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Art. 17 ust. 1

W drodze ustawy można tworzyć samorządy zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należytym wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony.

Na następnych stronach znajdą Państwo fragmenty opublikowanych artykułów oraz referatów odnoszących się wprost do samej istoty samorządności zawodowej w Polsce.

Fragmenty (cytaty) z: "Zawód zaufania publicznego" M. Kulesza, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, w "Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja versus wolność wykonywania zawodu" (Materiały z konferencji zorganizowanej przez Komisję Polityki Społecznej i Zdrowia Senatu RP przy współudziale Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej - 8 kwietnia 2002 r.) Dział Wydawniczy Kancelarii Senatu, Warszawa 2002r.

Uważam w konsekwencji, że kategoria „zaufania publicznego” odnosi się nie tyle do samego zawodu (jego cech), ile do stanu (stopnia) jego zorganizowania i wykazywanego przez dane środowisko poziomu deontologicznego, tzn. do tego, **czy grupie osób wykonujących dany zawód można powierzyć wykonywanie w imieniu własnym funkcji władztwa publicznego – „w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony”. To parlament musi ocenić i zdecydować, czy ta przesłanka jest spełniona, czy można więc grupę (środowisko) osób wykonujących dany zawód obdarzyć zaufaniem publicznym i oczekiwać, że grupa ta udźwignie ów ciężar. W uzasadnieniu projektu ustawy samorządowej chciałoby się znaleźć konkretne argumenty, które za tym przemawiają.**

Głównym problemem **duże części obecnie istniejących samorządów zawodowych jest to właśnie, że nie wykazują one – jako grupa osób wykonujących jednorodny zawód – koniecznej spistości moralnej, deontologicznej i organizacyjnej. Więzy takie i zasady wytwarzają się niełatwo i najpierw winny być sprawdzone w mniej zobowiązujących warunkach – np. w stowarzyszeniu, do którego należałaby znaczna część osób wykonujących dany zawód. Innymi słowy, niektóre grupy zawodowe owym zaufaniem publicznym, i w konsekwencji – przywilejem samorządu, obdarzone zostały zbyt szybko.**

Uważam też, że ustawy tworzące samorządy zawodowe winny określane wyraźniej, niż obecnie, obowiązki tych samorządów – właśnie jako samorządów zaufania publicznego, m.in. obowiązki regulacyjne, orzecznicze, kontrolne, sprawozdawcze i inne. Organy nadzorujące winny być uprawnione do sprawdzania, czy obowiązki te są wykonywane rzetelnie. W rezultacie sędzę, że do władzy państwowej musi należeć ocena, czy dana grupa zawodowa nadal (wciąż) spełnia walor zaufania publicznego. Niezależnie od bieżących aktów nadzoru taka kompleksowa ocena winna być dokonywana okresowo, np. nie rzadziej niż raz na pięć lat, a jej wynikiem – w przypadkach ekstremalnych – mogłoby być nawet odebranie statusu zawodu zaufania publicznego, a więc formuły samorządu zawodowego przyznanej w trybie art. 17 ust. 1. W końcu status taki jest korelatem przyjętych obowiązków publicznoprawnych.

Fragmenty (cytaty) z: "Państwo a samorzady zawodów zaufania publicznego", Paweł Klusek, Acta Universitatis Wratislaviensis, No 3695, Wrocław 2015.

(...) Można stwierdzić, że samorząd zawodowy jest formą zrzeszania się przedstawicieli tych samych zawodów, którego cel stanowi m. in. reprezentowanie ich w relacjach z organami państwa, podnoszenie kwalifikacji, czuwanie nad etyką wykonywania zawodu, ochrona socjalna członków, a także realizowanie zadań publicznoprawnych. Ostatni z wymienionych celów samorządu przesądza o jego szczególnym charakterze i odróżnia go od innych organizacji zrzeszeniowych. Przyjmuje się bowiem, że samorząd zawodowy jest formą zdecentralizowanego wykonywania władzy publicznej. Co więcej, jednostki organizacyjne samorządów zawodowych posiadają często osobowość prawną, na wszystkich szczeblach organizacji bądź na jednym z nich. **Ważną kwestią jest też obowiązkowa przynależność do samorządu zawodowego.** Wszystkie powstałe w Polsce samorzady zawodowe mają charakter powszechny, co oznacza przymusową przynależność do tego typu korporacji. **Tym samym wykonywanie zawodu poza wspólnotą będzie sprzeczne z prawem.** Ta cecha odróżnia samorzady zawodowe od typowych organizacji zrzeszeniowych, w których przynależność ma charakter dobrowolny. (...)

Odpowiadając na drugie z postawionych pytań, należy podkreślić, że zadania wykonywane przez samorzady zawodowe mają doniosłe znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania zawodów zaufania publicznego, co jednocześnie zabezpiecza szerszy interes społeczny, ponieważ w interesie całego społeczeństwa jest to, aby przedstawiciele tych elitarnych grup zawodowych świadczyli usługi na najwyższym poziomie. Tylko takie pojmowanie tych funkcji będzie uzasadniało ustanowienie samorządów zawodowych, które mają też negatywny wpływ na swobodę działalności gospodarczej i wykonywania zawodu. Należy bowiem pamiętać, że ich działalność może w znacznym stopniu ograniczać dostęp do wykonywania zawodu zaufania publicznego w zamian za ochronę interesu publicznego.

Wskazanie podstawowych funkcji samorządu znajduje się we wspomnianym już art. 17 ust. 1 Konstytucji, który stanowi, że samorzady zawodowe mają dwa główne cele.

Po pierwsze, ich zadaniem jest reprezentacja osób wykonujących zawód zaufania publicznego.

Po drugie, mają sprawować pieczę nad prawidłowym wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony. (...)

Po przeanalizowaniu tych ustaw można stworzyć katalog typowych zadań samorządów zawodowych.

Zalicza się tu zadania w zakresie:

- zapewnienia właściwego poziomu wykonywania zawodu,
- reprezentacji członków samorządu,
- zbierania informacji związanych z wykonywaniem zawodu,
- podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- nadzoru i kontroli nad świadczeniem usług w ramach wykonywania zawodu,
- tworzenia i współpracy przy tworzeniu warunków do wykonywania zawodu,
- sprawowania sądownictwa korporacyjnego,
- prawodawstwa samorządowego.

Niektóre samorządy otrzymują też kompetencje w zakresie reglamentacji uprawnień zawodowych, która polega na ocenie przydatności danego kandydata do wykonywania zawodu. Inne samorządy posiadają jedynie możliwość włączenia się w taką procedurę reglamentacyjną poprzez wyrażenie opinii na temat kompetencji takiego kandydata.

(...)

W podsumowaniu powyższych rozważań nasuwa się wniosek, że jednym ze sposobów ingerencji państwa w wolność wykonywania zawodu i wolność działalności gospodarczej jest tworzenie samorządów zawodowych. Należy jednak pamiętać, że ustawodawca nie ma tu pełnej swobody, ponieważ muszą zostać spełnione pewne warunki uzasadniające potrzebę powołania odpowiedniego samorządu. Potrzeba ta występuje, gdy określony zawód będzie miał cechy charakterystyczne dla zawodów zaufania publicznego. Dlatego ważną kwestią jest ustalenie definicji takich zawodów poprzez wskazanie ich atrybutów.

Jedną z przesłanek, pozwalających zaliczyć daną profesję do kategorii zawodów zaufania publicznego, jest posiadanie konstytutywnych cech, charakterystycznych dla wolnych zawodów. Zalicza się do nich kwalifikowane wykształcenie, osobiste wykonywanie czynności zawodowych, a także podporządkowanie regułom etyki i deontologii zawodowej. Kolejną przesłanką jest znaczący wpływ świadczonych usług na zabezpieczenie interesu publicznego poprzez ochronę konstytucyjnych wartości, takich jak zdrowie, życie, wolność itp. **Ostatnią przesłanką jest odpowiednie zorganizowanie danej grupy zawodowej polegające na istnieniu struktur mogących przejąć funkcje samorządu zawodowego.** Spełnienie powyższych wymogów jest podstawą wstępnego zakwalifikowania danej profesji do zawodów posiadających przymiot zaufania publicznego.

Wystąpienie tych przesłanek stanowi jednocześnie uzasadnienie utworzenia samorządu zawodowego. Wynika to z faktu, że w innych przypadkach ustawodawca uznał je za podstawę powołania do życia takich organizacji. Trzeba też wyraźnie podkreślić, że dopiero powołanie w drodze ustawy odpowiedniej korporacji zawodowej przesądza jednoznacznie o tym, że dany zawód będzie można zdefiniować jako zawód zaufania publicznego.

Na koniec należy jednoznacznie rozstrzygnąć, kto tworzy samorząd zawodowy. W pierwszej kolejności trzeba tu zwrócić uwagę na znaczącą rolę państwa, które tworzy ramy prawne funkcjonowania takiej korporacji zawodowej w odpowiednim akcie prawnym. Natomiast dalsze funkcjonowanie samorządu jest uzależnione od działalności jego członków, którymi obowiązkowo są wszyscy przedstawiciele danego zawodu. Widać zatem, że państwo tylko na początkowym etapie ma pewien udział w tworzeniu samorządu. Później główną rolę odgrywają jego członkowie, którzy w ramach przyznanych kompetencji realizują zadania wymienione w art. 17 ust. 1 Konstytucji, w tym także zadania administracji publicznej.

Fragmenty (cytaty) z: "Granice wolności wypowiedzi rzeczoznawcy majątkowego", Artur Biłgorajski, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2018

Relacje pomiędzy państwem a samorządem zawodowym wyznaczone są przez dwie instytucje: nadzoru państwa oraz samodzielności samorządu. Te ostatnie właśnie określają zakres wolności samorządu.

Są one z sobą powiązane, państwo bowiem, przekazując część swoich uprawnień odrębnemu i niepodporządkowanemu hierarchicznie podmiotowi, korzysta z możliwości weryfikacji działań samorządu pod względem zgodności z zakresem wyznaczonych zadań. Uwagę zwraca fakt, że samorząd zawodowy zawdzięcza swoją autonomię państwu, które określa jej zakres. W drodze regulacji prawnych państwo wytycza swobodę działania samorządu i – w razie potrzeby – dokonuje jej ograniczeń. Natomiast samorząd zawodowy, korzystając z publicznego prawa podmiotowego, ma możliwość ochrony swojej samodzielności przed nieuzasadnioną ingerencją państwa.

Działania samorządu zawodowego, które stanowią o jego samodzielności, można podzielić na dwie kategorie:

- ochronno - reprezentacyjne oraz
- regulująco - kontrolne.

Samorząd, realizując działania ochronno - reprezentacyjne, występuje w interesie i imieniu swoich członków. Wspólnota samorządowa, w relacji z innymi organami państwa, chroni interesy całej grupy zawodowej, która tworzy korporację zawodową. Zatem powołany przez państwo w drodze ustawy związek publicznoprawny, występując na zewnątrz, dąży do jak najszerszego zakresu uprawnień; ograniczenia nadzoru ze strony państwa. Uwadze nie może ująć w tym względzie fakt, że aktywność samorządu zawodowego w zakresie partykularnych interesów wspólnoty samorządowej jest ograniczona interesem publicznym, chronionym za pomocą instytucji nadzoru państwa nad działalnością samorządu. Można jednak wysnuć wniosek, że chroniąc interes partykularny, chronimy także interes publiczny.

Do zadań samorządu zawodowego należy zaliczyć w szczególności:

- ochronę indywidualnych i zbiorowych interesów członków samorządu,
- prowadzenie instytucji samopomocowych dla członków samorządu,
- integrowanie środowiska zawodowego,
- negocjowanie warunków pracy i płacy,
- troskę o niezależność zawodu, dbanie o przestrzeganie standardów wykonywania zawodu oraz zasad etyki,
- doskonalenie zawodowe,
- sprawowanie nadzoru korporacyjnego względem członków (np. sądownictwo dyscyplinarne w zakresie odpowiedzialności zawodowej),
- ochronę interesów osób trzecich (np. klientów, pacjentów),
- prowadzenie rekrutacji
- szkolenia dla kandydatów do danego zawodu.

CZEŚĆ TRZECIA

SAMORZĄDY ZAWODOWE W POLSCE

W tej części opracowania znajdują Państwo charakterystykę niektórych zawodów zaufania publicznego ze szczegółowym opisem struktury organizacyjnej samorządu (*architekt, inżynier budownictwa, biegły rewident, rzecznik patentowy, doradca podatkowy, komornik, diagnosta laboratoryjny*), a także skrócony opis samorządów zawodowych części zawodów (*notariusz, adwokat, radca prawny, fizjoterapeuta, psycholog*). Pozostałe samorządy zostaną wyłącznie przywołane w poniższym zestawieniu.

III. 1. Szczegółowo o zawodach i samorządzie zawodowym następujących zawodów:

Architekt

Inżynier budownictwa

Biegły rewident

Rzecznik patentowy

Doradca podatkowy

Komornik

Diagnosta laboratoryjny

III. 2. W skrócie o samorządzie zawodowym następujących zawodów:

Notariusz

Adwokat

Radca prawny

Pozostałe samorządy zawodowe w Polsce:

Farmaceuta

Fizjoterapeuta

Lekarz

Lekarz Dentysta

Ratownik medyczny

Lekarz weterynarii

Pielęgniarka

Położna

Psycholog

(ustawa z dnia 8.06.2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów, obowiązuje od 1 stycznia 2006 roku, jednak do dzisiaj nie powołano samorządu zawodowego psychologów. Powody, dla których nie powołano tego samorządu zawodowego,

pomimo wejścia w życie stosownej ustawy zostały opisane między innymi w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich (znak: V.7014.23.2018.JK). Cytat fragmentu tego wystąpienia:

"Z wielkim niepokojem obserwuję wieloletnie zaniedbania w zakresie realizacji przepisów, obowiązującej od 1 stycznia 2006 r. ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz. U. nr 73 poz. 763, z późn. zm.). Problem wykonywania zawodu psychologa od lat pozostaje w zainteresowaniu kolejnych Rzeczników Praw Obywatelskich, gdyż mimo upływu już ponad 13 lat od jej wejścia w życie, ustawa ta, chociaż jest aktem obowiązującym, nigdy nie zaczęła być stosowana. Wynika to z niepodjęcia przez organy władzy wykonawczej kroków zmierzających do wykonania jej postanowień, w szczególności powołania samorządu zawodowego psychologów.

1. Podejmowane przez kolejnych Rzeczników interwencje, w których szczegółowo wskazywano na potrzebę zagwarantowania obywatelom właściwej opieki psychologicznej i możliwości egzekwowania odpowiedzialności zawodowej psychologów, niestety nie przyniosły oczekiwanych rezultatów. Ministrowie właściwi do spraw pracy, do których zwracali się Rzecznicy Praw Obywatelskich, niezmiennie i konsekwentnie stali na stanowisku, że z powodu wad, ustawa o zawodzie psychologa jest niewykonalna, a podejmowane próby jej uchylecia spotkały się z ostrą krytyką, bowiem uchYLECIE aktualnej ustawy bez przedłożenia nowej regulacji na pewno nie poprawiłoby sytuacji psychologów w Polsce. W efekcie, niniejsza ustawa nadal obowiązuje w porządku prawnym, tworząc fikcję istnienia prawa, na co wielokrotnie zwracał uwagę Rzecznik w swoich wystąpieniach, wskazując, że taka sytuacja narusza konstytucyjną zasadę demokratycznego państwa prawnego (pismo z dnia 9 lutego 2012 r, nr RPO-683517).

Należy wskazać, że brak przepisów wykonawczych oraz fakt niepowołania Regionalnych Izby Psychologów, formalnie uniemożliwia wykonywanie zawodu psychologa (pismo z dnia 4 sierpnia 2008 r., nr RPO-573306-VI/07). W myśl art. 7 obowiązującej od 1 stycznia 2006 r. ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów, prawo wykonywania zawodu psychologa powstaje bowiem z chwilą dokonania wpisu na listę psychologów Regionalnej Izby Psychologów.

Taki stan rzeczy, nie do zaakceptowania w demokratycznym państwie prawnym, jest jaskrawym przykładem naruszenia art. 146 ust. 4 pkt 1 Konstytucji RP, który obliguje Radę Ministrów do zapewnienia wykonania ustaw (tak też w piśmie z 14 lutego 2012 r., nr RPO-683517-V/11).

*2. Pragnę nadmienić, że niewykonanie ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów jest w dalszym ciągu przedmiotem kierowanych do mnie skarg.
(...)*

Brak samorządu zawodowego psychologów, a tym samym jego organów, które m.in. powinny stwierdzać prawo wykonywania zawodu (art. 33 ust. 2 pkt 2 ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów) nie powoduje bowiem, że psychologowie są nieobecni na rynku. Co więcej, wykonują szereg zadań w szerokokorozumianej sferze publicznej: w edukacji, lecznictwie, więziennictwie, wymiarze sprawiedliwości, administracji. To co najmniej kilka tysięcy psychologów, którzy – przynajmniej formalnie – nie mają prawa wykonywania zawodu."

III. 1. Szczegółowo o zawodach i samorządzie zawodowym

Architekt

Liczebność grupy zawodowej: ok. 13.670 osób (stan na dzień 3.03.2023r.)

Podstawa prawna: ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa.

Przynależność do samorządu zawodowego: obowiązkowa.

Struktura organizacyjna: Izba Architektów Rzeczypospolitej Polskiej (IARP) oraz izby okręgowe.

Ilość Okręgowych Izb Architektów RP: 16

(zgodnie z podziałem terytorialnym na województwa; zgodnie z ustawą "*obszary działania okręgowych izb oraz ich siedziby ustalają właściwe Krajowe Izby, uwzględniając podział terytorialny państwa; Okręgowe izby tworzą ich członkowie, których przynależność powstaje z chwilą uzyskania wpisu na listę członków okręgowej izby właściwej według miejsca zamieszkania*)

Składka na rzecz samorządu zawodowego (składka miesięczna), 2025 rok: 125 zł. (waloryzowana corocznie; 2024 r.: 112 zł, 2023 r.: 98 zł, 2022 r.: 83 zł ... 2015 r.: 74 zł)

Szacunkowy łączny roczny budżet samorządu zawodowego architektów (2025 r.) wynikający ze składek członkowskich to ok. 20.500.000 zł.

Inne niż składka członkowska opłaty na rzecz samorządu zawodowego architektów w 2025 r. (przykłady): - za wpis na listę członków Izby wynosi: 720,00 zł; za ponowny wpis na listę członków Izby wynosi: 1790,00 zł; za przywrócenie w prawach członka Izby po okresie zawieszenia wynosi: 720,00 zł. za szkolenie uzupełniające, przy ponownym wpisie na listę członków Izby wynosi: 210,00 zł

Opłata za postępowanie kwalifikacyjne o nadanie uprawnień budowlanych w specjalności architektonicznej (2025 r.), o których mowa w:

1. art. 14 ust. 3 pkt 1-4 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane wynosi:
 - a. z tytułu kwalifikowania 1790,00 złotych,
 - b. z tytułu przeprowadzenia egzaminu 1790,00 złotych,
 - c. z tytułu ponownego przeprowadzenia części ustnej egzaminu 1060,00 złotych,
2. art. 14 ust. 3 pkt 5 i 6 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane wynosi:
 - a. z tytułu kwalifikowania 2690,00 złotych;
 - b. z tytułu przeprowadzenia egzaminu 2690,00 złotych
 - c. z tytułu ponownego przeprowadzenia części ustnej egzaminu 1550,00 złotych

Izba wprowadziła tytuł zawodowy "**Architekt IARP**". Zgodnie z informacją zamieszczoną na stronie internetowej IARP "**Tytuł zawodowy architekt niestety na terenie Rzeczypospolitej Polskiej nie podlega ochronie prawnej. Dlatego to uszczegółowienie naszego tytułu zawodowego o drugi człon może być istotną wskazówką dla klienta co do poziomu naszych kwalifikacji zawodowych i odróżnia nas od innych architektów**".

Izba wydaje **magazyn "ZAWÓD ARCHITEKT"**.

[Prawa członka izby okręgowej]

Członek izby ma prawo:

- 1) korzystać z pomocy w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz zapewnienia właściwych warunków wykonywania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie;
- 2) korzystać z ochrony i pomocy prawnej izby;
- 3) korzystać z działalności samopomocowej.

Członek samorządu zawodowego może zaskarżyć uchwałę okręgowej izby do właściwych organów Krajowej Izby, a uchwałę Krajowej Izby do sądu administracyjnego.

[Obowiązki członka izby]

Członek izby jest obowiązany:

- 1) przestrzegać przy wykonywaniu czynności zawodowych obowiązujących przepisów oraz zasad wiedzy technicznej;
- 2) przestrzegać zasad etyki zawodowej;
- 3) stosować się do uchwał organów izby;
- 4) regularnie opłacać składki członkowskie.

Zgodnie z ustawą "wykonywanie zawodu architekta polega na współtworzeniu kultury przez projektowanie architektoniczne obiektów budowlanych, ich przestrzennego otoczenia oraz ich realizację, nadzorce nad procesem ich powstawania oraz na edukacji architektonicznej".

Członek izby samorządu zawodowego podlega obowiązkowi ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody, które mogą wynikać w związku z wykonywaniem samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie.

Izba zawodowa osobowość prawną.

Działalność izby określa jej statut.

Izba może prowadzić działalność gospodarczą, z wyłączeniem działalności polegającej na wykonywaniu usług w zakresie obsługi inwestycyjnej, projektowania architektonicznego lub konstrukcyjno-budowlanego, robót budowlanych oraz rzeczoznawstwa budowlanego.

Do zadań samorządu zawodowego należy w szczególności:

- sprawowanie nadzoru nad należyтым i sumiennym wykonywaniem zawodu przez członków izby;
- reprezentowanie i ochrona interesów zawodowych swoich członków;
- ustalanie zasad etyki zawodowej i nadzór nad jej przestrzeganiem;
- nadawanie i pozbawianie uprawnień budowlanych;
- współdziałanie z organami administracji rządowej i organami samorządu terytorialnego oraz z innymi samorządami zawodowymi i stowarzyszeniami zawodowymi;
- współdziałanie w doskonaleniu kwalifikacji zawodowych architektów *lub inżynierów budownictwa*;
- zarządzanie majątkiem i działalnością gospodarczą samorządu zawodowego;
- prowadzenie postępowań w zakresie odpowiedzialności zawodowej i dyscyplinarnej członków samorządu zawodowego;
- opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących architektury *lub budownictwa*;

- organizowanie i prowadzenie instytucji samopomocowych oraz innych form pomocy materialnej członkom samorządów zawodowych;
- prowadzenie list członków samorządów zawodowych;
- realizacja zadań statutowych.

Krajowa Izba Architektów oraz Krajowa Izba Inżynierów Budownictwa prowadzą listy rzeczoznawców budowlanych.

[Nadzór publiczny]

Uchwały organów samorządów zawodowych są przesyłane odpowiednio ministrowi właściwemu do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, w terminie 14 dni od dnia ich podjęcia. Minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa może zaskarżyć, w terminie 30 dni od dnia otrzymania, uchwały organów okręgowych izb do właściwych organów Krajowych Izb, a uchwały organów Krajowych Izb do sądu administracyjnego. Minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa może zwrócić się do właściwego Krajowego Zjazdu lub właściwej Krajowej Rady o podjęcie uchwały w określonej sprawie należącej do właściwości samorządu. Uchwała Krajowej Rady powinna być podjęta w terminie dwóch miesięcy, a uchwała Krajowego Zjazdu na najbliższym Zjeździe.

[Organy okręgowych izb]

1) okręgowy zjazd izby (okręgowy zjazd izby zwoływany przez okręgową radę izby odbywa się jako sprawozdawczy co najmniej raz w roku, a jako zjazd sprawozdawczo-wyborczy co 4 lata);

2) okręgowa rada izby;

3) okręgowa komisja rewizyjna;

4) okręgowa komisja kwalifikacyjna;

5) okręgowy sąd dyscyplinarny;

6) okręgowy rzecznik odpowiedzialności zawodowej.

Okręgowa rada izby wykonuje zadania samorządu zawodowego na obszarze działania izby, w okresie między zjazdami, w szczególności:

1) kieruje działalnością okręgowej izby;

2) wykonuje uchwały okręgowego zjazdu izby;

3) dokonuje podziału obszaru działania okręgowej izby na obwody wyborcze i ustala liczbę delegatów na okręgowy zjazd;

4) sporządza sprawozdania z wykonania budżetu;

5) składa okręgowemu zjazdowi izby oraz Krajowej Radzie Izby sprawozdania ze swojej działalności;

6) wykonuje zadania zlecone przez Krajową Izbę;

7) reprezentuje samorząd zawodowy przed organami administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz właściwymi stowarzyszeniami zawodowymi;

8) prowadzi listę członków okręgowej izby;

9) występuje do okręgowego sądu dyscyplinarnego o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego oraz prowadzi sprawy z zakresu odpowiedzialności zawodowej;

10) prowadzi rejestr ukaranych z tytułu odpowiedzialności dyscyplinarnej członków okręgowej izby.

Okręgowa rada izby podejmuje uchwałę w sprawie wpisu na listę członków okręgowej izby oraz skreślenia z listy lub zawieszenia w prawach członka.

Właściwa okręgowa rada izby architektów lub inżynierów budownictwa wydaje członkom izby m.in. zaświadczenie o członkostwie w izbie; zaświadczenie potwierdzające posiadanie kwalifikacji do wykonywania zawodu inżyniera budownictwa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

[Okręgowa komisja kwalifikacyjna]

- 1) prowadzi postępowania kwalifikacyjne w sprawach nadawania uprawnień budowlanych,
- 2) przeprowadza egzaminy w sprawach nadawania uprawnień budowlanych i wydaje decyzje o nadaniu tych uprawnień (od decyzji przysługuje odwołanie do Krajowej Komisji Kwalifikacyjnej),
- 3) przesyła decyzję o nadaniu uprawnień budowlanych do okręgowej rady izby oraz do centralnego rejestru,
- 4) prowadzi rejestr osób, którym nadała uprawnienia budowlane,
- 5) dokonuje, co najmniej raz w roku, analizy przeprowadzonych postępowań kwalifikacyjnych,
- 6) sporządza opinie dla okręgowego sądu dyscyplinarnego w sprawach z zakresu odpowiedzialności zawodowej członków okręgowej izby.

[Okręgowy sąd dyscyplinarny]

Okręgowy sąd dyscyplinarny rozpatruje sprawy z zakresu odpowiedzialności zawodowej określonej w ustawie - Prawo budowlane oraz sprawy dyscyplinarne członków okręgowej izby wniesione przez okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej lub okręgową radę izby.

Okręgowy sąd dyscyplinarny orzeka w składzie trzyosobowym.

Okręgowy sąd dyscyplinarny dokonuje, co najmniej raz w roku, analizy przeprowadzonych postępowań w sprawach odpowiedzialności zawodowej członków izb architektów oraz inżynierów budownictwa i dyscyplinarnej członków izby oraz składa okręgowemu zjazdowi izby i Krajowemu Sądowi Dyscyplinarnemu roczne i kadencyjne sprawozdania ze swojej działalności.

[Okręgowy rzecznik odpowiedzialności zawodowej]

- 1) prowadzi postępowania wyjaśniające oraz sprawuje funkcje oskarżyciela w sprawach z zakresu odpowiedzialności zawodowej;
- 2) składa odwołania od orzeczeń okręgowego sądu dyscyplinarnego do Krajowego Sądu Dyscyplinarnego, a od orzeczeń Krajowego Sądu Dyscyplinarnego składa odwołania do właściwego sądu apelacyjnego w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej albo skargę do sądu administracyjnego w zakresie odpowiedzialności zawodowej członków izb;
- 3) składa okręgowemu zjazdowi izby i Krajowemu Rzecznikowi Odpowiedzialności Zawodowej roczne i kadencyjne sprawozdania ze swojej działalności.

[Organy Krajowej Izby]

- 1) Krajowy Zjazd Izby (*Krajowa Rada Izby zwołuje Krajowy Zjazd Izby, co najmniej raz w roku jako sprawozdawczy, a co 4 lata jako sprawozdawczo-wyborczy*),
- 2) Krajowa Rada Izby;
- 3) Krajowa Komisja Rewizyjna;
- 4) Krajowa Komisja Kwalifikacyjna;
- 5) Krajowy Sąd Dyscyplinarny;
- 6) Krajowy Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej.

[Obowiązki Krajowego Zjazdu Izby]

- 1) ustala liczbę członków organów Krajowej Izby;
- 2) wybiera Prezesa i członków Krajowej Rady Izby;
- 3) wybiera przewodniczącego i członków organów Krajowej Izby, o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 3-5, oraz Krajowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej;
- 4) ustala zasady gospodarki finansowej Krajowej Izby oraz uchwała jej budżet;
- 5) uchwała statut i regulaminy określające organizację organów izby i tryb ich działania;
- 6) uchwała regulamin wyborów do organów izby;
- 7) ustala wysokość i sposób uiszczania składek członkowskich i innych opłat na rzecz izby oraz zasady ich podziału;
- 8) ustala zasady prowadzenia listy członków izby;
- 9) udziela absolutorium Krajowej Radzie Izby;
- 10) uchwała, po zasięgnięciu opinii stowarzyszeń zawodowych, zasady etyki zawodowej;
- 11) ustala program działania samorządu zawodowego;
- 12) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania z działalności Krajowej Rady Izby, Krajowej Komisji Rewizyjnej, Krajowej Komisji Kwalifikacyjnej, Krajowego Sądu Dyscyplinarnego i Krajowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej.

[Obowiązki Krajowej Rady Izby]

Krajowa Rada Izby kieruje działalnością samorządu zawodowego między Krajowymi Zjazdami, a w szczególności:

- 1) wykonuje uchwały Krajowego Zjazdu Izby;
- 2) koordynuje i nadzoruje działalność okręgowych rad izb;
- 3) reprezentuje członków izby;
- 4) wspiera podnoszenie kwalifikacji zawodowych członków izb;
- 4a) zawiera z uczelniami umowy, o których mowa w art. 61 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce;
- 5) opracowuje projekt regulaminu wyborów do organów izby;
- 6) uchwała regulamin postępowania kwalifikacyjnego w sprawach nadawania uprawnień budowlanych i tytułu rzeczoznawcy budowlanego;
- 7) wydaje, po przeprowadzeniu postępowania weryfikacyjnego, decyzję w sprawie uprawnień budowlanych, w stosunku do osób, o których mowa w art. 12a ustawy - Prawo budowlane, a w wypadku nadania uprawnień budowlanych zobowiązuje okręgową izbę, wskazaną przez zainteresowanego, do dokonania wpisu na listę członków;
- 10) dokonuje kontroli uchwał okręgowych rad izb w zakresie zgodności z prawem, uchwałami i regulaminami wydanymi na podstawie ustawy;
- 11) opiniuje projekty aktów normatywnych dotyczących architektury lub budownictwa;
- 12) składa sprawozdanie ze swojej działalności Krajowemu Zjazdowi Izby;
- 13) reprezentuje samorząd wobec organów władzy publicznej oraz organizacji społecznych, zawodowych, samorządowych i innych;
- 14) prowadzi bieżące sprawy Krajowej Izby;
- 15) uchyla uchwały okręgowych rad izb sprzeczne z prawem lub uchwałami i regulaminami wydanymi na podstawie ustawy;
- 16) zobowiązuje okręgową radę izby do podjęcia uchwały w określonej sprawie należącej do zakresu działania tej rady, w terminie 30 dni od dnia doręczenia uchwały Krajowej Rady Izby; niepodjęcie przez okręgową radę izby w powyższym terminie stosownej uchwały

upoważnia do jej podjęcia Krajową Radę Izby;

17) przedstawia odpowiednio ministrowi właściwemu do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa coroczne informacje o działalności Krajowej Izby;

18) ustala wzory pieczęci organów samorządu zawodowego.

[Obowiązki Krajowej Komisji Kwalifikacyjnej]

1) prowadzi postępowanie odwoławcze i wydaje decyzje w drugiej instancji (dotyczy egzaminów w sprawach nadawania uprawnień budowlanych i wydawania decyzje o nadaniu tych uprawnień przez Okręgową komisję egzaminacyjną; Decyzje KKK są decyzjami ostatecznymi, od których przysługuje skarga do sądu administracyjnego);

2) opracowuje zestawy pytań egzaminacyjnych;

3) wydaje decyzje w sprawie nadania tytułu rzeczoznawcy budowlanego;

4) dokonuje, co najmniej raz do roku, analizy przeprowadzonych postępowań kwalifikacyjnych w sprawach nadawania uprawnień budowlanych i rzeczoznawstwa budowlanego;

5) sporządza opinie dla Krajowego Sądu Dyscyplinarnego w sprawach z zakresu odpowiedzialności zawodowej członków izb architektów oraz inżynierów budownictwa;

6) składa Krajowemu Zjazdowi Izby sprawozdanie ze swojej działalności;

7) sprawuje nadzór nad działalnością okręgowych komisji kwalifikacyjnych.

Krajowa Komisja Kwalifikacyjna uchyla uchwały okręgowych komisji kwalifikacyjnych sprzeczne z prawem lub uchwałami i regulaminami wydanymi na podstawie ustawy.

[Krajowy Sąd Dyscyplinarny]

1) rozpatruje odwołania od orzeczeń okręgowych sądów dyscyplinarnych;

2) rozpatruje jako sąd pierwszej instancji sprawy członków organów Krajowej Izby i okręgowych izb z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej oraz z zakresu odpowiedzialności zawodowej członków izb architektów oraz inżynierów budownictwa;

3) dokonuje, co najmniej raz do roku, analizy postępowań z zakresu odpowiedzialności zawodowej członków izb architektów oraz inżynierów budownictwa i dyscyplinarnej;

4) składa Krajowemu Zjazdowi Izby coroczne sprawozdanie ze swojej działalności;

5) sprawuje nadzór nad działalnością okręgowych sądów dyscyplinarnych;

6) uchyla uchwały okręgowych sądów dyscyplinarnych sprzeczne z prawem lub uchwałami i regulaminami wydanymi na podstawie niniejszej ustawy.

Krajowy Sąd Dyscyplinarny orzeka w składzie trzyosobowym jako sąd pierwszej instancji i pięćosobowym jako sąd odwoławczy.

[Krajowy Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej]

1) prowadzi postępowanie wyjaśniające oraz sprawuje funkcje oskarżyciela w sprawach z zakresu odpowiedzialności zawodowej członków izby i dyscyplinarnej członków organów Krajowej Izby;

2) składa odwołania od orzeczeń Krajowego Sądu Dyscyplinarnego w sprawach do właściwego sądu apelacyjnego w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej lub skargę do sądu administracyjnego w zakresie odpowiedzialności zawodowej członków izb;

3) sprawuje nadzór nad działalnością okręgowych rzeczników odpowiedzialności zawodowej;

4) składa Krajowemu Zjazdowi Izby roczne i kadencyjne sprawozdanie ze swojej działalności.

[Postępowanie dyscyplinarne]

Postępowanie dyscyplinarne obejmuje:

- 1) postępowanie wyjaśniające;
- 2) postępowanie przed sądem dyscyplinarnym;
- 3) postępowanie wykonawcze.

[Wszczęcie postępowania dyscyplinarnego]

Postępowanie dyscyplinarne wszczyna się na wniosek okręgowej rady izby, okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej lub Krajowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej.

Oskarżycielem w postępowaniu dyscyplinarnym przed okręgowym sądem dyscyplinarnym jest okręgowy rzecznik odpowiedzialności zawodowej, a przed Krajowym Sądem Dyscyplinarnym w sprawach członków organów Krajowej Izby - Krajowy Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej.

[Strony postępowania dyscyplinarnego]

Stronami w postępowaniu dyscyplinarnym są:

- 1) oskarżyciel;
- 2) obwiniony;
- 3) pokrzywdzony.

[Obrońca członka izby]

Członek izby, którego dotyczy postępowanie, może ustanowić obrońców spośród członków samorządu zawodowego, adwokatów lub radców prawnych w każdym stadium postępowania. Obrońcą nie może być członek sądu dyscyplinarnego i rzecznik odpowiedzialności zawodowej.

W wypadku gdy członek izby nie ma obrońcy z wyboru, sąd dyscyplinarny wyznaczy mu obrońcę z urzędu, jeżeli:

- 1) zachodzi uzasadniona wątpliwość co do poczytalności osoby, której dotyczy postępowanie;
- 2) postępowanie toczy się po śmierci osoby, której dotyczy postępowanie.

Sąd dyscyplinarny na wniosek obwinionego może wyznaczyć obrońcę także w innych uzasadnionych wypadkach.

[Polubowne rozstrzygnięcie sporów]

Okręgowe sądy dyscyplinarne, na wniosek członka izby i za pisemną zgodą wszystkich stron, mogą rozpatrywać, jako sądy polubowne, spory między członkami izb oraz między członkami izb a innymi podmiotami, jeżeli spory te dotyczą wykonywania samodzielnej funkcji technicznej w budownictwie. W wypadku sporów stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o sądach polubownych.

Minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, po zasięgnięciu opinii Krajowych Izb, określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb postępowania dyscyplinarnego, z uwzględnieniem zagadnień dotyczących:

- 1) stron i obrońców;
- 2) postępowania wyjaśniającego;
- 3) postępowania odwoławczego;

- 4) wykonania orzeczeń;
- 5) wznowienia postępowania;
- 6) kosztów postępowania.

W powyższej kwestii wydane zostało rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 31 października 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania dyscyplinarnego w stosunku do członków samorządów zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów, które określa m.in. "koszty postępowania".

Koszty postępowania dyscyplinarnego ponosi obwiniony i pobiera się w formie opłaty zryczałtowanej na rzecz izby samorządu zawodowego. **Oplata zryczałtowana wynosi w razie ukarania:**

- 1) karą upomnienia – od 500 do 800 zł;
- 2) karą nagany – od 800 do 1 500 zł;
- 3) innym karami – od 1 500 do 3 000 zł.

Opłatę zryczałtowaną pobiera się za postępowanie w każdej instancji. Przy wydawaniu orzeczenia łącznego wymierzone opłaty sumuje się. Jeżeli jednym orzeczeniem ukarano dwóch lub więcej obwinionych, zryczałtowane koszty postępowania ponosi każdy z nich z osobna. Ściąganie zryczałtowanych kosztów postępowania należy do właściwej okręgowej rady izby samorządu zawodowego.

Wydatki związane z przeprowadzeniem postępowania wyjaśniającego oraz postępowania przed okręgowym sądem dyscyplinarnym ponosi właściwa okręgowa izba samorządu zawodowego, a wydatki związane z postępowaniem wyjaśniającym oraz postępowaniem przed Krajowym Sądem Dyscyplinarnym – właściwa Krajowa Izba Samorządu Zawodowego. Do wydatków związanych z postępowaniem należą:

- 1) koszty doręczenia wezwań i innych pism;
- 2) należności świadków i biegłych;
- 3) inne koszty, które sąd dyscyplinarny zaliczył do kosztów postępowania bezpośrednio związanych z rozpoznaniem sprawy.

[Majątek i gospodarka finansowa izby]

1. Działalność samorządu zawodowego jest finansowana z jego majątku.
2. Majątek samorządu zawodowego stanowią środki finansowe oraz nieruchomości i mienie ruchome.
3. Majątek samorządu zawodowego powstaje:
 - 1) ze składek członkowskich;
 - 2) z zapisów, darowizn i dotacji;
 - 3) z wpływów z działalności gospodarczej;
 - 4) z innych wpływów.

Majątkiem izby zarządza właściwa rada izby.

Izby prowadzą gospodarkę finansową zgodnie z odrębnymi przepisami.

Inżynier budownictwa

Liczebność grupy zawodowej: ok. 119.000 osób (stan na 2023r.)

Podstawa prawna: ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa.

Przynależność do samorządu zawodowego: obowiązkowa.

Struktura organizacyjna: Polska Izba Inżynierów Budownictwa (PIIB) oraz izby okręgowe.

Ilość Okręgowych Izb: 16

(zgodnie z podziałem terytorialnym na województwa; zgodnie z ustawą "*obszary działania okręgowych izb oraz ich siedziby ustalają właściwe Krajowe Izby, uwzględniając podział terytorialny państwa; Okręgowe izby tworzą ich członkowie, których przynależność powstaje z chwilą uzyskania wpisu na listę członków okręgowej izby właściwej według miejsca zamieszkania*)

Składka na rzecz samorządu zawodowego (składka miesięczna), 2025 rok: 68 zł.

Szacunkowy roczny budżet PIIB wynikający z podziału składki członkowskiej (156 zł/rocznie x 119.000): 18.564.000 zł.

Szacunkowy roczny budżet 16 izb okręgowych wynikający z podziału składki członkowskiej (660 zł/rocznie x 119.000): 78.540.000 zł.

Łączny roczny budżet samorządu zawodowego inżynierów budownictwa wynikający ze składek członkowskich to ok. 97.000.000 zł.

Izba wydaje miesięcznik kierowany do osób posiadających uprawnienia budowlane "INŻYNIER BUDOWNICTWA", kwartalnik kierowany do szerszego grona osób, które chcą poszerzyć swoją wiedzę o procesie projektowania "PORADNIK PROJEKTANTA" oraz okolicznościową publikację, która zawiera prezentacje laureatów projektu "KREATOR BUDOWNICTWA ROKU".

Struktura organizacyjna samorządu zawodowego, zasady odpowiedzialności zawodowej itp. analogiczne jak w przypadku samorządu zawodowego architektów.

Biegły Rewident

Liczebność grupy zawodowej: Według stanu na 31 grudnia 2023 roku w rejestrze **biegłych rewidentów znajdowało się 4948 osób.**

Spośród ww. ogółu biegłych rewidentów 2570 deklarowało wykonywanie zawodu (ok. 52%).

Na dzień 31 grudnia 2023 r. na liście firm audytorskich prowadzonej przez Polską Agencję Nadzoru Audytowego było zarejestrowanych 1230 firm audytorskich.

Podstawa prawna: ustawa z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym.

Przynależność do samorządu zawodowego: obowiązkowa.

Struktura: Polska Izba Biegłych Rewidentów z oddziałami regionalnymi.

Ilość oddziałów regionalnych: 24

Składka na rzecz samorządu zawodowego (składka miesięczna), 2025 rok: 113,00 zł

W 2024 r.: 1.176,00 zł rocznie (98 zł miesięcznie);

W 2023 r.: 984 zł rocznie (82 zł miesięcznie).

Oddziały otrzymują 75% wpływów z tytułu składek członkowskich biegłych rewidentów należących do danego Oddziału.

Warto zwrócić uwagę na coroczną waloryzację składki, a także na fakt, że wysokość składki członkowskiej należnej za 2025 roku wzrosła względem wysokości składki za 2023 roku o ok. 40%.

Tytułem uzupełnienia należy stwierdzić, że Krajowa Rada Biegłych Rewidentów (KRBR) może przyznać prawo do niższej składki członkowskiej, jeśli biegły rewident spełni poniższe warunki:

- nie wykonuje zawodu,
- nie jest członkiem organów firm audytorskich
- znajduje się w trudnej sytuacji zdrowotnej lub finansowej,
- nie zalega w opłacaniu składki członkowskiej,
- złoży udokumentowany i uzasadniony wniosek do regionalnego oddziału PIBR,

lub

- utrzymuje się wyłącznie ze świadczeń emerytalnych albo rentowych lub innych podobnych świadczeń społecznych,
- nie wykonuje zawodu,
- złoży oświadczenie do KRBR.

W pierwszym z przywołanych powyżej przypadków, prawo do niższej składki przysługuje tylko w roku w którym złożony jest wniosek. Niższa składka członkowska wynosi w 2025 roku 135,60 zł rocznie (tj. 11,30 zł miesięcznie).

Art. 22**1. Biegli rewidenci tworzą Polską Izbę Biegłych Rewidentów (dalej *PIBR*).**

2. Polska Izba Biegłych Rewidentów działa na podstawie przepisów ustawy oraz postanowień statutu.

3. **Przynależność do Polskiej Izby Biegłych Rewidentów jest obowiązkowa** i powstaje z dniem wpisu biegłego rewidenta do rejestru.

Art. 23

1. **Polska Izba Biegłych Rewidentów jest samorządem zawodowym biegłych rewidentów i posiada osobowość prawną.**

2. **Polska Izba Biegłych Rewidentów tworzy i likwiduje oddziały regionalne.**

3. Polska Izba Biegłych Rewidentów ma prawo używania pieczęci urzędowej.

Art. 25**1. Do zadań Polskiej Izby Biegłych Rewidentów należy w szczególności:**

1) reprezentowanie członków oraz ochrona ich interesów zawodowych;

2) ustanawianie krajowych standardów wykonywania zawodu i krajowych standardów zarządzania jakością oraz zasad etyki zawodowej; (*UWAGA: zadanie w ramach nadzoru publicznego*);

3) wykonywanie zadań służących należytemu wykonywaniu zawodu biegłego rewidenta i przestrzeganiu zasad etyki zawodowej przez członków Polskiej Izby Biegłych Rewidentów, w tym:

a) kontrola wypełniania przez biegłych rewidentów obowiązków z zakresu obowiązkowego doskonalenia zawodowego oraz prowadzenie postępowań dyscyplinarnych dotyczących naruszeń obowiązków z zakresu obowiązkowego doskonalenia zawodowego, (*UWAGA: zadanie w ramach nadzoru publicznego*);

b) prowadzenie postępowań dyscyplinarnych przeciwko biegłym rewidentom dotyczących przewinień innych niż:

- powstałych przy wykonywaniu usług atestacyjnych oraz usług pokrewnych zgodnie z krajowymi standardami wykonywania zawodu,
- naruszenia obowiązków, o których mowa w lit. a;

4) współdziałanie w kształtowaniu zasad rachunkowości i rewizji finansowej;

5) opracowywanie materiałów szkoleniowych dla kandydatów na biegłych rewidentów.

2. Zadania, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i pkt 3 lit. a, powierza się Polskiej Izbie Biegłych Rewidentów do realizacji w ramach nadzoru publicznego.**Nadzór publiczny - Polska Agencja Nadzoru Audytowego**

Ustawa z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach (...) swoim zakresem przedmiotowym określiła m.in **zasady sprawowania nadzoru publicznego nad biegłymi rewidentami i firmami audytorskimi, samorządem zawodowym biegłych rewidentów** oraz jednostkami zainteresowania publicznego. **Zasadniczo nadzór publiczny powierzono Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego** (dalej *Agencja* lub *PANA*). W ustawie określono również zasady organizacji i finansowanie *Agencji*.

W tym miejscu zasadnym jest zwrócenie uwagi na funkcjonalne powiązanie samorządu zawodowego (tj. Polskiej Izby Biegłych Rewidentów) z nadzorem publicznym (tj. Polską Agencją Nadzoru Audytowego).

W ramach nadzoru publicznego samorządowi zawodowemu biegłych rewidentów powierzono ustanawianie krajowych standardów wykonywania zawodu i krajowych standardów zarządzania jakością oraz zasad etyki zawodowej, a także kontrolę wypełniania przez biegłych rewidentów obowiązków z zakresu obligatoryjnego doskonalenia zawodowego oraz prowadzenie postępowań dyscyplinarnych dotyczących naruszeń obowiązków z zakresu obligatoryjnego doskonalenia zawodowego. Jednak ten zakres kompetencji jest realizowany pod kontrolą Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego.

Do zadań Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego (art. 90 ust. 1 ustawy) należy m.in.:

- 1) zatwierdzanie uchwał organów Polskiej Izby Biegłych Rewidentów w przypadkach określonych w niniejszej ustawie;**
- 2) przeprowadzanie kontroli w firmach audytorskich
- 3) prowadzenie postępowań wyjaśniających, dochodzeń dyscyplinarnych oraz występowanie jako oskarżyciel przed sądami w sprawach przewinień dyscyplinarnych;
- 4) prowadzenie postępowań administracyjnych dotyczących naruszeń przepisów przez firmy audytorskie (kary administracyjne);
- 5) podejmowanie decyzji o wpisie firmy audytorskiej na listę;
- 6) zaskarżanie do sądu administracyjnego uchwał organów Polskiej Izby Biegłych Rewidentów w przypadkach określonych w niniejszej ustawie;**
- 7) rozpatrywanie odwołań od uchwał organów Polskiej Izby Biegłych Rewidentów, do których mają zastosowanie przepisy ustawy Kodeks postępowania administracyjnego;**
- 8) przeprowadzanie weryfikacji dokumentacji stanowiącej podstawę podjęcia przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów uchwał dotyczących wpisu biegłych rewidentów do rejestru;**
- 9) prowadzenie współpracy międzynarodowej;
- 10) monitorowanie rynku w zakresie usług świadczonych przez biegłych rewidentów i firmy audytorskie;**
- 11) podejmowanie działań:**
 - a) służących prawidłowemu funkcjonowaniu rynku biegłych rewidentów i firm audytorskich,
 - b) mających na celu rozwój rynku biegłych rewidentów i firm audytorskich oraz jego konkurencyjności,
 - c) mających na celu wspieranie rozwoju innowacyjności rynku biegłych rewidentów i firm audytorskich,
 - d) edukacyjnych i informacyjnych w zakresie funkcjonowania rynku biegłych rewidentów i firm audytorskich;
- 12) opiniowanie projektów aktów prawnych w zakresie biegłych rewidentów i firm audytorskich;**
- 13) wykonywanie innych zadań określonych w niniejszej ustawie oraz innych czynności niezbędnych do prawidłowej realizacji tych zadań.

Ustanawianie krajowych standardów wykonywania zawodu, krajowych standardów kontroli jakości i zasad etyki zawodowej biegłych rewidentów to zadanie ustawowe wykonywane w ramach nadzoru publicznego, które zostało powierzone przez ustawodawcę do realizacji Polskiej Izbie Biegłych Rewidentów. Rolą PANA jest monitorowanie tego zadania w ramach kompetencji nadzorczych. Odbywa się to poprzez zatwierdzanie uchwał organów PIBR przez Radę Agencji.

Przykładem działań w tym zakresie może być 2023 rok.

Zgodnie ze Sprawozdaniem rocznym Agencji - 2023: "W 2023 roku miała miejsce kontynuacja przyjmowania do polskiego porządku prawnego standardów badania w wersji spolonizowanej, a także ustanowione zostały Zasady etyki zawodowej biegłych rewidentów. Oznacza to, że do postanowień standardów międzynarodowych wydanych przez IAASB i IESBA zostały dodane przez KRBR zapisy uwzględniające specyfikę przepisów obowiązujących w Polsce oraz nałożone dodatkowe obowiązki wynikające z obserwacji i wniosków płynących z kontroli przeprowadzonych przez PANA w zakresie stosowania wcześniej ustanowionych standardów."

Do zakresu kompetencji Krajowej Rady Biegłych Rewidentów należy m.in. podejmowanie uchwał w takich sprawach:

- a) krajowych standardów wykonywania zawodu,
- b) krajowych standardów zarządzania jakością,
- c) zasad etyki zawodowej biegłych rewidentów,
- d) regulacji z zakresu obligatoryjnego doskonalenia zawodowego,
- e) regulaminu działania komisji egzaminacyjnej,
- f) regulacji z zakresu postępowania kwalifikacyjnego.

Z tym zastrzeżeniem, że uchwały wymienione powyżej, żeby mogły wejść w życie, wymagają zatwierdzenia przez Radę Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego.

Doprecyzowania również wymaga pojęcie "krajowy standard" w rozumieniu ustawy o biegłych rewidentach.

Na przykład pod pojęciem **krajowych standardów badania** - należy rozumieć:

- a) międzynarodowe standardy badania przyjęte do prawa Unii Europejskiej w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej,
- b) standardy badania w zakresie nieuregulowanym przez standardy, o których mowa w lit. a, przyjęte przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów, **zatwierdzone przez Radę Agencji** w zakresie, w jakim odnoszą się one do badań sprawozdań finansowych.

Pod pojęciem **Krajowych standardach atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju** - należy rozumieć:

- a) standardy atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju przyjęte do prawa Unii Europejskiej w formie rozporządzenia Komisji Europejskiej,
- b) standardy atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju, przyjęte przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów i **zatwierdzone przez Radę Agencji** w zakresie, w jakim odnoszą się do atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju - w przypadku nieobowiązania standardów atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju w formie rozporządzenia Komisji Europejskiej.

Pod pojęciem **Krajowych standardach zarządzania jakością** - należy rozumieć:

- a) międzynarodowe standardy zarządzania jakością przyjęte do prawa Unii Europejskiej w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej,

b) zasady zarządzania jakością w zakresie nieuregulowanym standardami, o których mowa w lit. a, przyjęte przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów, **zatwierdzone przez Radę Agencji.**

"Intensywność" nadzoru Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego nad działalnością Polskiej Izby Biegłych Rewidentów w zakresie przyjmowania "krajowych standardów" może obrazować komunikat zamieszczony na stronie internetowej Izby:

"Nowe Krajowe Standardy Kontroli Jakości

Do czasu wydania przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie wyroku w sprawie ze skargi Krajowej Rady Biegłych Rewidentów na zastrzeżenia Rady Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego przedstawione do uchwały Krajowej Rady Biegłych Rewidentów w sprawie krajowych standardów kontroli jakości oraz krajowego standardu badania 220 (Z) obowiązują standardy w brzmieniu wprowadzonym przez Radę Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego uchwałą nr 38/I/2022 z dnia 15 listopada 2022 r.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie, 21 czerwca 2023 r., oddalił skargę KRBR w sprawie ustanowienia krajowych standardów kontroli jakości oraz ustanowienia Krajowego Standardu Badania 220 (Z).

Krajowa Rada Biegłych Rewidentów podjęła decyzję o złożeniu skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Skarga została złożona 5 września 2023 r."

W jaki sposób zapewniono finansowanie tego systemu?

Ustawa z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym określa również zasady działalności firm audytorskich, w tym ich organizacji, oraz odpowiedzialności za naruszenie przepisów prawa.

Listę firm audytorskich prowadzi Polska Agencją Nadzoru Audytowego).

Zgodnie z ustawą Agencja (PANA) prowadzi samodzielną gospodarkę finansową. Jej działalność nie jest finansowana z budżetu państwa, a jest finansowana głównie z "opłat z tytułu nadzoru" wnoszonych przez same nadzorowane przez PANA firmy audytorskie.

Zadania Agencji realizowane są z wykorzystaniem posiadanych przez nią zasobów finansowych, których granica wyznaczona jest przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych, poprzez zatwierdzenie planu finansowego Agencji. Tym samym finansowanie nadzoru publicznego jest ostatecznie finansowane przez same firmy audytorskie, które zobowiązane są do wnoszenia stosowanych opłat odnoszących się generalnie do ich obrotów (**przykładowo w 2023 roku stawka procentowa tych opłat wynosiła 2,18 proc. przychodów z tytułu usług atestacyjnych oraz usług pokrewnych wykonywanych zgodnie z krajowymi standardami wykonywania zawodu**; przy minimalnej opłacie z tytułu nadzoru wynoszącej 1269 zł/rocznie), co zapewniło w 2023 roku Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego wpływy w wysokości 29.882.000 zł (słownie: dwadzieścia dziewięć milionów osiemset osiemdziesiąt dwa tysiące złotych). Należy zauważyć, że w 2024 roku minimalna opłata wzrosła do 1431 zł. (nawet w przypadku braku przychodu), a stawka procentowa opłaty rocznej została podniesiona do 2,29 proc. przychodów firmy audytorskiej.

Na dzień 31 grudnia 2023 r. na liście firm audytorskich prowadzonej przez PANA było zarejestrowanych 1230 firm audytorskich.

Dodatkowym źródłem przychodów PANA są opłaty za rozpatrzenie wniosku o wpis na listę firm audytorskich. Rozpatrzenie wniosku o wpis w 2025 roku wynosi 6.644 zł. W 2023 roku Polska Agencja Nadzoru Audytowego osiągnęła wpływy z tytułu rozpatrzenia wniosku o wpis na listę firm audytorskich w wysokości 284.000 zł.

Pozostałe przychody PANA to głównie przychody z odsetek od wolnych środków.

Łączne przychody Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego w 2023 roku wyniosły 31.945.000 zł.

Tak jak wspomniano powyżej w ramach nadzoru publicznego samorządowi zawodowemu biegłych rewidentów (PIBR) powierzono:

- ustanawianie krajowych standardów wykonywania zawodu i krajowych standardów zarządzania jakością oraz zasad etyki zawodowej,
- kontrolę wypełniania przez biegłych rewidentów obowiązków z zakresu obligatoryjnego doskonalenia zawodowego oraz prowadzenie postępowań dyscyplinarnych dotyczących naruszeń obowiązków z zakresu obligatoryjnego doskonalenia zawodowego.

W 2023 r. na pokrycie kosztów zadań realizowanych przez PIBR w ramach nadzoru publicznego, została zaplanowana kwota 3.035.000 zł, stanowiąca 10 proc. prognozowanych kosztów realizacji zadań Agencji, ujętych w jej planie finansowym na rok 2023. Ostatecznie Agencja (PANA) przekazała w 2023 r. na rachunek bankowy Izby (PIBR) kwotę 3.035.000 zł (słownie: trzy miliony trzydzieści pięć tysięcy złotych).

Zgodnie z danymi zawartymi w *Sprawozdaniu Krajowej Rady Biegłych Rewidentów za 2023 r.* **koszty poniesione na ustanawianie krajowych standardów wykonywania zawodu i krajowych standardów zarządzania jakością oraz zasad etyki zawodowej (m.in. tłumaczenie międzynarodowych standardów, opracowanie krajowych standardów, koszty zatwierdzenia standardów przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów) wyniosły 1.748.372 zł.**

Z kolei roczne koszty związane z kontrolą wypełniania przez biegłych rewidentów obowiązków z zakresu obligatoryjnego doskonalenia zawodowego oraz prowadzenie postępowań dyscyplinarnych dotyczących naruszeń obowiązków z zakresu obligatoryjnego doskonalenia zawodowego wyniosły 1.286.628 zł.

Te dwie sfery działalności samorządu zawodowego nie były więc bezpośrednio finansowe ze składek biegłych rewidentów ponoszonych na rzecz Izby. Finansowanie te zostało zapewnione pośrednio, poprzez "opodatkowanie" firm audytorskich w których biegli rewidenci prowadzą swoją działalność (przypominam, że w 2023 roku stanowiło to 2,18 proc. przychodów firm audytorskich z tytułu usług atestacyjnych oraz usług pokrewnych wykonywanych zgodnie z krajowymi standardami wykonywania zawodu). Z tym, że 90 % przychodów z tego tytułu pozostało w publicznym podmiocie nadzoru nad biegłymi rewidentami jakim jest Polska Agencja Nadzoru Audytowego.

Według stanu na 31 grudnia 2023 roku (zgodnie z danymi zawartymi w *Sprawozdaniu Krajowej Rady Biegłych Rewidentów za 2023 r.*) w rejestrze biegłych rewidentów znajdowało się 4948 osób. Spośród ww. ogółu biegłych rewidentów 2570 deklarowało wykonywanie zawodu (ok. 52%).

Biorąc pod uwagę powyższe, można stwierdzić, że *de facto* każdy biegły rewident wykonujący czynnie swój zawód, w sposób pośredni, zapewnił finansowanie nadzoru publicznego (31.945.000 zł. / 2570 biegłych rewidentów wykonujących zawód) kwotą ok. 12.400 zł rocznie (ok. 1.000 zł/m-c), z czego 10% trafiło do samorządu zawodowego (tj. 1240 zł/rocznie; ok. 100 zł/m-c). Należy zaznaczyć, że podane kwoty nie stanowią składki na rzecz Izby, która jest określana odrębnie.

[Odpowiedzialność zawodowa (dyscyplinarna) biegłych rewidentów]

Postępowania dyscyplinarne względem biegłych rewidentów prowadzi zarówno Polska Agencja Nadzoru Audytowego, jak również Polska Izba Biegłych Rewidentów.

Polska Agencja Nadzoru Audytowego prowadzi postępowania dyscyplinarne wobec biegłych rewidentów w odniesieniu do przewinień dyscyplinarnych popełnionych przy wykonywaniu usług atestacyjnych i usług pokrewnych zgodnie z krajowymi standardami wykonywania zawodu w przypadku naruszenia przez biegłego rewidenta przepisów dotyczących:

- 1) wykonywania zawodu, zasad etyki zawodowej, niezależności lub krajowych standardów wykonywania zawodu;
- 2) prowadzenia działalności w formie firmy audytorskiej, o której mowa w art. 46, w tym jako wspólnik spółki cywilnej, jawnej, partnerskiej lub komandytowej;
- 3) pełnienia funkcji w organach zarządzających lub nadzorczych firm audytorskich.

Uwaga: Zgodnie ze *Sprawozdaniem rocznym Agencji - 2023* PANA w 2023 roku wszczęła 197 postępowań dyscyplinarnych względem biegłych rewidentów i kontynuowała 228 spraw wszczętych w latach poprzednich.

Z kolei **Polska Izba Biegłych Rewidentów prowadzi postępowania dyscyplinarne wobec biegłych rewidentów** wyłącznie w odniesieniu do przewinień dyscyplinarnych w przypadku naruszenia przez biegłego rewidenta przepisów dotyczących realizacji obowiązków związanych z przynależnością do samorządu zawodowego biegłych rewidentów (w tym kontrola wypełniania przez biegłych rewidentów obowiązków z zakresu obligatoryjnego doskonalenia zawodowego oraz prowadzenie postępowań dyscyplinarnych dotyczących naruszeń obowiązków z zakresu obligatoryjnego doskonalenia zawodowego). Zasadniczo dotyczy to dwóch kategorii spraw: niewypełniania obowiązku obligatoryjnego kształcenia oraz naruszeń polegających na niezgłoszeniu KRBR zmiany danych podlegających wpisowi do rejestru biegłych rewidentów. Przy w ramach struktury Izba działa Krajowy Rzecznik Dyscyplinarny oraz Krajowy Sąd Dyscyplinarny.

Więcej na ten temat:

<https://www.pibr.org.pl/pl/informacje-dla-bieglych#postepowania-i-kary-dyscyplinarne>

Zadania samorządowe izby

Postępowania kwalifikacyjne przeprowadza Komisja, o której mowa w art. 11 ustawy. **Komisja składa się z 19 członków powoływanych i odwoływanych przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych.**

W skład Komisji wchodzi:

- 1) **10 przedstawicieli ministra właściwego do spraw finansów publicznych**, w tym 4 osoby niebędące pracownikami urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych, zwanego dalej "ministerstwem finansów", wybrane spośród przedstawicieli środowisk akademickich;
- 2) **7 przedstawicieli rekomendowanych przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów** spośród biegłych rewidentów wpisanych do rejestru, w tym co najmniej 2 uprawnionych do atestacji sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju;
- 3) **2 przedstawicieli rekomendowanych przez Komisję Nadzoru Finansowego.**

- Prowadzenie ewidencji biegłych rewidentów (wpisy i skreślenia z rejestru).

- Samorząd prowadzi wykaz jednostek uprawnionych do prowadzenia szkoleń w ramach obligatoryjnego doskonalenia zawodowego. Przeprowadza wizytacje w jednostkach uprawnionych do prowadzenia szkoleń. Opracowuje zakres tematyczny szkoleń.

- Wsparcie dla biegłych rewidentów i firmy audytorskie, w tym informowanie o nowych lub zmienionych standardach międzynarodowych.

Pozostałe aktywności wymienione w *Sprawozdaniu Krajowej Rady Biegłych Rewidentów za 2023 r.*

- prace nad zmianami statutu PIBR,
- udział członków Krajowej Rady Biegłych Rewidentów w konferencjach, kongresach itp.,
- udzielanie patronatów PIBR dla wydarzeń powiązanych z misją samorządu i obszarem działania biegłych rewidentów.

[Regionalne oddziały]

Obecnie funkcjonują 24 regionalne oddziały Polskiej Izby Biegłych Rewidentów (PIBR). Na mocy uchwały z 20 czerwca 1992 r. I Krajowego Zjazdu Biegłych Rewidentów, powstało 26 regionalnych oddziałów Izby. II Krajowy Zjazd, który odbył się w 1994 r., podjął uchwałę o powołaniu kolejnego oddziału – w Tarnowie. 12 czerwca 2019 r. IX Krajowy Zjazd Biegłych Rewidentów, podjął uchwałę o likwidacji jednego z regionalnych oddziałów Izby mającego siedzibę we Włocławku. 25 lipca 2023 r. Krajowa Rada Biegłych Rewidentów podjęła uchwałę w sprawie likwidacji oddziału w Elblągu, a następnie 23 stycznia 2024 r. dot. likwidacji oddziału w Radomiu.

Regionalne oddziały zostały utworzone, aby zapewnić właściwe funkcjonowanie PIBR i działalności zawodowej biegłych rewidentów.

Do właściwości oddziałów należy w szczególności:

- realizacja zadań wynikających z uchwał podjętych na Zjeździe oraz Walnych Zgromadzeniach, a także uchwał Krajowej Rady; współdziałanie z organami Izby oraz Krajowym Rzecznikiem Praw Biegłych Rewidentów;
- prowadzenie działalności szkoleniowej i wydawniczej, w szczególności szkoleń w ramach obowiązkowego doskonalenia zawodowego biegłych rewidentów; zapewnienie przepływu informacji między biegłymi rewidentami Oddziału a Krajową Radą;
- współdziałanie z innymi Oddziałami;
- integracja biegłych rewidentów;
- prowadzenie mediacji pomiędzy biegłymi rewidentami, firmami audytorskimi oraz pomiędzy biegłymi rewidentami a firmami audytorskimi;
- współpraca z regionalnymi samorządowymi organizacjami zawodowymi, organizacjami społecznymi oraz uczelniami wyższymi;
- rekomendowanie biegłych rewidentów Oddziału do komisji Krajowej Rady;
- współpraca z firmami audytorskimi;
- współpraca z kandydatami na biegłych rewidentów, w tym zwłaszcza w zakresie praktyk i aplikacji;
- podejmowanie działań mających na celu kształtowanie wizerunku Izby oraz wizerunku biegłego rewidenta jako osoby wykonującej zawód zaufania publicznego.

Działalność Oddziałów jest finansowana zgodnie z podstawowymi zasadami gospodarki finansowej i uchwałami Krajowej Rady, w szczególności z:

1. części składek członkowskich biegłych rewidentów;
2. przychodów z działalności własnej oraz pozostałych przychodów Oddziałów;
3. części przychodów Izby, innych niż wymienione w pkt 1 i 2;
4. niewykorzystanych przez Oddziały środków z lat poprzednich;
5. części niewykorzystanych przez Izbę środków z lat poprzednich, przeznaczonej na dofinansowanie działalności Oddziałów na mocy uchwały Krajowej Rady

Organami regionalnego oddziału są:

- Walne Zgromadzenie,
- Regionalna Rada,
- Komisja Rewizyjna.

Regulamin działania oddziałów uchwała Krajowa Rada Biegłych Rewidentów, po zasięgnięciu opinii oddziałów.

Podsumowanie.

Regulacje dotyczące funkcjonowania samorządu i nadzoru nad zawodem biegłego rewidenta wymagają indywidualnego podsumowania, ze względu na wyraźne różnice względem organizacji samorządów zawodowych innych zawodów.

W wyniku nowelizacji ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym, której zmiany weszły w życie z dniem 1 stycznia 2020 roku funkcjonowanie systemu nadzoru publicznego nad firmami audytorskimi i

biegłymi rewidentami przejęła Polska Agencja Nadzoru Audytowego. Natomiast Polska Izba Biegłych Rewidentów zachowała prawo ustanawiania krajowych standardów wykonywania zawodu biegłego rewidenta, zasad etyki zawodowej oraz kontroli doskonalenia zawodowego, a także realizowania zadań związanych z prowadzeniem rejestru biegłych rewidentów. Należy podkreślić, że Polska Agencja Nadzoru Audytowego otrzymała szereg instrumentów kontrolnych względem Polskiej Izby Biegłych Rewidentów (polegają one m.in. na zatwierdzaniu części uchwał organów Polskiej Izby Biegłych Rewidentów; zaskarżaniu do sądu administracyjnego części uchwał organów Polskiej Izby Biegłych Rewidentów; rozpatrywaniu odwołań od uchwał organów Polskiej Izby Biegłych Rewidentów, do których mają zastosowanie przepisy ustawy Kodeks postępowania administracyjnego; przeprowadzaniu weryfikacji dokumentacji stanowiącej podstawę podjęcia przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów uchwał dotyczących wpisu biegłych rewidentów do rejestru).

Postępowanie kwalifikacyjne na uprawnienia biegłego rewidenta prowadzi Komisja działająca przy Izbie, ale komisję tą powołuje minister właściwy do spraw finansów publicznych (tylko 7 przedstawicieli z 19 osobowego składu Komisji stanowią osoby rekomendowane przez Izbę).

Finansowanie działalności Izby pochodzi głównie ze składek członkowskich (w 2015 roku wysokość składki to 113 zł/m-c) oraz z udziału w "opodatkowaniu" firm audytorskich "opłatą od nadzoru" pobieraną w wysokości 2,29 proc. (w roku 2024) przychodów firmy audytorskiej, z czego 10% Polska Agencja Nadzoru Audytowego przekazuje Polskiej Izbie Biegłych Rewidentów (w 2023 roku PIBR otrzymała od PANA kwotę 3.035.000 zł na ustanawianie standardów oraz kontrolę wypełniania przez biegłych rewidentów obowiązków z zakresu obligatoryjnego doskonalenia zawodowego oraz prowadzenie postępowań dyscyplinarnych dotyczących naruszeń obowiązków z zakresu obligatoryjnego doskonalenia zawodowego).

Stricte publiczny element nadzoru nad biegłymi rewidentami i firmami audytorskimi sprawuje Polska Agencja Nadzoru Audytowego, której budżet (po odjęciu wpłaty dokonanej przez PANA na rzecz Izby) wynosił w 2023 roku 28.910.000 zł. Finansowanie zapewnia "opodatkowanie" firm audytorskich "opłatą od nadzoru" (w 2023 roku stawka w wysokości 2,13 proc. od obrotu danej firmy audytorskiej).

Według stanu na 31 grudnia 2023 roku w rejestrze biegłych rewidentów znajdowało się 4948 osób. Spośród ww. ogółu biegłych rewidentów 2570 deklaroowało wykonywanie zawodu (ok. 52%).

Z rocznych sprawozdań Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego oraz Polskiej Izby Biegłych Rewidentów (rok 2023) wynika, że realizację celów ustawowych obu jednostek zapewniało 148 zatrudnionych osób, z czego na PANA przypadało 115 etatów, a na Izbę 33 etaty (bez uwzględniania etatów w 24 regionalnych oddziałów Polskiej Izby Biegłych Rewidentów).

Zgodnie z danymi zawartymi w *Sprawozdaniu Krajowej Rady Biegłych Rewidentów za 2023 r.* struktura zatrudnienia w Biurze Polskiej Izby Biegłych Rewidentów według stanu na 31 grudnia 2023 roku przedstawiała się następująco: dyrektor Biura - 1 etat; z-ca dyrektora Biura ds. finansowych – główny księgowy i kierownik Działu Finansowego i Kadr - 1 etat; Dział Finansowy i Kadry - 5 etatów; kierownik Działu Realizacji Zadań Nadzoru - 1 etat; Dział

Realizacji Zadań Nadzoru - 6 etatów; kierownik Działu Administracyjnego - 1 etat; Dział Administracyjny - 5 etatów; kierownik Działu Samorządowego - 1 etat; Dział Samorządowy - 4 etaty; dyrektor Centrum Edukacji - 1 etat; Centrum Edukacji - 2 etaty; Rzecznik Prasowy - 1 etat; obsługa Komisji Egzaminacyjnej - 4 etaty.

Postępowania dyscyplinarne względem biegłych rewidentów prowadzi zarówno Polska Agencja Nadzoru Audytowego, jak również Polska Izba Biegłych Rewidentów. Poszczególne podmioty prowadzą postępowania dyscyplinarne zgodnie z ustawowo określonym zakresem kompetencji.

Rzecznik patentowy

Liczebność grupy zawodowej: ok. 1.000 osób

Zgodnie z dostępnymi informacjami w 2021 roku było 898 rzeczników patentowych, a kolejnych latach przybyło odpowiednio: 29 (2022r.), 22 (2023r.), 31 (2024r.) nowych rzeczników patentowych.

Podstawa prawna: ustawa z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych.

Przynależność do samorządu zawodowego: obowiązkowa.

Struktura organizacyjna: Polska Izba Rzeczników Patentowych z podziałem na okręgi.

Ilość okręgów Polskiej Izby Rzeczników Patentowych: 12

(Dolnośląski, Kujawsko - Pomorski, Lubelski, Łódzki, Małopolski, Mazowiecki, Podkarpacki, Podlaski, Pomorski, Śląski, Wielkopolski, Zachodnioporski)

Składka na rzecz samorządu zawodowego (składka miesięczna): brak danych.

Polska Izba Rzeczników Patentowych

Ogół rzeczników patentowych i aplikantów rzecznikowskich tworzy Polską Izbę Rzeczników Patentowych.

Polska Izba Rzeczników Patentowych reprezentuje jej członków i sprawuje pieczę nad należytym wykonywaniem zawodu rzecznika patentowego w granicach interesu publicznego oraz dla jego ochrony.

Polska Izba Rzeczników Patentowych ma osobowość prawną. Jej samodzielność podlega ochronie sądowej.

Organami samorządu są:

- 1) Krajowy Zjazd Rzeczników Patentowych;
- 2) Krajowa Rada Rzeczników Patentowych;
- 3) Prezes Polskiej Izby Rzeczników Patentowych;
- 4) Komisja Rewizyjna;
- 5) Odwoławczy Sąd Dyscyplinarny;
- 6) Sąd Dyscyplinarny;
- 7) Rzecznik Dyscyplinarny;
- 8) okręgowe zgromadzenia rzeczników patentowych;
- 9) okręgowe rady rzeczników patentowych.

Szczegółową strukturę organizacyjną, liczbę i granice okręgów oraz szczegółowe zasady działania samorządu i jego organów, tryb powoływania i odwoływania członków tych organów oraz uzupełniania ich składu, a także ogólne zasady ustalania liczby delegatów na Krajowe Zjazdy Rzeczników Patentowych, określa **statut Polskiej Izby Rzeczników Patentowych**.

Do zadań samorządu należy w szczególności:

- 1) podejmowanie działań w celu zapewnienia warunków należytego wykonywania zawodu rzecznika patentowego;
- 2) reprezentowanie rzeczników patentowych i aplikantów oraz ochrona ich interesów zawodowych;
- 3) współdziałanie w kształtowaniu i stosowaniu prawa własności przemysłowej, a także w zakresie organizowania i wykonywania zawodu rzecznika patentowego;
- 4) doskonalenie zawodowe rzeczników patentowych i kształcenie aplikantów;
- 5) sprawowanie nadzoru nad należytym wykonywaniem zawodu przez rzeczników patentowych i aplikantów;
- 6) prowadzenie badań w sprawach własności przemysłowej.

Krajowy Zjazd Rzeczników Patentowych, stanowi najwyższą władzę samorządu, do którego zadań należy:

- 1) uchwalanie statutu Polskiej Izby Rzeczników Patentowych;
- 2) uchwalanie wytycznych działania samorządu i jego organów;
- 3) uchwalanie zasad etyki rzecznika patentowego;
- 4) określanie zasad przeprowadzania wyborów do organów samorządu i liczby członków tych organów;
- 5) wybór Prezesa Polskiej Izby Rzeczników Patentowych;
- 6) wybór członków Krajowej Rady Rzeczników Patentowych, Komisji Rewizyjnej, Odwoławczego Sądu Dyscyplinarnego, Sądu Dyscyplinarnego, Rzecznika Dyscyplinarnego i jego zastępców;
- 7) ustalanie zasad gospodarki finansowej samorządu i wytycznych w sprawie określania wysokości składki członkowskiej;
- 8) rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań Krajowej Rady Rzeczników Patentowych, Komisji Rewizyjnej, Odwoławczego Sądu Dyscyplinarnego, Sądu Dyscyplinarnego i Rzecznika Dyscyplinarnego;
- 8a) udzielanie absolutorium ustępującym organom samorządu;
- 9) podejmowanie innych uchwał.

W Krajowym Zjeździe Rzeczników Patentowych udział biorą, rzecznicy patentowi, którym przysługuje czynne prawo wyborcze, oraz, bez prawa głosowania, aplikanci.

Krajową Radę Rzeczników Patentowych stanowią Prezes Polskiej Izby Rzeczników Patentowych, członkowie wybrani przez Krajowy Zjazd oraz dziekani.**Do Krajowej Rady Rzeczników Patentowych należy:**

- opiniowanie projektów aktów prawnych oraz przedstawianie wniosków dotyczących unormowań prawnych w sprawach własności przemysłowej i rzeczników patentowych;
- uchwalanie budżetu Krajowej Rady i zatwierdzanie sprawozdań z jego wykonania;
- prowadzenie gospodarki finansowej samorządu;
- zatwierdzanie sprawozdań finansowych;
- rozpatrywanie wniosków Komisji Rewizyjnej;
- określanie wysokości składki członkowskiej i zasad zwalniania w całości lub części z obowiązku opłacania składki, a także przypadków, w jakich osoby przechodzące na emeryturę lub rentę nie są obowiązane do jej opłacania;
- organizowanie aplikacji, w tym uchwalanie programu oraz regulaminu aplikacji i egzaminu kwalifikacyjnego, a także wyznaczanie aplikantom patrona;

- organizowanie szkoleń i innych form doskonalenia zawodowego rzeczników patentowych;
- ustanawianie tymczasowego zastępcy rzecznika patentowego i tymczasowego zarządcy kancelarii patentowej, w przypadkach określonych ustawą;
- wybór Prezesa Polskiej Izby Rzeczników Patentowych oraz Rzecznika Dyscyplinarnego - w razie wygaśnięcia ich mandatów w okresie pomiędzy Krajowymi Zjazdami;
- prowadzenie i aktualizacja ogólnie dostępnych ewidencji: a) miejsc zatrudnienia rzeczników patentowych, b) kancelarii patentowych;
- występowanie do organów rejestrowych lub ewidencyjnych z wnioskiem o wszczęcie postępowania o wykreślenie z rejestru lub ewidencji jednostki organizacyjnej prowadzącej działalność w zakresie świadczenia pomocy w sprawach własności przemysłowej niezgodnie z przepisami ustawy;
- realizacja innych zadań samorządu, niezastrzeżonych dla pozostałych jego organów.

Komisja Rewizyjna sprawuje kontrolę działalności statutowej Krajowej Rady Rzeczników Patentowych.

Sąd Dyscyplinarny rozpatruje sprawy dyscyplinarne rzeczników patentowych i aplikantów, wniesione przez Rzecznika Dyscyplinarnego, oraz zażalenia na postanowienia Rzecznika Dyscyplinarnego.

Odwolawczy Sąd Dyscyplinarny rozpatruje środki odwoławcze od orzeczeń Sądu Dyscyplinarnego.

Rzecznik Dyscyplinarny prowadzi postępowanie wyjaśniające oraz składa wnioski o wszczęcie postępowania przed Sądem Dyscyplinarnym.

Rzecznicy patentowi i aplikanci zamieszkali w danym okręgu tworzą **okręgowe zgromadzenie rzeczników patentowych**.

Do okręgowego zgromadzenia rzeczników patentowych należy:

- 1) wybór dziekana;
- 2) wybór członków okręgowej rady rzeczników patentowych;
- 3) udzielanie absolutorium okręgowej radzie rzeczników patentowych;
- 4) uchwalanie wniosków do przedłożenia Krajowemu Zjazdowi;
- 5) wybór delegatów na Krajowy Zjazd w przypadku, o którym mowa w art. 47 ust. 2 i 3;
- 6) rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań okręgowej rady rzeczników patentowych;
- 7) wykonywanie innych zadań przewidzianych w statucie.

Okręgową radę rzeczników patentowych stanowią dziekan, który przewodniczy radzie, i członkowie, spośród których okręgowa rada rzeczników patentowych może wybrać wicedziekanów i sekretarza.

Do okręgowej rady rzeczników patentowych należy:

- 1) reprezentowanie samorządu na terenie okręgu i kierowanie jego działalnością;
- 2) promowanie ochrony własności przemysłowej i działalność edukacyjną w tym zakresie;
- 3) doskonalenie umiejętności i kształcenie zawodowe rzeczników patentowych;
- 4) wykonywanie zadań zleconych przez Krajową Radę Rzeczników Patentowych;
- 5) wykonywanie innych zadań przewidzianych w statucie.

Finansowanie działalności samorządu

Działalność samorządu jest finansowana:

- 1) ze składek rzeczników patentowych i aplikantów oraz kar pieniężnych (*wysokość kar pieniężnych jest uregulowana ustawowo, której wymiar został określony jako nie niższej od 10-krotności i nie wyższej od 50-krotności miesięcznej składki członkowskiej obowiązującej w dacie orzeczenia dyscyplinarnego*);
- 2) z prowadzonej działalności gospodarczej, z wyłączeniem spraw polegających na świadczeniu pomocy w sprawach własności przemysłowej;
- 3) z dochodów z innych źródeł, w tym spadków i darowizn.

Zaskarżanie uchwały organu samorządu

Prezes Urzędu Patentowego może zaskarżyć do Sądu Najwyższego sprzeczną z prawem uchwałę organu samorządu. Sąd Najwyższy utrzymuje zaskarżoną uchwałę w mocy bądź uchyla ją i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania właściwemu organowi samorządu, ustalając wytyczne co do sposobu jej załatwienia. Wytyczne te są wiążące dla organu samorządu.

Prezes Urzędu Patentowego może zwrócić się do Krajowego Zjazdu lub Krajowej Rady Rzeczników Patentowych o podjęcie uchwały w określonej sprawie należącej do właściwości samorządu. Uchwała Krajowej Rady Rzeczników Patentowych powinna być podjęta w terminie dwóch miesięcy, a uchwała Krajowego Zjazdu - na najbliższym Zjeździe.

Krajowa Rada Rzeczników Patentowych przedstawia corocznie Prezesowi Urzędu Patentowego pisemną informację o działalności samorządu, a także, na bieżąco, o funkcjach pełnionych przez rzeczników patentowych w organach samorządu.

Samorządowy zakres praw rzecznika patentowego

Rzecznik patentowy ma prawo przeglądać uchwały i sprawozdania samorządu, w tym sprawozdania finansowe, oraz otrzymywać odpisy, kopie lub wyciągi z tych dokumentów, dla swojego użytku, wyłącznie w formie pozwalającej na ochronę zawartych w nich danych osobowych.

Rzecznikowi patentowemu przysługuje prawo uczestniczenia w jawnych posiedzeniach organów samorządu.

Charakterystyka zawodu rzecznika patentowego oraz warunki uzyskania prawa do wykonywania tego zawodu

Wykonywanie zawodu rzecznika patentowego

Zawód rzecznika patentowego polega na świadczeniu pomocy w sprawach własności przemysłowej.

Rzecznik patentowy wykonuje zawód, na warunkach określonych w ustawie, w kancelarii patentowej lub na rzecz pracodawcy.

Rzecznik patentowy może wykonywać zawód, na warunkach określonych w ustawie, także na podstawie umów cywilnoprawnych.

Rzecznik patentowy wykonujący zawód w ramach stosunku pracy zajmuje samodzielne stanowisko podległe bezpośrednio kierownikowi jednostki organizacyjnej, a jeżeli jednostka organizacyjna zatrudnia dwóch lub więcej rzeczników patentowych, jednemu z nich powierza się koordynację pracy świadczonej przez nich w tej jednostce.

Kancelaria patentowa może być utworzona i prowadzona:

- 1) indywidualnie przez rzecznika patentowego na własny rachunek w ramach działalności gospodarczej;
- 2) w formie spółki pod warunkiem, gdy połowę wspólników w spółce cywilnej lub jawnej, partnerów w spółce partnerskiej lub komplementariuszy w spółce komandytowej lub komandytowo-akcyjnej stanowią rzecznicy patentowi (pozostali dopuszczalni ustawowo wspólnicy to adwokaci i radcowie prawni), a także w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółki akcyjnej spełniając następujące warunki: a) większość udziałów (akcji) posiadają rzecznicy patentowi; b) większość głosów w zgromadzeniu wspólników (walnym zgromadzeniu) oraz w organach nadzoru przysługuje rzecznikom patentowym; c) większość członków zarządu stanowią rzecznicy patentowi; d) w spółce akcyjnej wydawane są wyłącznie akcje imienne; e) zbycie udziałów lub akcji albo ustanowienie na nich zastawu wymaga zezwolenia udzielonego przez zarząd spółki.

Przedmiotem działalności kancelarii patentowej jest świadczenie pomocy w sprawach własności przemysłowej.

Wykonywanie zawodu

Rzecznik patentowy świadczy pomoc prawną i techniczną.

Pomoc prawna polega w szczególności na udzielaniu porad i konsultacji prawnych, sporządzaniu opinii prawnych, badaniu stanu prawnego przedmiotów własności przemysłowej, zastępstwie prawnym i procesowym.

Pomoc techniczna polega w szczególności na opracowywaniu opisów technicznych zgłoszeń do ochrony przedmiotów działalności twórczej przeznaczonych do przemysłowego wykorzystywania, badaniu zakresu ich ochrony, prowadzeniu poszukiwań dotyczących stanu techniki.

Rzecznik patentowy jako pełnomocnik

Rzecznik patentowy występuje w charakterze pełnomocnika w postępowaniu przed Urzędem Patentowym, sądami i organami orzekającymi w sprawach własności przemysłowej, z wyjątkiem występowania w charakterze pełnomocnika w postępowaniu karnym i postępowaniu karnym skarbowym.

W postępowaniu cywilnym rzecznik patentowy może występować w charakterze pełnomocnika również w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej innych niż sprawy własności przemysłowej.

Oplaty za czynności rzeczników patentowych

Oplaty za czynności rzeczników patentowych wykonujących zawód w kancelariach patentowych oraz zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej, ustala umowa z klientem.

Minister Sprawiedliwości określa, w drodze rozporządzenia, wysokość stawek minimalnych opłat za czynności rzeczników patentowych przed organami wymiaru sprawiedliwości oraz

przed Urzędem Patentowym działającym w trybie postępowania spornego i w sprawie sprzeciwu, stanowiących podstawę do ustalenia kosztów zastępstwa, które mogą być zasądzone przez sąd lub orzeczone przez Urząd Patentowy.

Koszty zastępstwa można ustalić w wysokości wyższej niż stawka minimalna opłaty, stosowana w odniesieniu do czynności danego rodzaju, ale nieprzekraczającej sześciokrotności tej stawki, jeżeli przemawia za tym rodzaj i zawilość sprawy oraz niezbędny nakład pracy rzeczownika patentowego.

Obowiązek zachowania tajemnicy

Rzecznik patentowy jest obowiązany zachować w tajemnicy wszelkie informacje, które uzyskał w związku z wykonywaniem czynności zawodowych. Rzecznika patentowego nie można zwolnić z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej co do faktów, o których dowiedział się, udzielając pomocy w sprawach własności przemysłowej.

Obowiązek doskonalenia zawodowego

Rzecznik patentowy ma obowiązek doskonalenia zawodowego.

Krajowa Rada Rzeczników Patentowych określa, w drodze uchwały, sposób realizacji tego obowiązku, w szczególności częstotliwość, zakres i formy doskonalenia zawodowego.

Składka na potrzeby samorządu

Rzecznik patentowy obowiązany jest do opłacania, na warunkach określonych w ustawie, składki na potrzeby samorządu, której wysokość ustala corocznie Krajowa Rada Rzeczników Patentowych.

Rzecznicy patentowi, w stosunku do których, zgodnie z art. 23a ust. 3, została podjęta uchwała o zawieszeniu prawa do wykonywania zawodu opłacają składkę na potrzeby samorządu w wysokości 30% składki, o której mowa w ust. 1.

Zasady prowadzenia reklamy

Krajowy Zjazd Rzeczników Patentowych określa, w drodze uchwały, szczegółowe zasady prowadzenia reklamy przez rzeczników patentowych, mając na uwadze specyfikę wykonywania zawodu i konieczność zachowania niezależności oraz tajemnicy zawodowej.

Obowiązkowe ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej

Rzecznik patentowy wykonujący zawód w kancelarii patentowej lub na podstawie umowy cywilnoprawnej, a także osoba świadcząca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej usługi transgraniczne, podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy świadczeniu pomocy w sprawach własności przemysłowej.

Listę rzeczników patentowych prowadzi nie samorząd zawodowy, a Urząd Patentowy.

Od wniosku o wpis na listę rzeczników patentowych albo o zmianę wpisu pobiera się opłatę, która stanowi dochód budżetu państwa.

Na listę rzeczników patentowych może być wpisany, kto:

- 1) posiada obywatelstwo państwa członkowskiego;
- 2) ma pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z pełni praw publicznych;
- 3) jest nieskazitelnego charakteru i swym dotychczasowym zachowaniem daje rękojmię prawidłowego wykonywania zawodu rzecznika patentowego;
- 4) ukończył magisterskie studia wyższe o kierunku przydatnym do wykonywania zawodu rzecznika patentowego, w szczególności techniczne lub prawnicze;**
- 5) odbył aplikację rzecznikowską na warunkach określonych w ustawie;**
- 6) złożył z wynikiem pozytywnym egzamin kwalifikacyjny, o którym mowa w art. 31.**

Utrata prawa do wykonywania zawodu / skreślenie z listy

Rzecznik patentowy traci prawo do wykonywania zawodu z dniem skreślenia z listy rzeczników patentowych.

Skreślenie z listy rzeczników patentowych następuje w przypadku:

- 1) wniosku rzecznika patentowego o skreślenie go z listy rzeczników patentowych;**
- 2) ograniczenia lub utraty zdolności do czynności prawnych;
- 3) pozbawienia rzecznika patentowego, z mocy prawomocnego wyroku sądowego, praw publicznych lub orzeczenia zakazu wykonywania zawodu rzecznika patentowego;**
- 4) prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego o pozbawieniu rzecznika patentowego prawa wykonywania zawodu;**
- 5) gdy rzecznik patentowy przestał spełniać warunek dotyczący obywatelstwa wymagany do wpisu na listę rzeczników patentowych;
- 5a) nieuiszczenia składek członkowskich za okres dłuższy niż rok;**
- 6) śmierci rzecznika patentowego.

Decyzję o wpisie lub odmowie wpisu na listę rzeczników patentowych i o skreśleniu lub odmowie skreślenia z tej listy, a także decyzję uzależniającą dokonanie wpisu od odbycia uzupełniającej aplikacji rzecznikowskiej lub złożenia egzaminu uzupełniającego, wydaje **Prezes Urzędu Patentowego**. Na te decyzje służy skarga do sądu administracyjnego. O wpisie na listę rzeczników patentowych i o skreśleniu z tej listy ogłasza się w organie urzędowym "Wiadomości Urzędu Patentowego".

Aplikacja rzecznikowska

Celem aplikacji rzecznikowskiej jest przygotowanie aplikanta do samodzielnego i należytego wykonywania zawodu rzecznika patentowego.

Nabór na aplikację odbywa się raz w roku.

Aplikacja trwa trzy lata.

Aplikację organizuje i prowadzi Krajowa Rada Rzeczników Patentowych.

Aplikacja odbywa się pod kierunkiem patrona (rzecznika patentowego), wyznaczonego w drodze uchwały przez Krajową Radę Rzeczników Patentowych.

Aplikacja jest prowadzona jako odpłatna działalność samorządu rzeczników patentowych na zasadach samofinansowania. Koszty aplikacji pokrywane są z opłat wnoszonych przez aplikantów. Wysokość opłaty rocznej za aplikację nie może być wyższa niż dwukrotność przeciętnego wynagrodzenia w roku poprzedzającym rok rozpoczęcia kolejnego roku aplikacji.

Wpis na listę aplikantów następuje po przeprowadzeniu egzaminu konkursowego.

Za przeprowadzenie egzaminu konkursowego pobierana jest od kandydatów opłata, której wysokość nie może przekroczyć 20% kwoty przeciętnego wynagrodzenia w roku poprzedzającym rok przeprowadzenia tego egzaminu.

Egzamin kwalifikacyjny

Do egzaminu kwalifikacyjnego dopuszcza się osobę, która ukończyła aplikację.

Komisja Egzaminacyjna

Egzamin konkursowy oraz egzamin kwalifikacyjny przeprowadza Komisja Egzaminacyjna, powołana przez Krajową Radę Rzeczników Patentowych. Komisja Egzaminacyjna działa w zespołach egzaminacyjnych, których liczba zależy od liczby kandydatów.

Krajowa Rada Rzeczników Patentowych powołuje Przewodniczącego Komisji Egzaminacyjnej, który organizuje i nadzoruje pracę zespołów egzaminacyjnych.

W skład zespołu egzaminacyjnego wchodzi:

- przedstawiciel Krajowej Rady Rzeczników Patentowych jako przewodniczący;
- 3 eksperci Urzędu Patentowego wskazani przez Prezesa Urzędu Patentowego
- 3 rzecznicy patentowi wybrani przez Krajową Radę Rzeczników Patentowych.

Za przeprowadzenie egzaminu kwalifikacyjnego od osoby przystępującej do egzaminu jest pobierana opłata, której wysokość nie może przekroczyć 30% kwoty przeciętnego wynagrodzenia w roku poprzedzającym rok przeprowadzenia tego egzaminu.

Na uchwałę o odmowie wpisu na listę aplikantów oraz o skreśleniu z listy, służy skarga do sądu administracyjnego.

Prezes Rady Ministrów, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Rzeczników Patentowych, określa, w drodze rozporządzenia, przedmiot szkolenia aplikantów, z uwzględnieniem interdyscyplinarnego charakteru zawodu rzecznika patentowego, szczegółowy tryb i sposób przeprowadzania egzaminu konkursowego i egzaminu kwalifikacyjnego, z uwzględnieniem konieczności prawidłowego i efektywnego przeprowadzenia naboru na aplikację, egzaminu konkursowego, egzaminu kwalifikacyjnego oraz zapewnienia bezstronności pracy członków Komisji Egzaminacyjnej.

Krajowa Rada Rzeczników Patentowych określa, w drodze uchwały, program, regulamin i szczegółowe zasady odbywania aplikacji z uwzględnieniem organizacji i formy szkolenia, a także wzór świadectwa złożenia egzaminu kwalifikacyjnego. Program aplikacji oraz organizacja szkolenia powinny uwzględniać zakres czynności praktycznych, jakie może podejmować aplikant w toku aplikacji.

Odpowiedzialność dyscyplinarna

Rzecznik patentowy i aplikant podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za zawinione, nienależyte wykonywanie zawodu rzecznika patentowego i innych obowiązków określonych w ustawie, w szczególności za czyny sprzeczne ze ślubowaniem lub z zasadami etyki rzecznika patentowego.

Od odpowiedzialności dyscyplinarnej wyłączone są czyny, do których mają zastosowanie przepisy Kodeksu pracy dotyczące porządku i dyscypliny pracy.

Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) upomnienie;
- 2) nagana z ostrzeżeniem;
- 3) kara pieniężna nie niższa od 10-krotności i nie wyższa od 50-krotności miesięcznej składki członkowskiej obowiązującej w dacie orzeczenia dyscyplinarnego;
- 4) zawieszenie prawa wykonywania zawodu rzecznika patentowego na czas od trzech miesięcy do pięciu lat;
- 5) pozbawienie prawa wykonywania zawodu rzecznika patentowego, a w stosunku do aplikantów - wydalenie z aplikacji.

Kara zawieszenia prawa wykonywania zawodu rzecznika patentowego pociąga za sobą utratę biernego i czynnego prawa wyborczego do organów samorządu na czas zawieszenia i okres trzech lat następujący po odbyciu kary.

Kara nagany z ostrzeżeniem oraz kara pieniężna pociąga za sobą utratę biernego prawa wyborczego do organów samorządu na okres trzech lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.

Postępowanie dyscyplinarne o ten sam czyn toczy się niezależnie od postępowania karnego lub odrębnego postępowania dyscyplinarnego wynikającego z przepisów szczególnych, którym podlega obwiniony. Postępowanie dyscyplinarne może być zawieszane do czasu zakończenia postępowania karnego.

W razie wszczęcia przeciwko rzecznikowi patentowemu postępowania karnego, Sąd Dyscyplinarny może zawiesić prawo wykonywania zawodu na okres do zakończenia toczącego się postępowania. Zawieszenie prawa wykonywania zawodu może nastąpić również w przypadku uporczywego uchylania się obwinionego od udziału w postępowaniu dyscyplinarnym.

Postępowanie dyscyplinarne obejmuje:

- 1) postępowanie wyjaśniające;
- 2) postępowanie przed Sądem Dyscyplinarnym;
- 3) postępowanie przed Odwoławczym Sądem Dyscyplinarnym;
- 4) postępowanie wykonawcze.

Postępowanie dyscyplinarne przed Sądem Dyscyplinarnym wszczyna się na wniosek Rzecznika Dyscyplinarnego, po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego.

Rzecznik Dyscyplinarny wszczyna postępowanie wyjaśniające z własnej inicjatywy lub na wniosek Prezesa Polskiej Izby Rzeczników Patentowych albo Prezesa Urzędu Patentowego.

Stronami w postępowaniu dyscyplinarnym są Rzecznik Dyscyplinarny, obwiniony i poszkodowany.

Obwinionym jest rzecznik patentowy lub aplikant, przeciwko któremu toczy się postępowanie dyscyplinarne.

Poszkodowanym jest osoba, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone postępowaniem rzecznika patentowego lub aplikanta.

Rozprawa przed Sądem Dyscyplinarnym jest jawna dla rzeczników patentowych i aplikantów. Na rozprawie może być obecny poszkodowany.

Od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego stronie przysługuje odwołanie do Odwoławczego Sądu Dyscyplinarnego.

Członkowie Sądu Dyscyplinarnego oraz Odwoławczego Sądu Dyscyplinarnego są w zakresie orzekania niezawiśli i podlegają wyłącznie przepisom prawa. Członkowie Sądu Dyscyplinarnego i Odwoławczego Sądu Dyscyplinarnego orzekają na podstawie swego przekonania opartego na swobodnej ocenie całokształtu dowodów z uwzględnieniem okoliczności przemawiających zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść obwinionego.

Od orzeczenia wydanego przez Odwoławczy Sąd Dyscyplinarny przysługuje kasacja do Sądu Najwyższego stronom, Prezesowi Polskiej Izby Rzeczników Patentowych, Prezesowi Urzędu Patentowego oraz Rzecznikowi Praw Obywatelskich.

W sprawach nieuregulowanych przepisami o odpowiedzialności dyscyplinarnej zawartymi w ustawie o rzecznikach patentowych, stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego.

Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Prezesa Urzędu Patentowego oraz Krajowej Rady Rzeczników Patentowych określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb postępowania dyscyplinarnego, w tym orzekania, a także właściwość i skład sądów dyscyplinarnych oraz tryb powoływania członków składów orzekających, jak również sposób wykonywania orzeczeń i obliczania kosztów postępowania

Doradca podatkowy

Liczebność grupy zawodowej: 9.049 osób (stan na grudzień 2024r.)

Podstawa prawna: ustawa z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym.

Przynależność do samorządu zawodowego: obowiązkowa.

Struktura organizacyjna: Krajowa Izba Doradców Podatkowych wraz oddziałami KIDP.

Ilość oddziałów Krajowej Izby Doradców Podatkowych: 16

(zasięg terytorialny pokrywa się z obszarem województw)

Za wpis na listę doradców podatkowych Krajowa Rada Doradców Podatkowych pobiera opłatę w wysokości 1.100 zł.

Składka na rzecz samorządu zawodowego (składka miesięczna): 120 zł.

Szacunkowy łączny roczny budżet samorządu zawodowego doradców podatkowych wynikający ze składek członkowskich to ok. 13.000.000 zł.

Krajowa Rada Doradców Podatkowych pobiera opłatę za dokonanie wpisu w rejestrze osób prawnych uprawnionych do doradztwa podatkowego w wysokości 8.000 zł.

Najwyższym organem Izby jest **Krajowy Zjazd Doradców Podatkowych**, który odbywa się co 4 lata. W okresach między Zjazdami działalnością samorządu kieruje **Krajowa Rada Doradców Podatkowych** wybrana przez Zjazd.

Pozostałymi organami samorządu doradców podatkowych są:

- **Krajowa Komisja Rewizyjna** - do zadań której należy kontrola działalności finansowej i majątkowej organów Krajowej Izby Doradców Podatkowych;
- **Rzecznik Dyscyplinarny** - który sprawuje nadzór nad wykonywaniem obowiązków określonych prawem przez doradców podatkowych, nad przestrzeganiem przez nich zasad etyki zawodowej oraz jest oskarżycielem w postępowaniu przed sądami dyscyplinarnymi;
- **Sąd Dyscyplinarny** - rozpatrujący sprawy dyscyplinarne doradców podatkowych w pierwszej instancji
- **Wyższy Sąd Dyscyplinarny** - stanowiący sąd drugoinstancyjny.

Zadania Krajowego Zjazdu Doradców Podatkowych

- 1) uchwalanie programu działania Krajowej Izby Doradców Podatkowych;
- 2) ustalenie liczby członków organów oraz wybór tych organów,
- 3) wybór przewodniczącego Krajowej Rady Doradców Podatkowych i Rzecznika Dyscyplinarnego oraz jego zastępców;
- 4) uchwalanie statutu Krajowej Izby Doradców Podatkowych;
- 5) ustalanie wysokości składek członkowskich;
- 6) uchwalanie zasad gospodarki finansowej;
- 7) rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań przedstawianych przez organy Krajowej Izby Doradców Podatkowych oraz udzielanie absolutorium Krajowej Radzie Doradców Podatkowych na wniosek Krajowej Komisji Rewizyjnej;

- 8) uchwalanie zasad etyki zawodowej, określających w szczególności:
- a) podstawowe zasady obowiązujące doradcę podatkowego w związku z wykonywaniem zawodu,
 - b) zasady i sposób prowadzenia reklamy usług doradztwa podatkowego,
 - c) zasady stałego podnoszenia kwalifikacji przez doradców podatkowych, w szczególności przez osoby podejmujące wykonywanie zawodu doradcy podatkowego po okresie niewykonywania zawodu przekraczającym 5 kolejnych lat,
 - d) zasady zachowania tajemnicy zawodowej,
 - e) zasady oceny prowadzenia działalności gospodarczej, o której mowa w art. 31 ust. 1, z uwzględnieniem zasad ochrony konkurencji,
 - f) zasady oceny podejmowania zatrudnienia, o którym mowa w art. 31 ust. 1,
 - g) kryteria oceny niezależności i bezstronności wykonywania zawodu doradcy podatkowego,
 - h) zasady zapobiegania konfliktom interesów,
 - i) zasady zapobiegania niedozwolonym relacjom między doradcami podatkowymi a przedstawicielami władzy publicznej,
 - j) zasady relacji między doradcami podatkowymi oraz między doradcami podatkowymi a organami samorządu zawodowego,
 - k) odpowiedzialność dyscyplinarną za naruszenie zasad etyki zawodowej oraz uchwał organów samorządu zawodowego;
- 9) tworzenie regionalnych oddziałów Krajowej Izby Doradców Podatkowych oraz określanie ich organizacji i zakresu działania;
- 10) określanie zasad stałego podnoszenia kwalifikacji przez doradców podatkowych;
- 11) podejmowanie innych uchwał.

Kompetencje Krajowej Rady Doradców Podatkowych

Do zadań Krajowej Rady Doradców Podatkowych należy:

- 1) zwoływanie Krajowego Zjazdu Doradców Podatkowych;
- 2) zapewnienie wykonywania uchwał Krajowego Zjazdu Doradców Podatkowych;
- 3) reprezentowanie doradców podatkowych;
- 4) opracowywanie rocznych planów finansowych Krajowej Izby Doradców Podatkowych oraz sprawozdań z ich wykonania;
- 5) podejmowanie decyzji w sprawach wpisu na listę i skreślenia z niej;
- 5a) podejmowanie decyzji w sprawach wpisu do rejestru oraz skreślenia z rejestru;
- 6) delegowanie członków Komisji Egzaminacyjnej;
- 7) opiniowanie projektów ustaw i rozporządzeń dotyczących prawa podatkowego i przedstawianie wniosków w tym zakresie;
- 8) prowadzenie kontroli spełnienia obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia oraz sporządzanie sprawozdań w tym zakresie;
- 9) wykonywanie innych zadań.

Sposób finansowania, szczegółowy tryb działania organów samorządu, w tym funkcjonowanie regionalnych oddziałów Krajowej Izby Doradców Podatkowych, a także sposób składania oświadczeń woli w sprawach majątkowych przez Krajową Radę Doradców Podatkowych określa **statut Krajowej Izby Doradców Podatkowych**.

[Przekazanie uchwał Krajowego Zjazdu Doradców Podatkowych i Krajowej Rady Doradców Podatkowych Ministrowi Finansów]

Przewodniczący Krajowego Zjazdu Doradców Podatkowych przekazuje ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych statut Krajowej Izby Doradców Podatkowych, w terminie 14 dni od dnia zakończenia Krajowego Zjazdu Doradców Podatkowych. **Minister może wydać decyzję administracyjną o zawieszeniu uchwały zatwierdzającej statut z powodu niezgodności z prawem.**

Minister finansów może wydać decyzję administracyjną o zawieszeniu uchwały lub niektórych jej postanowień z powodu niezgodności z prawem lub statutem.

Krajowa Rada Doradców Podatkowych (zgodnie ze Statutem) wykonuje swoje zadania przy pomocy **Biura Izby**.

Do zadań Biura KIDP należy przede wszystkim zapewnienie zaplecza organizacyjnego dla prawidłowego funkcjonowania wszystkich organów Izby, przygotowanie w niezbędnym zakresie projektów materiałów merytorycznych, udostępnianie wszelkich środków materialnych i technicznych, będących w dyspozycji Izby dla organów Izby. Biuro KIDP realizuje także wszelkie inne zadania zlecone uchwałami Rady.

Zgodnie z informacjami podanymi na stronie internetowej Izby (za: <https://kidp.pl/>) struktura Biura wygląda następująco:

- Dyrektor Biura KIDP,
- Zastępca Dyrektora Biura KIDP,
- Pracownik Biura KIDP współpracujący z Komisją Rewizyjną,
- Pracownik Biura KIDP współpracujący z Rzecznikiem Dyscyplinarnym,
- Sekretarz Sądu Dyscyplinarnego i Wyższego Sądu Dyscyplinarnego,
- Dział Komunikacji, PR i IT - 2 pracowników działu,
- Dział Prawny Biura - *Kierownik i 8 pracowników działu,*
- Dział Księgowości - *Główny Księgowy i 3 pracowników działu.*

Przykładowo **Dział Prawny Biura** zajmuje się m.in.:

- 1) zapewnieniem pomocy prawnej organom i jednostkom organizacyjnym Krajowej Izby Doradców Podatkowych;
- 2) opracowywaniem pod względem prawno-redakcyjnym projektów uchwał, stanowisk i decyzji Krajowej Rady Doradców Podatkowych;
- 3) obsługą prawną i techniczną w trakcie wyznaczania doradców podatkowych do prowadzenia spraw w ramach prawa pomocy;
- 4) wstępną wykładnią przepisów prawnych z zakresu działania Krajowej Izby Doradców Podatkowych;
- 5) udzielaniem doraźnych wyjaśnień doradcom podatkowym związanych z wykonywaniem przez nich zawodu.

Poza zakresem zadań wynikającym z ustawy Krajowa Izba Doradców Podatkowych:

- wydaje kwartalnik "Doradca Podatkowy",
- powołała Centrum Mediacji przy KIDP,
- powołała Ogólnopolską Fundację Doradców Podatkowych (celem fundacji jest niesienie pomocy doradcom podatkowym m.in. finansowej jak i rzeczowej, podnoszenie wiedzy

ekonomicznej i prawnej społeczeństwa, w tym również kształtowanie postaw młodzieży, poprzez kształtowanie wiedzy o podatkach oraz obowiązujących systemach podatkowych).

[Charakterystyka zawodu doradcy podatkowego oraz warunki uzyskania prawa do wykonywania czynności doradcy podatkowego]

Zgodnie z ustawą **czynności doradztwa podatkowego** obejmują:

- 1) udzielanie podatnikom, płatnikom i inkasentom, na ich zlecenie lub na ich rzecz, porad, opinii i wyjaśnień z zakresu ich obowiązków podatkowych i celnych oraz w sprawach egzekucji administracyjnej związanej z tymi obowiązkami (**podmioty ustawowo uprawnione: doradcy podatkowi; adwokaci i radcowie prawni; biegli rewidenci**);
- 2) prowadzenie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, ksiąg rachunkowych, ksiąg podatkowych i innych ewidencji do celów podatkowych oraz udzielanie im pomocy w tym zakresie;
- 3) sporządzanie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, zeznań i deklaracji podatkowych lub udzielanie im pomocy w tym zakresie;
- 4) reprezentowanie podatników, płatników i inkasentów w postępowaniu przed organami administracji publicznej i w zakresie sądowej kontroli decyzji, postanowień i innych aktów administracyjnych w sprawach wymienionych w pkt 1 (**podmioty ustawowo uprawnione: doradcy podatkowi; adwokaci i radcowie prawni**);
- 5) wykonywanie niezależnego audytu funkcji podatkowej (**podmioty ustawowo uprawnione: doradcy podatkowi; biegli rewidenci**).

Na listę doradców podatkowych wpisuje się osobę fizyczną, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- ma pełną zdolność do czynności prawnych;
- korzysta z pełni praw publicznych;
- jest nieskazitelnego charakteru i swoim dotychczasowym postępowaniem daje rękojmię prawidłowego wykonywania zawodu doradcy podatkowego;
- posiada wyższe wykształcenie;
- **odbyła w Polsce sześciomiesięczną praktykę zawodową** (w wymiarze 8 godzin w tygodniu);
- **złożyła z wynikiem pozytywnym egzamin na doradcę podatkowego;**
- **wystąpiła z wnioskiem o wpis na listę, nie później niż w okresie 3 lat od zdania egzaminu na doradcę podatkowego.**

Lista doradców podatkowych

Krajowa Rada Doradców Podatkowych prowadzi listę doradców podatkowych oraz podejmuje decyzje w sprawach wpisu na listę lub skreślenia z niej.

Krajowa Rada Doradców Podatkowych skreśla doradcę podatkowego z listy:

- 1) na jego wniosek;
- 2) z urzędu lub na wniosek ministra właściwego do spraw finansów publicznych, w przypadku:
 - a) utraty prawa do wykonywania zawodu,
 - d) śmierci doradcy.

Utrata prawa wykonywania zawodu następuje w wyniku prawomocnego orzeczenia:

- 1) środka karnego zakazu wykonywania zawodu;

- 2) środka karnego pozbawienia praw publicznych;
- 3) o całkowitym lub o częściowym ubezwłasnowolnieniu;
- 4) sądu dyscyplinarnego o pozbawieniu prawa wykonywania zawodu;**
- 5) utraty prawa do wykonywania zawodu w państwie pochodzenia.

Za wpis na listę doradców podatkowych Krajowa Rada Doradców Podatkowych pobiera opłatę. Krajowa Rada Doradców Podatkowych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określa wysokość opłaty. **Oplata stanowi dochód Krajowej Izby Doradców Podatkowych. Oplata wynosi: 1.100 zł.**

Decyzje w sprawach wpisu na listę lub skreślenia z niej oraz o odmowie dopuszczenia do egzaminu są decyzjami administracyjnymi. Decyzję podpisuje przewodniczący posiedzenia, na którym decyzja została podjęta.

Rejestr osób prawnych uprawnionych do doradztwa podatkowego

Krajowa Rada Doradców Podatkowych prowadzi rejestr osób prawnych uprawnionych do wykonywania doradztwa podatkowego.

Osoby uprawnione do wpisu:

- organizacje zawodowe posiadające osobowość prawną, spółdzielnie, stowarzyszenia lub izby gospodarcze, jeżeli przedmiotem ich działalności statutowej jest również doradztwo podatkowe świadczone wyłącznie na rzecz ich członków;

- spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółki akcyjne, które spełniają łącznie następujące warunki:

- a) większość członków zarządu stanowią doradcy podatkowi, a jeżeli zarząd składa się z nie więcej niż 2 osób, to jedna z nich jest doradcą podatkowym,
- b) większość głosów w zgromadzeniu wspólników (akcjonariuszy) oraz w organach nadzoru przysługuje doradcom podatkowym,
- c) w spółce akcyjnej wydawane są wyłącznie akcje imienne,
- d) zbycie akcji lub udziałów albo ustanowienie na nich zastawu wymaga zezwolenia udzielonego przez zarząd spółki.

4) (uchylony)

Podmioty te wykonują czynności wyłącznie przez doradców podatkowych, radców prawnych lub biegłych rewidentów zatrudnionych w tych podmiotach.

Czynności mogą wykonywać również firmy audytorskie uprawnione na podstawie odrębnych przepisów do badania sprawozdań finansowych, ale ich nie obejmuje obowiązek wpisu do "rejestru".

Krajowa Rada Doradców Podatkowych sprawuje nadzór nad przestrzeganiem przez podmioty wpisane do rejestru warunków wykonywania doradztwa podatkowego.

Rejestr jest prowadzony w formie elektronicznej i jest dostępny w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Krajowej Rady Doradców Podatkowych.

Krajowa Rada Doradców Podatkowych wydaje decyzję administracyjną w sprawie wpisu do rejestru oraz o skreśleniu z rejestru. Decyzję podpisuje przewodniczący posiedzenia, na którym decyzja została podjęta. Decyzje są przekazywane do wiadomości ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych.

Krajowa Rada Doradców Podatkowych pobiera opłatę za dokonanie wpisu w rejestrze. Krajowa Rada Doradców Podatkowych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określa wysokość opłaty. **Opłata stanowi dochód Krajowej Izby Doradców Podatkowych.**

Opłata osoby prawnej wynosi: 8.000 zł.

[Wykonywanie zawodu doradcy podatkowego]

Doradca podatkowy wykonuje ten zawód jako:

- osoba fizyczna prowadząca działalność we własnym imieniu i na własny rachunek lub jako uczestnik spółki niemającej osobowości prawnej;
- w ramach stosunku pracy.

[Ograniczenia w prowadzeniu innej działalności]

Doradca podatkowy wykonujący ten zawód może prowadzić działalność gospodarczą lub być zatrudniony, jeżeli jej wykonywanie lub to zatrudnienie:

- nie powoduje konfliktu interesów i niezgodności między poszczególnymi rodzajami działalności lub zatrudnienia;
- nie narusza niezależności i bezstronności doradcy podatkowego;
- nie pozostaje w sprzeczności z zasadami etyki zawodowej doradcy podatkowego.

Doradca podatkowy obowiązany jest zawiadomić Krajową Radę Doradców Podatkowych w terminie 30 dni od daty wpisu na listę o zamiarze niewykonywania zawodu przez okres co najmniej 6 miesięcy, licząc od dnia wpisu. Doradca podatkowy obowiązany jest zawiadomić Krajową Radę Doradców Podatkowych o przerwie w wykonywaniu zawodu trwającej dłużej niż 6 miesięcy. Okresy te, traktuje się jako zawieszenie wykonywania zawodu.

Podstawowe, ustawowe, obowiązki doradcy podatkowego

Doradca podatkowy obowiązany jest w szczególności:

- 1) postępować zgodnie z przepisami prawa, ze złożonym ślubowaniem i z zasadami etyki zawodowej;
- 2) stale podnosić swoje kwalifikacje;
- 3) regularnie opłacać składkę członkowską.

Doradca podatkowy jest obowiązany przechowywać przez okres 5 lat kopie sporządzanych na piśmie opinii, raportów z niezależnego audytu funkcji podatkowej, wystąpień w imieniu podatników, płatników, inkasentów oraz osób, w sprawach obowiązków podatkowych, a także udzielonych im porad. Po upływie okresu doradca podatkowy obowiązany jest zniszczyć te dokumenty.

Wynagrodzenie za czynności doradcy podatkowego

Wynagrodzenie za czynności doradcy podatkowego ustala umowa z klientem.

Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Doradców Podatkowych, określa, w drodze rozporządzenia, wynagrodzenie za czynności doradcy podatkowego w postępowaniu w zakresie sądowej kontroli decyzji, postanowień i innych aktów administracyjnych w sprawach obowiązków podatkowych i celnych oraz w sprawach egzekucji administracyjnej związanej z tymi obowiązkami, stanowiące podstawę do zasądzenia przez sąd kosztów zastępstwa prawnego, mając na względzie rodzaj i zawilość sprawy oraz wymagany nakład pracy doradcy podatkowego.

Koszty pomocy z urzędu

Koszty pomocy prawnej udzielonej przez doradcę podatkowego z urzędu ponosi Skarb Państwa.

Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Doradców Podatkowych, określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady ponoszenia kosztów, o których mowa w ust. 1, z uwzględnieniem sposobu ustalania tych kosztów, wydatków stanowiących podstawę ich ustalania oraz maksymalnego wynagrodzenia doradcy podatkowego za udzieloną pomoc.

Odpowiedzialność za szkody

Doradca podatkowy oraz osoby, z pomocą których czynności te wykonuje lub którym powierza ich wykonanie, ponoszą odpowiedzialność za szkodę na zasadach określonych w Kodeksie cywilnym.

Obowiązek ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej

Doradca podatkowy podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy wykonywaniu czynności.

Do przeprowadzania kontroli spełnienia obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia są uprawnieni minister właściwy do spraw finansów publicznych oraz Krajowa Rada Doradców Podatkowych. Minister właściwy do spraw finansów publicznych nadzoruje wykonywanie przez Krajową Radę Doradców Podatkowych działań kontrolnych. Krajowa Rada Doradców Podatkowych jest obowiązana do składania ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych raz w roku sprawozdań z kontroli przeprowadzonych w poprzednim roku kalendarzowym.

Odpowiedzialność dyscyplinarna doradców podatkowych

Doradcy podatkowi ponoszą odpowiedzialność dyscyplinarną:

- 1) za niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązków zawodowych określonych prawem;
- 2) za czyny sprzeczne z zasadami etyki zawodowej.

Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) upomnienie;
- 2) nagana;
- 3) zawieszenie prawa wykonywania zawodu na okres od 6 miesięcy do lat 3;
- 4) pozbawienie prawa wykonywania zawodu.

Wymierzenie kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu pociąga za sobą skreślenie z listy doradców podatkowych.

Sprawy dyscyplinarne doradców podatkowych rozpatrują:

- 1) w pierwszej instancji - Sąd Dyscyplinarny;
- 2) w drugiej instancji - Wyższy Sąd Dyscyplinarny.

Wniosek o ukaranie składa do Sądu Dyscyplinarnego Rzecznik Dyscyplinarny. Złożenie wniosku następuje po wstępnym wyjaśnieniu okoliczności koniecznych do ustalenia znamion czynu zarzucanego obwinionemu oraz złożeniu wyjaśnień przez obwinionego.

Rzecznik Dyscyplinarny wszczyna postępowanie wyjaśniające w przypadku powzięcia wiadomości o popełnieniu czynu rodzącego odpowiedzialność dyscyplinarną. Rzecznik Dyscyplinarny wszczyna postępowanie wyjaśniające również na żądanie Krajowej Rady Doradców Podatkowych, ministra właściwego do spraw finansów publicznych lub Ministra Sprawiedliwości.

Po otrzymaniu wniosku o ukaranie przewodniczący Sądu Dyscyplinarnego wyznacza termin rozprawy i zawiadamia o nim Rzecznika Dyscyplinarnego, obwinionego, jego obrońcę oraz ministra właściwego do spraw finansów publicznych, Ministra Sprawiedliwości i Krajową Radę Doradców Podatkowych

Od orzeczenia sądu pierwszej instancji przysługuje obwinionemu lub Rzecznikowi Dyscyplinarnemu, a w niektórych przypadkach, także Krajowej Radzie Doradców Podatkowych, Ministrowi Finansów lub Ministrowi Sprawiedliwości - odwołanie do sądu drugiej instancji.

Od orzeczenia wydanego przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny przysługuje stronom odwołanie do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania obwinionego sądu apelacyjnego - sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. Do rozpoznania odwołania stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o apelacji. Od orzeczenia sądu apelacyjnego kasacja nie przysługuje.

Nie można wszcząć postępowania dyscyplinarnego, jeżeli od chwili ujawnienia czynu upłynął rok lub od chwili popełnienia czynu upłynęły 3 lata.

Egzamin na doradcę podatkowego

Egzamin na doradcę podatkowego przeprowadza Komisja Egzaminacyjna.

Komisja Egzaminacyjna składa się z 60 członków powoływanych i odwoływanych przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

Komisja Egzaminacyjna składa się z:

- **20 przedstawicieli ministra właściwego do spraw finansów publicznych** zatrudnionych w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw finansów publicznych, jednostkach organizacyjnych Krajowej Administracji Skarbowej lub będących funkcjonariuszami Służby Celno-Skarbowej,;
- **10 sędziów delegowanych przez Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego** spośród sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych;
- **10 pracowników badawczych lub badawczo-dydaktycznych uczelni;**
- **20 członków Krajowej Izby Doradców Podatkowych delegowanych przez Krajową Radę Doradców Podatkowych.**

Biorąc pod uwagę powyższe udział przedstawicieli samorządu zawodowego w Komisji Egzaminacyjnej wynosi 1/3 składu tej komisji.

Za egzamin pobiera się opłatę, która stanowi dochód budżetu państwa.

Minister właściwy do spraw finansów publicznych określa, w drodze rozporządzenia, wysokość tej opłaty. Aktualnie opłata ta wynosi 1.800 zł.

Minister właściwy do spraw finansów publicznych określa w drodze rozporządzenia regulamin przeprowadzania egzaminu.

Praktyka zawodowa

Praktyka zawodowa obejmuje zapoznanie się z wykonywaniem doradztwa podatkowego. Praktykę po zdaniu egzaminu odbywa się u doradców podatkowych lub w spółkach doradztwa podatkowego.

Minister właściwy do spraw finansów publicznych określił w drodze rozporządzenia, szczególne warunki odbywania praktyki oraz rodzaje zatrudnienia traktowane na równi z praktyką.

Komornik

Liczebność grupy zawodowej:

- 2269 komorników sądowych
- 1133 asesorów
- 181 aplikantów komorniczych

Podstawa prawna: ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych.

Przynależność do samorządu zawodowego: obowiązkowa.

Struktura organizacyjna: Krajowa Rada Komornicza i izby komornicze.

Łość izb komorniczych: 11

(Białystok, Gdańsk, Katowice, Kraków, Lublin, Łódź, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa, Wrocław - zgodnie z lokalizacjami sądów apelacyjnych)

Składki na potrzeby organów samorządu komorniczego (składka miesięczna):

Komornicy opłacają, na potrzeby organów samorządu komorniczego, składki miesięczne, których procentową wysokość ustala corocznie walne zgromadzenie izby komorniczej. Wysokość składek różnicuje wyłącznie liczba spraw wpływających w danym roku do prowadzonej przez komornika kancelarii. Wysokość składki miesięcznej nie może być niższa niż 0,3% i wyższa niż 1% wynagrodzenia prowizyjnego, uzyskanego w poprzednim miesiącu.

Komornicy w pierwszym roku działalności kancelarii oraz komornicy, do których kancelarii w poprzednim roku kalendarzowym wpłynęło nie więcej niż 1000 spraw, uiszczają składkę miesięczną w wysokości nie większej niż 100 złotych.

Ponadto walne zgromadzenie izby komorniczej może ustalić dodatkową składkę na określony cel, której wysokość nie jest uregulowana ustawowo (przykładowo w wyroku SN z dnia 8.01.2020r. sygn. akt I NO 148/19 stwierdzono, że "nie można wykluczyć, że przeznaczeniem składki celowej będzie działalność organów samorządu komorniczego, ponieważ tylko przez działalność tych organów (bezpośrednio bądź pośrednio) może aktualizować się realizacja zadań samorządowych. (...) W art. 208 ust. 1 pkt 7 u.k.s. ustawodawca nie doprecyzował wymogów, co do określenia celu, na który mają być wydatkowane pozyskane ze składek środki. Cel ten nie może być sprzeczny z prawem i powinien pozostawać w związku z celami, dla których samorząd komorniczy został powołany").

[Organizacja samorządu zawodowego komorników]

Komornicy i asesorzy tworzą samorząd komorniczy.

Do zadań samorządu komorniczego należy w szczególności:

- 1) wspieranie organów nadzoru administracyjnego w zakresie pieczy nad sumiennym pełnieniem służby przez komorników oraz należytym wykonywaniem obowiązków przez asesorów i aplikantów;
- 2) udział w zapewnianiu warunków do wykonywania ustawowych zadań komorników;
- 3) reprezentowanie komorników i asesorów;
- 4) doskonalenie zawodowe komorników i asesorów oraz udział w kształceniu aplikantów;

- 5) ustalanie i krzewienie zasad etyki zawodowej oraz dbałość o ich przestrzeganie;
- 6) prowadzenie badań w zakresie funkcjonowania egzekucji sądowej.

Organami samorządu komorniczego są:

- 1) Krajowa Rada Komornicza;
- 2) Krajowa Komisja Rewizyjna;
- 3) izby komornicze.

Krajowa Rada Komornicza i izby komornicze posiadają osobowość prawną.

Samorząd komorniczy i jego organy nie mogą prowadzić działalności gospodarczej ani posiadać w spółce prawa handlowego więcej niż 10% akcji lub udziałów przedstawiających więcej niż 10% kapitału zakładowego.

Krajowa Rada Komornicza jest reprezentantem samorządu komorniczego.

Do zakresu działania Krajowej Rady Komorniczej należy:

- 1) wyrażanie opinii w sprawach dotyczących biurowości i rachunkowości obowiązujących w kancelariach i innych sprawach dotyczących przepisów regulujących organizację i funkcjonowanie komorników;
- 2) wyrażanie opinii w sprawach zmian przepisów dotyczących egzekucji, wykonywania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia i funkcjonowania komorników;
- 3) wyrażanie opinii w sprawach przedstawianych przez Ministra Sprawiedliwości lub organy samorządu komorniczego;
- 4) uchwalanie, po zasięgnięciu opinii walnych zgromadzeń izb komorniczych, zasad etyki zawodowej;
- 5) współdziałanie w organizowaniu egzaminu komorniczego;
- 6) uchwalanie budżetu Krajowej Rady Komorniczej i określanie udziału poszczególnych izb komorniczych w pokrywaniu jej wydatków budżetowych;
- 7) ustalanie wysokości zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego prowadzonego przez rzecznika dyscyplinarnego i komisję dyscyplinarną;
- 8) wyznaczanie komorników wizytatorów działających przy poszczególnych izbach komorniczych;
- 9) przedstawianie Ministrowi Sprawiedliwości kandydatów na rzecznika dyscyplinarnego wraz z opinią o poszczególnych kandydatach;
- 10) opiniowanie kandydatów na zastępców rzecznika dyscyplinarnego;
- 11) uchwalanie regulaminu działania Krajowej Rady Komorniczej oraz ramowego regulaminu działania rad izb komorniczych, ze szczególnym uwzględnieniem procedury podejmowania uchwał oraz kwestii reprezentowania tych organów;
- 12) uchwalanie ramowego regulaminu obrad walnych zgromadzeń izb komorniczych;
- 13) współpraca z organizacjami komorników innych krajów;
- 14) wydawanie czasopisma zawodowego;
- 15) przechowywanie akt spraw, w których postępowanie zostało zakończone, oraz zamkniętych urzędzeń ewidencyjnych;
- 16) prowadzenie strony internetowej Krajowej Rady Komorniczej w celu zamieszczania wymaganych przez przepisy prawa ogłoszeń i informacji;
- 17) współpraca z sądem prowadzącym elektroniczne postępowanie upominawcze w zakresie prowadzenia i aktualizowania listy komorników, zasad potwierdzania danych do weryfikacji podpisu elektronicznego używanego przez komornika, umożliwiających dostęp

do elektronicznych tytułów wykonawczych i ich weryfikację oraz sądami prowadzącymi postępowania wieczystoksięgowe w zakresie identyfikacji komorników;

18) współpraca z podmiotem prowadzącym system teleinformatyczny obsługujący zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego;

19) utworzenie i prowadzenie systemu teleinformatycznego obsługującego elektroniczne licytacje publiczne;

19a) współpraca z podmiotem prowadzącym Krajowy Rejestr Zadłużonych oraz utrzymującym system teleinformatyczny obsługujący postępowanie sądowe w zakresie postępowania upadłościowego i restrukturyzacyjnego, a także sądami prowadzącymi postępowania upadłościowe i restrukturyzacyjne w zakresie prowadzenia i aktualizowania list oraz wykazu, o których mowa w art. 217-219, zasad potwierdzania danych do weryfikacji podpisu elektronicznego dla komorników, umożliwiających dostęp do elektronicznych tytułów wykonawczych i ich weryfikację, oraz w zakresie identyfikacji komorników;

19b) współpraca z Szefem Krajowej Administracji Skarbowej w zakresie udostępniania list oraz wykazu, o których mowa w art. 217-220, umożliwiających automatyczną weryfikację komorników, zastępców komorników, asesorów i aplikantów komorniczych, w celu zapewnienia dostępu do konta w e-Urzędzie Skarbowym, oraz zapewnienia bezpieczeństwa przetwarzania danych przez dostawców oprogramowania służącego do obsługi kancelarii komorniczych;

19c) udzielanie dostawcom oprogramowania służącego do obsługi kancelarii komorniczych, na ich wnioski, zgody na:

a) dostęp do systemu teleinformatycznego, w którym są prowadzone listy oraz wykaz, o których mowa w art. 217-220, umożliwiające automatyczną weryfikację komorników, zastępców komorników, asesorów i aplikantów komorniczych, w celu wykonywania zadań, o których mowa w pkt 17-19b,

b) doręczanie korespondencji za pośrednictwem konta w e-Urzędzie Skarbowym przy pomocy oprogramowania służącego do obsługi kancelarii komorniczych;

20) wykonywanie innych czynności przewidzianych przepisami prawa.

Krajowa Komisja Rewizyjna kontroluje działalność finansową Krajowej Rady Komorniczej.

Izbę komorniczą tworzą komornicy prowadzący kancelarie w obszarze apelacji i asesorzy zatrudnieni w tych kancelariach.

Siedzibą izby komorniczej jest miejscowość, w której siedzibę ma sąd apelacyjny.

Członkostwo w izbie komorniczej powstaje z dniem złożenia przez komornika ślubowania i ustaje z dniem odwołania komornika z zajmowanego stanowiska albo wygaśnięcia powołania na stanowisko komornika z mocy prawa. Z dniem odwołania komornika z zajmowanego stanowiska albo wygaśnięcia powołania na stanowisko komornika z mocy prawa komornik przestaje pełnić wszelkie funkcje w organach samorządu komorniczego. Analogicznie jest w przypadku asesorów.

Zakres działania rady izby komorniczej

Do zakresu działania rady izby komorniczej należy:

- 1) wyrażanie opinii w sprawie powoływania i odwoływania komorników i asesorów;
- 2) nadzór nad przestrzeganiem przez komorników i asesorów powagi i godności zawodu;
- 3) zlecanie komornikom wizytatorom dokonania wizytacji określonej kancelarii;

- 4) organizowanie doskonalenia zawodowego komorników i asesorów;
- 5) organizowanie szkolenia aplikantów;
- 6) zarząd majątkiem izby komorniczej;
- 7) zwoływanie walnych zgromadzeń izby komorniczej oraz wykonywanie uchwał tych zgromadzeń;
- 8) prowadzenie listy aplikantów komorniczych;
- 9) prowadzenie rejestrów komorników i asesorów oraz rejestru kancelarii i ich siedzib w obrębie danej izby komorniczej oraz zamieszczanie ich na stronie internetowej izby komorniczej;
- 10) wykonywanie innych czynności przewidzianych przepisami prawa i wynikających z podjętych uchwał.

Nadzór zwierzchni nad samorządem komorniczym sprawuje Minister Sprawiedliwości.

Krajowa Rada Komornicza przekazuje Ministrowi Sprawiedliwości odpisy podejmowanych uchwał i protokołów posiedzeń oraz sprawozdanie roczne wraz z bilansem - w terminie 14 dni od dnia ich podjęcia lub sporządzenia.

Rada izby komorniczej przekazuje Ministrowi Sprawiedliwości odpisy podejmowanych uchwał i protokołów walnego zgromadzenia izby komorniczej, a także odpisy własnych uchwał i protokołów oraz sprawozdanie roczne wraz z bilansem, w terminie 14 dni od dnia ich otrzymania, podjęcia lub sporządzenia.

Minister Sprawiedliwości może zażądać, w razie potrzeby, od Prezesa Krajowej Rady Komorniczej i rad izb komorniczych również innych dokumentów.

Organy samorządu komorniczego udzielają na żądanie Ministra Sprawiedliwości niezbędnych informacji dotyczących funkcjonowania samorządu komorniczego.

Minister Sprawiedliwości może zwrócić się do Krajowej Rady Komorniczej o podjęcie uchwały w sprawie należącej do zakresu jej właściwości. Uchwała Krajowej Rady Komorniczej jest podejmowana w terminie 2 miesiące od dnia otrzymania wniosku.

Minister Sprawiedliwości może zwrócić się do Sądu Najwyższego z wnioskiem o uchylenie sprzecznej z prawem uchwały organu samorządu komorniczego w terminie 6 miesięcy od dnia jej otrzymania.

Sąd Najwyższy oddała skargę lub uchyła zaskarżoną uchwałę i, w razie potrzeby, przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania właściwemu organowi samorządu komorniczego ze wskazaniem co do sposobu jej załatwienia.

Krajowa Rada Komornicza na podstawie informacji przekazywanych przez rady izb komorniczych prowadzi w systemie teleinformatycznym listę komorników, listę zastępców komorników, wykaz asesorów komorniczych oraz listę aplikantów komorniczych.

Odpowiedzialność dyscyplinarna komorników

Komornik odpowiada dyscyplinarnie za następujące zawinione działania lub zaniechania (przewinienia dyscyplinarne):

- 1) naruszenie powagi lub godności urzędu albo inne uchybienie zasadom etyki zawodowej;
- 2) niewykonanie zaleceń powizytacyjnych, polustracyjnych lub pokontrolnych, jak też zarządzeń organów nadzoru administracyjnego;
- 3) wydatkowanie środków podlegających dokumentacji na działalność niezgodną z ich przeznaczeniem;

- 4) podejmowanie czynności z nieuzasadnioną zwłoką;
- 5) naruszenie właściwości określonej w art. 9 i art. 10, w szczególności zasad przyjmowania spraw z wyboru wierzyciela;
- 6) niepodjęcie lub nieterminowe podjęcie czynności, o których mowa w art. 767 § 5 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego;
- 7) brak nadzoru nad zatrudnionymi asesorami i aplikantami oraz innymi osobami, o których mowa w art. 153 ust. 1;
- 8) pozyskiwanie informacji z naruszeniem art. 761 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego;
- 9) naruszenie zasad korzystania z prawa do nieobecności, usprawiedliwiania tych nieobecności albo korzystania z wyznaczonego zastępcy komornika określonych w art. 39-41 i art. 43;
- 10) odmowę podjęcia obowiązków zastępcy komornika w przypadkach, o których mowa w art. 43 ust. 6 i art. 45 ust. 5;
- 11) inną niż wymienione w pkt 1-10 rażącą lub uporczywą obrazę przepisów prawa.

Wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego

Wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego mogą złożyć Minister Sprawiedliwości, prezes właściwego sądu apelacyjnego, prezes właściwego sądu okręgowego, prezes właściwego sądu rejonowego, sędzia wizytator, organ samorządu komorniczego oraz komornik wizytator.

Złożenie wniosku wszczyna postępowanie przed komisją dyscyplinarną. Jeżeli wcześniej wszczęto postępowanie dyscyplinarne co do tego samego czynu obwinionego i postępowanie toczy się, komisja dyscyplinarna dołącza kolejny wniosek do tego postępowania w celu łącznego rozpoznania.

We wniosku oskarżyciel wskazuje wymiar kary, jakiego domaga się wobec obwinionego za łącznie zarzucane mu czyny.

Pełnomocnicy Ministra Sprawiedliwości w postępowaniu dyscyplinarnym

Pełnomocnikami Ministra Sprawiedliwości w toczącym się postępowaniu dyscyplinarnym mogą być również prokurator, sędzia lub referendarz sądowy delegowani do Ministerstwa Sprawiedliwości.

Komisja dyscyplinarna

Sprawy dyscyplinarne w pierwszej instancji rozpoznaje komisja dyscyplinarna.

Krajowa Rada Komornicza powołuje członków komisji dyscyplinarnej w liczbie 33 spośród kandydatów zgłoszonych w liczbie 4 przez radę każdej izby komorniczej, spośród komorników będących członkami danej izby.

Obsługę komisji dyscyplinarnej zapewnia Krajowa Rada Komornicza.

Strony w postępowaniu dyscyplinarnym

Stronami w postępowaniu dyscyplinarnym są podmiot, który złożył wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego, oskarżyciel, obwiniony i pokrzywdzony.

Oskarżycielem w postępowaniu dyscyplinarnym jest rzecznik dyscyplinarny. Niezależnie od

działania rzecznika dyscyplinarnego, jako oskarżyciel w postępowaniu dyscyplinarnym może występować Minister Sprawiedliwości, prezes sądu, sędzia wizytator, organ samorządu komorniczego oraz komornik wizytator.

Obwinionym jest komornik, asesor albo aplikant, przeciwko któremu złożono wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego.

Rzecznik dyscyplinarny

Rzecznika dyscyplinarnego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród 3 kandydatów przedstawionych przez Krajową Radę Komorniczą.

Rzecznik dyscyplinarny może wykonywać czynności przy pomocy swoich zastępców.

Minister Sprawiedliwości powołuje zastępców rzecznika dyscyplinarnego w liczbie nie większej niż 3 spośród kandydatów przedstawionych przez rzecznika dyscyplinarnego po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Komorniczej.

Kadencja rzecznika dyscyplinarnego i jego zastępców trwa 4 lata, licząc od dnia powołania.

Obsługę rzecznika dyscyplinarnego i jego zastępców zapewnia Krajowa Rada Komornicza.

Wszczęcie dochodzenia dyscyplinarnego

Rzecznik dyscyplinarny wszczyna dochodzenie dyscyplinarne z urzędu albo na wniosek Ministra Sprawiedliwości, organu samorządu komorniczego lub komornika wizytatora.

Zawieszenie komornika w czynnościach

W przypadku wszczęcia dochodzenia dyscyplinarnego Minister Sprawiedliwości może w każdym czasie zawiesić komornika w czynnościach.

Złożenie wniosku o ukaranie

Rzecznik dyscyplinarny po uznaniu, że dowody zebrane w dochodzeniu dyscyplinarnym są wystarczające do wszczęcia postępowania przed komisją dyscyplinarną, składa wniosek o ukaranie.

Złożenie wniosku o ukaranie przez rzecznika dyscyplinarnego wszczyna postępowanie przed komisją dyscyplinarną.

Postępowanie przed komisją dyscyplinarną jest jawne.

Komisja dyscyplinarna rozpoznaje sprawy dyscyplinarne na rozprawie.

Wyznaczając termin rozprawy, przewodniczący komisji dyscyplinarnej:

- 1) zawiadamia oskarżyciela, pokrzywdzonego i jego pełnomocnika oraz obwinionego i jego obrońcę o terminie rozprawy;
- 2) wzywa do stawienia obwinionego, świadków i biegłych;
- 3) zarządza dołączenie niezbędnych dokumentów.

Obwinionemu i jego obrońcy doręcza się, wraz z odpisem zarządzenia o terminie rozprawy, odpis wniosku o ukaranie z pouczeniem o prawie wniesienia na piśmie odpowiedzi na ten wniosek.

Komisja dyscyplinarna z urzędu sporządza uzasadnienie orzeczenia.

Uzasadnienie orzeczenia doręcza się z urzędu stronom, Ministrowi Sprawiedliwości i Prezesowi Krajowej Rady Komorniczej.

Uzasadnienia orzeczenia nie sporządza się z urzędu w sprawach, w których uwzględniono w całości wnioski o ukaranie, a obwiniony przyznał się do popełnienia czynu i za zgodą stron nie przeprowadzono postępowania dowodowego lub przeprowadzono je częściowo.

Odwołanie od orzeczeń i postanowień kończących postępowanie w sprawie

Od orzeczeń i postanowień kończących postępowanie w sprawie przysługuje stronom, rzecznikowi dyscyplinarnemu, Ministrowi Sprawiedliwości i Prezesowi Krajowej Rady Komorniczej odwołanie do sądu apelacyjnego właściwego według siedziby kancelarii obwinionego komornika lub siedziby kancelarii, w której obwiniony aplikant albo asesor był lub jest zatrudniony.

Sąd apelacyjny rozpoznaje odwołanie na rozprawie w składzie trzech sędziów.

Orzeczenie wraz z uzasadnieniem doręcza się stronom, Ministrowi Sprawiedliwości oraz Krajowej Radzie Komorniczej. Jeżeli wobec obwinionego zażądano orzeczenia kary wydalenia ze służby komorniczej, kary wydalenia z aplikacji albo kary skreślenia z wykazu asesorów komorniczych albo mimo braku wniosku orzeczono wobec obwinionego taką karę, odpis orzeczenia wraz z uzasadnieniem doręcza się również Prokuratorowi Generalnemu i Rzecznikowi Praw Obywatelskich.

Kasację do Sądu Najwyższego od orzeczenia wydanego przez sąd apelacyjny może wnieść wyłącznie Prokurator Generalny i Rzecznik Praw Obywatelskich.

Koszty postępowania dyscyplinarnego

Koszty postępowania dyscyplinarnego mają charakter zryczałtowany.

Koszty postępowania dyscyplinarnego ponosi obwiniony w przypadku ukarania, a w pozostałych przypadkach Krajowa Rada Komornicza.

Wysokość kosztów postępowania dyscyplinarnego określi, w drodze uchwały, Krajowa Rada Komornicza, mając na względzie przeciętne koszty tego postępowania i ich zryczałtowany charakter.

Charakterystyka działalności zawodowej komornika oraz warunki uzyskania prawa do powołania na stanowisko komornika

Komornik jest funkcjonariuszem publicznym działającym przy sądzie rejonowym.

Komornik podlega nadzorowi sądu oraz nadzorowi odpowiedzialnemu preza sądu rejonowego, przy którym działa, zwanego dalej "prezesem właściwego sądu rejonowego".

Komornik przy wykonywaniu zadań kieruje się dobrem wymiaru sprawiedliwości oraz interesem publicznym.

Na stanowisko komornika może zostać powołana osoba, która:

- 1) posiada obywatelstwo polskie;
- 2) ma pełną zdolność do czynności prawnych;
- 3) jest nieskazitelnego charakteru;

- 4) nie była karana za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe;
- 5) nie jest podejrzana o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe;
- 6) **ukończyła wyższe studia prawnicze w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskała tytuł magistra prawa lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej;**
- 7) jest zdolna, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków komornika;
- 8) **odbyła aplikację komorniczą, zwaną dalej "aplikacją";**
- 9) **złożyła egzamin komorniczy;**
- 10) **pracowała w charakterze asesora przez okres co najmniej 2 lata;**
- 11) ukończyła 28 lat.

Minister Sprawiedliwości na wniosek zainteresowanego powołuje go na stanowisko komornika, w drodze decyzji, po zasięgnięciu opinii rady właściwej izby komorniczej o zainteresowanym. Rada izby komorniczej nie ma statusu strony w toczącym się postępowaniu administracyjnym.

Wniosek o powołanie na stanowisko komornika można złożyć w terminie 5 lat od odbycia asesury komorniczej.

Komornik jest obowiązany postępować zgodnie z przepisami prawa, orzeczeniami sądu wydanymi w trybie nadzoru judykacyjnego, zarządzeniami lub zaleceniami uprawnionych organów nadzoru administracyjnego, złożonym ślubowaniem i zasadami etyki zawodowej oraz podnosić kwalifikacje zawodowe.

Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Dyrektora Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury oraz Krajowej Rady Komorniczej, określi, w drodze rozporządzenia, minimum szkoleniowe komorników i asesorów oraz sposób dokumentowania wykonywania przez nich obowiązku podnoszenia kwalifikacji zawodowych, uwzględniając efektywność wykonywania tego obowiązku oraz funkcjonujące systemy punktowe.

Komornik jest obowiązany do złożenia oświadczenia o swoim stanie majątkowym, zwanego dalej "oświadczeniem majątkowym". Oświadczenie majątkowe dotyczy majątku osobistego oraz objętego małżeńską wspólnością majątkową. Oświadczenie majątkowe komornik składa prezesowi właściwego sądu apelacyjnego.

[Ograniczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej oraz w podejmowaniu dodatkowego zatrudnienia]

Komornik nie jest przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów regulujących podejmowanie, wykonywanie i zakończenie działalności gospodarczej.

Komornik nie może prowadzić działalności gospodarczej.

Komornik nie może:

- 1) być członkiem zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółki prawa handlowego;
- 2) być członkiem zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółdzielni;
- 3) być członkiem zarządu fundacji prowadzącej działalność gospodarczą;
- 4) posiadać w spółce prawa handlowego więcej niż 10% akcji lub udziałów przedstawiających więcej niż 10% kapitału zakładowego.

Ograniczenia z pkt. 2 - 4 stosuje się również do asesorów.

Komornik nie może podejmować dodatkowego zatrudnienia, z wyjątkiem zatrudnienia na stanowisku dydaktycznym, naukowo-dydaktycznym lub naukowym w szkole wyższej w łącznym wymiarze nieprzekraczającym pełnego wymiaru czasu pracy pracowników zatrudnionych na tych stanowiskach, o ile wykonywanie tego zatrudnienia nie przeszkadza w pełnieniu obowiązków komornika.

Komornik nie może podejmować innego zajęcia ani sposobu zarobkowania, które przeszkadzałoby w pełnieniu obowiązków komornika, mogło osłabiać zaufanie do jego bezstronności lub przynieść ujmę godności urzędu komornika.

Zasady odpowiedzialności cywilnej za wyrządzoną przez komornika szkodę

Komornik jest obowiązany do naprawienia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu czynności.

Skarb Państwa jest odpowiedzialny za szkodę solidarnie z komornikiem. Skarb Państwa w przypadku naprawienia szkody ma zwrotne roszczenie do komornika, chyba że szkoda powstała wyłącznie na skutek stosowania się przez komornika do zarządzeń sądu lub organów nadzoru administracyjnego. Komornik w przypadku naprawienia szkody ma zwrotne roszczenie do Skarbu Państwa, jeżeli szkoda powstała wyłącznie na skutek stosowania się przez komornika do zarządzeń sądu lub organów nadzoru administracyjnego.

Komornik jest obowiązany do naprawienia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu czynności przez zastępcę będącego asesorem wyznaczonym w trybie art. 43 ust. 1.

Komornik będący zastępcą innego komornika jest obowiązany do naprawienia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu czynności podejmowanych w roli zastępcy innego komornika.

Obowiązkowe ubezpieczenie oc

Komornik jest obowiązany do zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody, które mogą zostać wyrządzone w związku z wykonywaniem czynności określonych w art. 3, w tym czynności wykonywanych jako zastępca innego komornika, a w przypadku gdy zatrudnia pracowników, również do zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody, które mogą zostać wyrządzone ich działaniem lub zaniechaniem w związku z wykonywaniem tych czynności, jak również za działania lub zaniechania asesorów wyznaczonych w trybie art. 43 ust. 1.

Aplikacja Komornicza

Nabór na aplikację przeprowadza się w drodze egzaminu wstępnego.

Przy naborze na aplikację obowiązuje limit przyjęć. 2. Limit przyjęć na aplikację w danym roku nie może przekraczać 15% ogółu liczby komorników na dzień 31 grudnia roku poprzedniego.

Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Komorniczej, określa limit przyjęć na aplikację z podziałem na poszczególne izby komornicze.

Egzamin wstępny przeprowadzają komisje egzaminacyjne do spraw aplikacji komorniczej przy Ministrze Sprawiedliwości, zwane dalej "komisjami kwalifikacyjnymi".

Egzamin wstępny przeprowadza się raz w roku w terminie wyznaczonym przez Ministra Sprawiedliwości.

Kandydat uiszcza opłatę za udział w egzaminie wstępnym, która stanowi dochód budżetu państwa.

Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Komorniczej, określa, w drodze rozporządzenia, wysokość opłaty za udział w egzaminie wstępnym - nie wyższą niż równowartość minimalnego wynagrodzenia za pracę, o którym mowa w ustawie z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.

Minister Sprawiedliwości powołuje przed każdym egzaminem, w drodze zarządzenia, zespół do przygotowania pytań testowych na egzamin wstępny na aplikację komorniczą.

W skład zespołu do przygotowania pytań testowych wchodzi: 3 przedstawiciele Ministra Sprawiedliwości i 2 komorników wskazanych przez Krajową Radę Komorniczą. Obsługę administracyjno-biurową zespołu do przygotowania pytań testowych zapewnia Minister Sprawiedliwości.

Komisje kwalifikacyjne powołuje Minister Sprawiedliwości, w drodze zarządzenia, określając ich właściwość miejscową. Właściwość miejscowa komisji kwalifikacyjnej obejmuje obszar właściwości jednej lub kilku izb komorniczych.

Komisja kwalifikacyjna składa się z 7 członków. W skład komisji kwalifikacyjnej wchodzi: 4 przedstawiciele Ministra Sprawiedliwości, 2 przedstawiciele wskazani przez Krajową Radę Komorniczą i 1 pracownik badawczy, badawczo-dydaktyczny lub dydaktyczny prowadzący działalność naukową lub kształcenie w zakresie nauk prawnych w szkole wyższej w Rzeczypospolitej Polskiej lub pracownik naukowy w instytucie naukowym Polskiej Akademii Nauk, posiadający co najmniej stopień naukowy doktora habilitowanego z zakresu nauk prawnych. Obsługę administracyjną i techniczną działalności komisji kwalifikacyjnej, w tym przeprowadzanie egzaminu wstępnego, jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej zapewnia właściwa ze względu na siedzibę komisji kwalifikacyjnej rada izby komorniczej. Koszty przeprowadzenia egzaminu wstępnego oraz wydatki związane z działalnością komisji kwalifikacyjnej pokrywają rady właściwych izb komorniczych ze środków pochodzących z części budżetu państwa, która pozostaje w dyspozycji Ministra Sprawiedliwości, przekazanych na zadanie zlecone, z wyjątkiem wynagrodzeń przewodniczącego, zastępcy przewodniczącego i członków komisji kwalifikacyjnej, które są pokrywane bezpośrednio przez Ministra Sprawiedliwości.

Po przeprowadzeniu egzaminu wstępnego komisja kwalifikacyjna podejmuje uchwałę o wyniku egzaminu wstępnego. Uchwałę tę komisja kwalifikacyjna dołącza do akt osobowych kandydata oraz doręcza jej uwierzytelniony za zgodność z oryginałem odpis kandydatowi, Ministrowi Sprawiedliwości, Prezesowi Krajowej Rady Komorniczej i radzie właściwej izby komorniczej. Kandydatowi służy odwołanie do Ministra Sprawiedliwości. Minister Sprawiedliwości rozstrzyga odwołanie w drodze decyzji.

Wpis na listę aplikantów komorniczych następuje na wniosek kandydata, na podstawie uchwały rady izby komorniczej właściwej ze względu na miejsce złożenia zgłoszenia. Rada izby komorniczej podejmuje uchwałę w sprawie wpisu na listę aplikantów komorniczych. Od tej uchwały służy odwołanie do Krajowej Rady Komorniczej. Od ostatecznej uchwały o odmowie wpisu na listę aplikantów komorniczych kandydatowi służy skarga do sądu administracyjnego.

Rada izby komorniczej doręcza Ministrowi Sprawiedliwości uchwałę o wpisie na listę aplikantów komorniczych wraz z aktami osobowymi kandydata. Rada izby komorniczej zawiadamia Ministra Sprawiedliwości o każdej uchwale o odmowie wpisu na listę aplikantów komorniczych w terminie 30 dni od dnia jej podjęcia.

Wpis na listę aplikantów komorniczych uważa się za dokonany, jeżeli Minister Sprawiedliwości nie wyrazi sprzeciwu od wpisu. Minister Sprawiedliwości wyraża sprzeciw w formie decyzji. Decyzja Ministra Sprawiedliwości może być zaskarżona do sądu administracyjnego przez kandydata.

Aplikacja rozpoczyna się 1 stycznia każdego roku, trwa 2 lata i polega na zaznajomieniu aplikanta z całokształtem pracy komornika, przygotowaniu do należytego i samodzielnego wykonywania zawodu komornika oraz przyswojeniu zasad etyki zawodowej. Aplikanci odbywają w trakcie pierwszego roku aplikacji szkolenie z zakresu działania sądownictwa powszechnego. Krajowa Rada Komornicza zawiera co roku z Dyrektorem Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury porozumienie w sprawie odbywania przez aplikantów szkolenia z zakresu działania sądownictwa powszechnego, w którym ustala się plan szkolenia, mając na uwadze zarówno praktyczne, jak i teoretyczne zapoznanie aplikantów ze sposobem funkcjonowania sądów powszechnych, sposób jego odbywania i czas trwania, a także wysokość wynagrodzenia za przeprowadzenie szkolenia.

Aplikacja jest odpłatna. Koszty szkolenia aplikantów są pokrywane z opłat rocznych wnoszonych przez aplikantów do właściwej izby komorniczej. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Komorniczej, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłaty rocznej za aplikację, przy czym wysokość tej opłaty nie może być wyższa niż sześciokrotność minimalnego wynagrodzenia, kierując się koniecznością zapewnienia aplikantom właściwego poziomu szkolenia.

Aplikanta zatrudnia komornik. **Komornik ma obowiązek zatrudnić w okresie 3 lat co najmniej jednego aplikanta.** Prezes właściwego sądu apelacyjnego albo rada właściwej izby komorniczej może zobowiązać komornika do zatrudnienia wskazanego aplikanta.

Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Dyrektora Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury oraz Krajowej Rady Komorniczej, określa, w drodze rozporządzenia, organizację i przebieg aplikacji.

EGZAMIN KOMORNICZY

Minister Sprawiedliwości, przed każdym egzaminem komorniczym powołuje, w drodze zarządzenia, zespół do przygotowania zadań na egzamin komorniczy. W skład zespołu wchodzi: 3 przedstawiciele Ministra Sprawiedliwości oraz 2 komorników wskazanych przez Krajową Radę Komorniczą.

Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Komorniczej, określi, w drodze rozporządzenia: 1) tryb i sposób działania zespołu, 2) tryb i sposób zgłaszania propozycji zadań wraz z opisami istotnych zagadnień, ich przygotowania, przechowywania oraz przekazywania komisjom egzaminacyjnym zadań na egzamin komorniczy wraz z opisami istotnych zagadnień, 3) tryb i sposób zapewnienia obsługi administracyjno-biurowej.

Do egzaminu komorniczego może przystąpić osoba, która odbyła aplikację i otrzymała zaświadczenie o jej odbyciu.

Egzamin komorniczy przeprowadza się raz w roku w terminie wyznaczonym przez Ministra Sprawiedliwości.

Egzamin komorniczy przeprowadzają komisje egzaminacyjne, które powołuje Minister Sprawiedliwości, w drodze zarządzenia, określając ich właściwość miejscową. Właściwość miejscowa komisji egzaminacyjnej obejmuje obszar właściwości jednej lub kilku izb komorniczych.

Komisja egzaminacyjna składa się z 6 członków. W skład komisji egzaminacyjnej wchodzi: 4 przedstawiciele Ministra Sprawiedliwości oraz 2 komorników wskazanych przez Krajową Radę Komorniczą.

Obsługę administracyjną i techniczną działalności komisji egzaminacyjnej, w tym

przeprowadzanie egzaminu komorniczego, jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej zapewnia właściwa ze względu na siedzibę komisji egzaminacyjnej rada izby komorniczej.

Koszty przeprowadzenia egzaminu komorniczego oraz wydatki związane z działalnością komisji egzaminacyjnej pokrywają rady właściwych izb komorniczych ze środków pochodzących z części budżetu państwa, która pozostaje w dyspozycji Ministra Sprawiedliwości, z wyjątkiem wynagrodzeń przewodniczącego, zastępcy przewodniczącego i członków komisji egzaminacyjnej, które są pokrywane bezpośrednio przez Ministra Sprawiedliwości.

Zdający uiszcza opłatę za udział w egzaminie komorniczym, która stanowi dochód budżetu państwa. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Komorniczej, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłaty za udział w egzaminie komorniczym - nie wyższą niż równowartość minimalnego wynagrodzenia - uwzględniając konieczność prawidłowego i sprawnego przeprowadzenia egzaminu komorniczego.

Komisja egzaminacyjna podejmuje uchwałę o wyniku egzaminu komorniczego większością głosów w obecności co najmniej 4 członków komisji egzaminacyjnej. Uchwałę tę komisja egzaminacyjna dołącza do akt osobowych zdającego oraz doręcza jej uwierzytelniony za zgodność z oryginałem odpis zdającemu, Ministrowi Sprawiedliwości, Prezesowi Krajowej Rady Komorniczej i radzie właściwej izby komorniczej.

W przypadku uzyskania negatywnego wyniku egzaminu komorniczego, zdający może przystępować do kolejnych egzaminów komorniczych, z tym że egzamin ten zdaje w całości.

Od uchwały o wyniku egzaminu komorniczego zdającemu przysługuje odwołanie do komisji egzaminacyjnej II stopnia przy Ministrze Sprawiedliwości ("komisja odwoławcza").

Minister Sprawiedliwości powołuje, w drodze zarządzenia, komisję odwoławczą. W przypadku gdy przemawiają za tym względy organizacyjne, a w szczególności liczba odwołań od uchwał o wynikach egzaminu komorniczego, Minister Sprawiedliwości może powołać jedną lub więcej komisji odwoławczych. Komisja odwoławcza składa się z 7 członków. W skład komisji odwoławczej wchodzi: 5 przedstawicieli Ministra Sprawiedliwości oraz 2 komorników wskazanych przez Krajową Radę Komorniczą.

Od uchwały komisji odwoławczej służy skarga do sądu administracyjnego. Obsługę administracyjno-biurową komisji odwoławczej zapewnia Minister Sprawiedliwości.

ASESORZY

Na stanowisko asesora może zostać powołana osoba, która złożyła wniosek o powołanie na stanowisko asesora oraz uzyskała pozytywny wynik egzaminu komorniczego, oraz spełnia inne wymogi określone w ustawie.

Wniosek o powołanie na stanowisko asesora składa się do prezesa właściwego sądu apelacyjnego. Wniosek o powołanie na stanowisko asesora składa się w terminie 5 lat od dnia doręczenia kandydatowi na asesora uchwały o wyniku egzaminu komorniczego.

Asesora powołuje, w określonej kancelarii, w drodze decyzji, prezes właściwego sądu apelacyjnego, po zasięgnięciu o kandydacie na asesora: 1) informacji z Krajowego Rejestru Karnego; 2) opinii rady właściwej izby komorniczej.

Asesura komornicza trwa nie dłużej niż 6 lat od dnia pierwszego powołania na stanowisko asesora.

Rada izby komorniczej nie ma statusu strony w toczącym się postępowaniu administracyjnym.

Komornik ma obowiązek zatrudnić w okresie 3 lat co najmniej jednego asesora. Prezes

właściwego sądu apelacyjnego może, po zasięgnięciu opinii prezesa właściwego sądu rejonowego i rady właściwej izby komorniczej, zwolnić komornika z obowiązku zatrudnienia asesora.

Rada właściwej izby komorniczej może zobowiązać komornika do zatrudnienia wskazanego asesora.

NADZÓR NAD KOMORNIKAMI

Nadzór nad komornikami obejmuje:

- nadzór judykacyjny,
- nadzór administracyjny,
- nadzór wewnętrzny samorządu komorniczego.

Nadzór administracyjny nie może wkraczać w działania wchodzące w zakres nadzoru judykacyjnego.

Nadzór judykacyjny

W ramach nadzoru judykacyjnego komornik przy wykonywaniu czynności podlega orzeczeniom sądu. W przypadku stwierdzenia oczywistego naruszenia prawa przez komornika sąd sygnalizuje ten fakt prezesowi właściwego sądu rejonowego.

Sąd, rozpoznając sprawę w ramach nadzoru judykacyjnego, w przypadku stwierdzenia rażącej obrazy przepisów, niezależnie od innych uprawnień, wytyka uchybienie komornikowi. Odpis postanowienia, zawierającego wytknięcie uchybienia, przesyła się prezesowi właściwego sądu rejonowego, radzie właściwej izby komorniczej, Krajowej Radzie Komorniczej oraz Ministrowi Sprawiedliwości. Do odpisu postanowienia dołącza się także złożone przez komornika wyjaśnienia. Odpis postanowienia wraz z wyjaśnieniami Minister Sprawiedliwości dołącza do akt osobowych komornika.

Nadzór administracyjny

Organami nadzoru administracyjnego są:

- 1) Minister Sprawiedliwości;
- 2) prezesi właściwych sądów apelacyjnych;
- 3) prezesi właściwych sądów okręgowych;
- 4) prezesi właściwych sądów rejonowych.

Prezesi właściwych sądów apelacyjnych, sądów okręgowych oraz sądów rejonowych, w ramach nadzoru administracyjnego, podejmują wszelkie niezbędne czynności pozwalające zapewnić prawidłowość działania komorników, których kancelarie mają siedziby na obszarze ich właściwości.

Organy nadzoru administracyjnego mogą żądać od organów samorządu komorniczego informacji na temat członków samorządu komorniczego w zakresie niezbędnym do realizowania ustawowych zadań.

Czynności w ramach sprawowanego nadzoru administracyjnego są podejmowane w formie:

- 1) kontroli kancelarii;
- 2) wizytacji kancelarii, obejmującej pełną działalność kancelarii;
- 3) lustracji kancelarii, obejmującej wybrane zagadnienia z działalności kancelarii;
- 4) żądania przedstawienia akt sprawy wraz z wyjaśnieniami w celu zbadania toku postępowania;
- 5) żądania przedstawienia urzędzeń ewidencyjnych lub dokumentacji księgowej wraz z wyjaśnieniami;
- 6) żądania przedstawienia dokumentów dotyczących funkcjonowania kancelarii,

w szczególności zawieranych przez komornika umów, w zakresie, w jakim jest to niezbędne dla weryfikacji prawidłowości rozliczania zaliczek na wydatki, o których mowa w odrębnych przepisach.

W przypadku stwierdzenia uchybień w działaniu komornika kwalifikujących się zarówno jako rażące lub uporczywe naruszenie prawa oraz jako przewinienie dyscyplinarne uzasadniające wydalenie ze służby komorniczej, prezes właściwego sądu występuje do Ministra Sprawiedliwości z wnioskiem o odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska.

Nadzór zwierzchni nad działalnością komorników Minister Sprawiedliwości sprawuje we własnym zakresie oraz za pośrednictwem prezesów właściwych sądów rejonowych, prezesów właściwych sądów okręgowych, prezesów właściwych sądów apelacyjnych, sędziów wizytatorów.

Uprawnienia nadzorcze Ministra Sprawiedliwości nad działalnością komorników obejmują:

- 1) zawieszenie komornika w czynnościach;
- 2) odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska;
- 3) wszczynanie postępowań dyscyplinarnych;
- 4) podejmowanie lub zlecanie innym organom nadzoru administracyjnego podjęcia czynności, o których mowa w art. 168 ust. 1 (kontroli kancelarii, wizytacji itd.)
- 5) zawieszenie asesora lub aplikanta w czynnościach;
- 6) inne środki określone w przepisach prawa.

Nadzór zwierzchni nad działalnością komorników w zakresie kontroli finansowej Minister Sprawiedliwości sprawuje przez podległe mu służby oraz upoważnione osoby i instytucje. O terminie kontroli finansowej kancelarii zleconej przez Ministra Sprawiedliwości zawiadamia się naczelnika urzędu skarbowego właściwego ze względu na siedzibę kancelarii, który upoważnia swojego pracownika do udziału w tej kontroli.

Nadzór administracyjny jest sprawowany w pierwszej kolejności przez prezesa właściwego sądu rejonowego (nadzór odpowiedzialny). W zakresie nadzoru odpowiedzialnego prezes właściwego sądu rejonowego, w razie potrzeby, nie rzadziej jednak niż raz na 2 lata, przeprowadza kontrolę kancelarii osobiście lub przez wyznaczonego sędziego wykazującego szczególną znajomość spraw z zakresu postępowania egzekucyjnego i przy pomocy księgowego, a w zakresie kontroli finansowej - przez upoważnioną osobę lub wyspecjalizowaną instytucję.

Uprawnienia nadzorcze prezesa właściwego sądu okręgowego obejmują:

- 1) wszczynanie postępowań dyscyplinarnych;
- 2) zlecanie przeprowadzenia wizytacji lub lustracji kancelarii;
- 3) kierowanie komorników i asesorów na badania lekarskie, o których mowa w art. 26 i art. 141;
- 4) występowanie do Ministra Sprawiedliwości z wnioskiem o odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska;
- 5) stosowanie innych środków prawnych określonych w przepisach prawa.

Upewnienienia nadzorcze prezesa własciwego sądu apelacyjnego obejmują:

- 1) wszczynanie postępowań dyscyplinarnych;
- 2) zlecenie przeprowadzenia wizytacji lub lustracji kancelarii;
- 3) zawieszanie asesorów w czynnościach;
- 4) podejmowanie czynności związanych z odwołaniem asesora z zajmowanego stanowiska, w szczególności w przypadku uporczywego lub rażącego naruszenia przepisów prawa;
- 5) zawieszanie aplikantów w czynnościach;
- 6) podejmowanie czynności związanych ze skreśleniem aplikanta z listy aplikantów komorniczych;
- 7) podejmowanie, w przypadkach, o których mowa w ustawie, decyzji w przedmiocie zastępstwa komornika;
- 8) podejmowanie decyzji związanych z zatrudnianiem przez komorników aplikantów i asesorów;
- 9) kierowanie komorników i asesorów na badania lekarskie, o których mowa w art. 26 i art. 141;
- 10) występowanie do Ministra Sprawiedliwości z wnioskiem o odwołanie komornika z zajmowanego stanowiska;
- 11) analizowanie sprawozdań, o których mowa w art. 186 ust. 1;
- 12) stosowanie innych środków prawnych określonych w przepisach prawa.

Sędziemu wizytatorowi przysługują upewnienienia do:

- 1) przeprowadzania wizytacji lub lustracji kancelarii;
 - 2) kontrolowania realizacji zaleceń powizytacyjnych;
 - 3) kontrolowania wykonania zarządzeń wydanych w trybie art. 759 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego;
 - 4) podjęcia czynności, o których mowa w art. 168 ust. 1 pkt 4-6;
 - 5) wydawania wiążących zaleceń w zakresie stosowanych przez komornika praktyk;
 - 6) stosowania innych środków prawnych określonych w przepisach prawa.
2. W ramach wykonywanych obowiązków sędziemu wizytatorowi przysługuje upewnienie do wszczynania postępowań dyscyplinarnych.

Komornik jest obowiązany złożyć przed dniem 1 lutego każdego roku roczne sprawozdanie ze swojej działalności.

Sprawozdanie z działalności komornik składa prezesowi własciwego sądu apelacyjnego, a kopię tego sprawozdania przekazuje prezesowi własciwego sądu okręgowego, prezesowi własciwego sądu rejonowego oraz radzie własciwiej izby komorniczej.

Nadzór wewnętrzny samorządu komorniczego

Krajowa Rada Komornicza sprawuje nadzór nad komornikami niezależnie od nadzoru sprawowanego przez Ministra Sprawiedliwości i prezesów własciwych sądów.

Nadzór Krajowej Rady Komorniczej polega na:

- 1) ocenie szybkości, sprawności i rzetelności postępowania przez badanie, czy w konkretnych sprawach nie zachodzi nieuzasadniona przewlekłość w podejmowaniu czynności;
- 2) kontrolowaniu prawidłowości prowadzenia biurowości i rachunkowości kancelarii, zwłaszcza w zakresie ustalenia, czy nie wystąpiły niedobory finansowe;

- 3) badaniu kultury pracy, w tym przestrzegania wyznaczonych terminów czynności i przyjmowania interesantów oraz utrzymywania kancelarii na poziomie odpowiednim do godności urzędu i posiadanych środków;
- 4) badaniu dopuszczalności przyjmowania przez komornika spraw z wyboru wierzyciela;
- 5) badaniu prawidłowości powierzania czynności asesorum;
- 6) badaniu przestrzegania zasad etyki zawodowej przez członków samorządu komorniczego;
- 7) badaniu przestrzegania przez członków samorządu komorniczego obowiązujących uchwał organów samorządu.

Krajowa Rada Komornicza, sprawując nadzór nad komornikami, działa przez Prezesa Krajowej Rady Komorniczej oraz komorników wizytatorów.

W ramach sprawowanego **nadzoru wewnętrznego samorządu komorniczego** czynności są podejmowane w formie (**uprawnienia rzecznika dyscyplinarnego**):

- 1) wizytacji, obejmującej pełną działalność kancelarii;
- 2) lustracji, obejmującej wybrane zagadnienia z działalności kancelarii;
- 3) żądania przedstawienia akt sprawy wraz z wyjaśnieniami;
- 4) żądania przedstawienia urzędów ewidencyjnych lub dokumentacji księgowej wraz z wyjaśnieniami.

Komorników wizytatorów działających przy danej izbie komorniczej powołuje spośród jej członków, w drodze uchwały, Krajowa Rada Komornicza na trzyletnią kadencję.

Przy Krajowej Radzie Komorniczej stworzono Ośrodek Naukowo-Szkoleniowy

Działalność Ośrodka jest finansowana z budżetu Krajowej Rady Komorniczej.

Celem Ośrodka jest:

- 1) inicjowanie i prowadzenie prac badawczych w zakresie:
 - sądowego prawa egzekucyjnego, zagadnień ustrojowych sądowych organów egzekucyjnych oraz wykonywania zawodu komornika sądowego,
 - współdziałania komorników sądowych z organami wymiaru sprawiedliwości,
 - dziejów i zadań samorządu komorniczego,
- 2) stałe monitorowanie i opiniowanie projektów aktów prawnych z zakresu sądowego postępowania egzekucyjnego oraz dotyczących ustroju i działalności komorników sądowych, zwłaszcza nadsyłanych do Krajowej Rady Komorniczej,
- 3) naukowe wspieranie działalności organów samorządu komorniczego,
- 4) popularyzacja wiedzy o prawie egzekucyjnym, funkcjach i działalności komorników sądowych oraz o dziejach i zadaniach samorządu komorniczego,
- 5) organizacja sesji i konferencji naukowych oraz wspieranie publikacji naukowych, w tym zwłaszcza prac monograficznych z zakresu sądowego prawa egzekucyjnego oraz ustroju sądowych organów egzekucyjnych,
- 6) opracowywanie i wprowadzenie w życie optymalnych metod doskonalenia zawodowego komorników sądowych,
- 7) organizacja szkoleń zawodowych dla komorników sądowych, zwłaszcza z zakresu prawa egzekucyjnego oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji.

Statutowa działalność Ośrodka prowadzona jest poprzez:

- 1) organizowanie konferencji, sympozjów i seminariów naukowych,
- 2) inicjowanie i wspieranie, także finansowe, działalności naukowej oraz publikacji naukowych w czasopismach prawniczych,
- 3) przygotowywanie opinii prawnych dla potrzeb organów samorządu komorniczego,
- 4) uczestnictwo w pracach legislacyjnych,
- 5) organizowanie szkoleń dla komorników, asesorów komorniczych i aplikantów komorniczych, komisji dyscyplinarnej i komorników wizytatorów oraz kadry kierowniczej Kancelarii Komorniczych według przyjętego planu szkoleniowego,
- 6) wspieranie działań naukowych i szkoleniowych izb komorniczych,
- 7) wspieranie innych działań związanych z doskonaleniem zawodowym komorników sądowych,
- 8) organizowanie konkursów na najlepsze prace magisterskie i doktorskie z zakresu prawa egzekucyjnego i działalności zawodowej komorników i samorządu komorniczego,
- 9) powoływanie konsultantów w sprawach wymagających wiedzy specjalistycznej,
- 10) przyznawanie nagród za szczególne zasługi dla działalności Ośrodka i wypełniania jego zadań statutowych,
- 11) prowadzenie prac studyjnych co do przyszłego modelu wykonywania zawodu komornika sądowego.

Diagnosta laboratoryjny

Liczebność grupy zawodowej: ok. 18.168 osób (stan na dzień 31.12.2023r.)

Podstawa prawna: ustawa z dnia 15 września 2022 r. o medycynie laboratoryjnej

Przynależność do samorządu zawodowego: obowiązkowa.

Struktura organizacyjna: Krajowa Izba Diagnostów Laboratoryjnych.

Ilość oddziałów okręgowych: brak oddziałów regionalnych.

Składka na rzecz samorządu zawodowego (składka miesięczna), 2023 rok: 40 zł.

Szacunkowy łączny roczny budżet Krajowej Izby Diagnostów Laboratoryjnych wynikający ze składek członkowskich to ok. 8.700.000 zł.

[Zadania samorządu]

- 1) reprezentowanie osób wykonujących zawód diagnosty laboratoryjnego oraz sprawowanie pieczy nad należytym i sumiennym wykonywaniem tego zawodu w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony;
- 2) sprawowanie nadzoru nad należytym wykonywaniem czynności medycyny laboratoryjnej i sprawowanie pieczy nad należytym i sumiennym wykonywaniem zawodu diagnosty laboratoryjnego;
- 3) ustanawianie i upowszechnianie zasad etyki zawodowej oraz sprawowanie nadzoru nad ich przestrzeganiem;
- 4) udział w ustalaniu standardów i zasad oceny pracy diagnosty laboratoryjnego;
- 5) przyznawanie prawa wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego;
- 6) uznawanie kwalifikacji diagnosty laboratoryjnego uzyskanych w innych państwach członkowskich;
- 7) wydawanie zaświadczeń potwierdzających kwalifikacje zawodowe na podstawie art. 9 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej;
- 8) wykonywanie zadań organu właściwego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej;
- 9) zawieszanie i pozbawianie prawa wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego oraz ograniczanie w wykonywaniu określonych czynności medycyny laboratoryjnej przez diagnostę laboratoryjnego;
- 10) prowadzenie postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej diagnosty laboratoryjnego;
- 11) prowadzenie postępowania w przedmiocie niezdolności do wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego lub w przedmiocie niedostatecznego przygotowania do wykonywania tego zawodu;
- 12) prowadzenie lub udział w organizowaniu doskonalenia zawodowego diagnosty laboratoryjnego;
- 13) opiniowanie kandydatur diagnosty laboratoryjnego na stanowiska lub funkcje, jeżeli odrębne przepisy tak stanowią;
- 14) prowadzenie rejestru diagnostów i rejestru podmiotów wykonujących działalność

- lecniczą w zakresie indywidualnych i grupowych praktyk diagnostów laboratoryjnych;
- 15) opiniowanie warunków pracy i płac diagnostów laboratoryjnych;
 - 16) integrowanie środowiska diagnostów laboratoryjnych;
 - 17) działania na rzecz ochrony zawodu diagnosty laboratoryjnego, w tym występowanie w obronie godności zawodu diagnosty laboratoryjnego oraz interesów indywidualnych i zbiorowych członków samorządu;
 - 18) zajmowanie stanowiska w sprawach stanu zdrowia społeczeństwa, polityki zdrowotnej państwa oraz organizacji ochrony zdrowia;
 - 19) opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących ochrony zdrowia i wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego bądź występowanie o ich wydanie;
 - 20) prowadzenie badań dotyczących ochrony zdrowia i wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego;
 - 21) współdziałanie z organami administracji publicznej, związkami zawodowymi oraz innymi organizacjami w kraju i za granicą w sprawach dotyczących ochrony zdrowia i warunków wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego;
 - 22) uczestnictwo w konkursach na stanowiska w ochronie zdrowia, jeżeli odrębne przepisy tak stanowią;
 - 23) przechowywanie i udostępnianie dokumentacji medycznej w przypadku, o którym mowa w art. 30a ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta;
 - 24) prowadzenie instytucji samopomocowych i innych form pomocy materialnej dla diagnostów laboratoryjnych i ich rodzin;
 - 25) udzielanie pomocy, w tym pomocy prawnej, w realizacji praw członków Krajowej Izby;
 - 26) opracowywanie wytycznych czynności medycyny laboratoryjnej.

[Organy samorządu]

Organami samorządu są:

- 1) Krajowy Zjazd Diagnostów Laboratoryjnych, zwany dalej „Krajowym Zjazdem”;
- 2) Krajowa Rada;
- 3) Komisja Rewizyjna;
- 4) Sąd Diagnostów Laboratoryjnych;
- 5) Wyższy Sąd Diagnostów Laboratoryjnych;
- 6) Rzecznik.

Członkami organów samorządu mogą być tylko diagnosty laboratoryjni.

[Zakres działań Krajowego Zjazdu]

- 1) wybór Prezesa Krajowej Rady, z zastrzeżeniem art. 88 pkt 7;
- 2) wybór Krajowej Rady, Komisji Rewizyjnej, Sądu Diagnostów Laboratoryjnych, Wyższego Sądu Diagnostów Laboratoryjnych oraz Rzecznika i jego zastępców;
- 3) uchwalenie wytycznych działania samorządu i jego organów;
- 4) określenie zasad przeprowadzania wyborów do organów samorządu, liczby członków tych organów oraz trybu ich odwoływania, a także zasad podejmowania uchwał przez organy samorządu;
- 5) rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań Krajowej Rady, Komisji Rewizyjnej, Sądu Diagnostów Laboratoryjnych, Wyższego Sądu Diagnostów Laboratoryjnych i Rzecznika;
- 6) kodyfikowanie zasad etyki zawodowej;
- 7) ustalenie podstawowych zasad gospodarki finansowej samorządu;
- 8) uchwalenie regulaminów działania organów samorządu.

[Zakres działania Krajowej Rady]

- 1) reprezentowanie samorządu, w tym wobec organów państwowych i samorządowych, sądów, Narodowego Funduszu Zdrowia, instytucji i organizacji;
- 2) przyznawanie i zawieszanie prawa wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego oraz ograniczanie w wykonywaniu czynności zawodowych;
- 3) opiniowanie projektów aktów prawnych oraz przedstawianie wniosków dotyczących regulacji z zakresu ochrony zdrowia;
- 4) koordynowanie doskonalenia zawodowego diagnostów laboratoryjnych;
- 5) wykonywanie uchwał Krajowego Zjazdu;
- 6) uchwalanie budżetu Krajowej Rady i zatwierdzanie sprawozdań z jego wykonania oraz rozpatrywanie wniosków Komisji Rewizyjnej;
- 7) wybór Prezesa Krajowej Rady oraz Rzecznika, jeżeli ich mandat wygaś w okresie między Krajowymi Zjazdami;
- 8) wybór wizytatorów;
- 9) uchwalanie:
 - a) regulaminów działalności samorządu i jego organów,
 - b) regulaminu działalności wizytatorów,
 - c) regulaminu prowadzenia oraz wykonywania kontroli na zasadach w tej ustawie przewidzianych dla organu prowadzącego:
 - rejestr diagnostów oraz
 - rejestr podmiotów wykonujących działalność leczniczą w zakresie praktyk diagnostów laboratoryjnych na zasadach określonych w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
 - d) regulaminu prowadzenia ewidencji laboratoriów,
 - e) innych regulaminów zapewniających prawidłowe funkcjonowanie Krajowej Izby;
- 10) ustalanie zasad gospodarki finansowej samorządu;
- 11) określanie wysokości składki członkowskiej i zasad jej podziału oraz wysokości opłat manipulacyjnych, w tym związanych z postępowaniem w sprawie wpisu do rejestru diagnostów;
- 12) zawieszanie prawa wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego, do czasu uiszczenia należności z tytułu składek członkowskich, diagnosty laboratoryjnego, który zalega - mimo wezwania - z zapłatą składki członkowskiej dłużej niż 6 miesięcy;
- 13) wykonywanie zadań niezastrzeżonych do kompetencji innych organów samorządu;
- 14) wykonywanie innych zadań określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych.

[Zakres działania Komisji Rewizyjnej]

Do zakresu działania Komisji Rewizyjnej należy kontrola działalności finansowej i gospodarczej Krajowej Rady.

[Działalność Rzecznika]**1. Rzecznik:**

- 1) wykonuje czynności sprawdzające i prowadzi postępowanie wyjaśniające w sprawach z zakresu odpowiedzialności zawodowej;
- 2) sprawuje funkcję oskarżyciela przed Sądem Diagnostów Laboratoryjnych i Wyższym Sądem Diagnostów Laboratoryjnych;
- 3) składa Krajowemu Zjazdowi roczne i kadencyjne sprawozdania z działalności;
- 4) organizuje dla członków samorządu szkolenia z zakresu odpowiedzialności zawodowej.

2. Zastępcy Rzecznika działają w imieniu i na rzecz Rzecznika.

[Sąd Diagnostów Laboratoryjnych]

1. Sąd Diagnostów Laboratoryjnych rozpatruje sprawy w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej diagnostów laboratoryjnych wniesione przez Rzecznika.
2. Od orzeczeń Sądu Diagnostów Laboratoryjnych służy odwołanie do Wyższego Sądu Diagnostów Laboratoryjnych.

[Postępowanie mediacyjne]

1. Rzecznik w czasie postępowania wyjaśniającego albo Sąd Diagnostów Laboratoryjnych albo Wyższy Sąd Diagnostów Laboratoryjnych w czasie postępowania przed sądem może, z inicjatywy lub za zgodą stron, skierować sprawę do postępowania mediacyjnego między pokrzywdzonym i obwinionym lub diagnostą laboratoryjnym, którego dotyczy postępowanie.
2. Postępowanie mediacyjne nie powinno trwać dłużej niż 2 miesiące, a jego okresu nie wlicza się do czasu trwania postępowania wyjaśniającego.
3. Krajowa Rada wybiera na okres jednej kadencji godnego zaufania diagnostę laboratoryjnego, który pełni w samorządzie funkcję mediatora.
4. Mediatorem nie może być Rzecznik, zastępca Rzecznika, członek Sądu Diagnostów Laboratoryjnych oraz członek Wyższego Sądu Diagnostów Laboratoryjnych.
5. Mediator sporządza, po przeprowadzeniu postępowania mediacyjnego, sprawozdanie z jego przebiegu i wyników, które dołącza się do akt sprawy.
6. Do postępowania mediacyjnego stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego dotyczące postępowania mediacyjnego.

[Odpowiedzialność zawodowa Rzecznika]

W sprawach odpowiedzialności zawodowej Rzecznika postępowanie prowadzi zastępca Rzecznika wyznaczony przez Wyższy Sąd Diagnostów Laboratoryjnych.

[Sąd odwoławczy od orzeczeń Sądu Diagnostów Laboratoryjnych]

Wyższy Sąd Diagnostów Laboratoryjnych rozpatruje odwołania od orzeczeń Sądu Diagnostów Laboratoryjnych.

[Uchwały organów samorządu]

Krajowa Rada przesyła ministrowi właściwemu do spraw zdrowia, w terminie do dnia 31 maja, sprawozdanie z działalności samorządu za rok ubiegły.

Krajowa Rada przesyła ministrowi właściwemu do spraw zdrowia uchwały Krajowej Rady w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia ich podjęcia.

[Zaskarżanie uchwał do Sądu Najwyższego]

Minister właściwy do spraw zdrowia może zaskarżyć do Sądu Najwyższego sprzeczną z prawem uchwałę organu samorządu w terminie 3 miesięcy od dnia doręczenia tej uchwały. Sąd Najwyższy utrzymuje zaskarżoną uchwałę w mocy albo ją uchyla.

[Dopuszczalność prowadzenia działalności gospodarczej]

Samorząd może prowadzić działalność gospodarczą.

[Finansowanie działalności samorządu]

Działalność samorządu jest finansowana:

- 1) ze składek członkowskich, opłat związanych z postępowaniem w sprawie wniosku o przyznanie prawa wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego i wniosku o wpis do rejestru diagnostów oraz opłat za egzamin;
- 2) z dochodów z innych źródeł, a w szczególności z dotacji, subwencji, darowizn i spadków;
- 3) z działalności gospodarczej.

Minister właściwy do spraw zdrowia może, w ramach środków budżetu państwa, z części, której jest dysponentem, dofinansować koszty związane z realizacją zadań samorządu. Dofinansowanie działalności samorządu ze środków publicznych realizowane w ramach dotacji nie może dotyczyć działalności samorządu o charakterze gospodarczym.

[Obowiązek przestrzegania uchwał samorządu, egzekucja składek]

Diagnosta laboratoryjny jest obowiązany do przestrzegania uchwał samorządu oraz regularnego uiszczania składek członkowskich.

[Wymagania kwalifikacyjne]

Diagnostą laboratoryjnym jest osoba, która ukończyła odpowiedni kierunek studiów (katalog wymieniony w ustawie), a także:

- posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
- daje dotychczasowym zachowaniem rękojmię prawidłowego wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego oraz przestrzegania zasad etyki zawodowej, o których mowa w art. 22;
- korzysta z pełni praw publicznych;
- nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- posiada stan zdrowia pozwalający na wykonywanie zawodu diagnosty laboratoryjnego;
- została wpisana do rejestru diagnostów laboratoryjnych, zwanego dalej "rejestrem diagnostów", oraz otrzymała prawo wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego;
- posiada znajomość języka polskiego w mowie i piśmie w zakresie koniecznym do wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego.

Osoba, która posiada prawo wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego, ma prawo posługiwać się tytułem zawodowym "diagnosta laboratoryjny".

Tytuł zawodowy "diagnosta laboratoryjny" podlega ochronie prawnej.

Ustanowiono w drodze ustawowej dzień 27 maja Dniem Diagnosty Laboratoryjnego.

[Kontrola i ocena, wizytacje]

Krajowa Rada jest uprawniona do kontroli i oceny wykonywania czynności medycyny laboratoryjnej przez diagnostę laboratoryjnego.

Kontrola i ocena jest przeprowadzana w formie wizytacji.

Wizytację przeprowadzają wybrani i upoważnieni przez Krajową Radę diagnosty laboratoryjni - "wizytatorzy".

Z przeprowadzonej wizytacji sporządza się wystąpienie powizytacyjne.

[Powiadomienie Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej]

Jeżeli w wyniku wizytacji wizytatorzy stwierdzili, że diagnosta laboratoryjny postępuje niezgodnie z zasadami etyki zawodowej lub doszło do ewentualnego zawinionego naruszenia przepisów o wykonywaniu zawodu diagnosty laboratoryjnego lub przepisów o czynnościach medycyny laboratoryjnej, informują Krajową Radę, która powiadamia o tym fakcie Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej, zwany dalej „Rzecznikiem”.

[Warunki podjęcia czynności medycyny laboratoryjnej]

1. W przypadku niewykonywania czynności medycyny laboratoryjnej przez okres dłuższy niż 5 lat łącznie w okresie ostatnich 6 lat osoba posiadająca prawo wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego przed podjęciem czynności medycyny laboratoryjnej ma obowiązek zawiadomienia o zamiarze wykonywania czynności medycyny laboratoryjnej Krajowej Rady i odbycia przeszkolenia.

2. Osoba, która ukończyła studia na kierunku analityka medyczna lub medycyna laboratoryjna i w okresie 5 lat od dnia ukończenia tych studiów nie złożyła wniosku o przyznanie prawa wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego, przed uzyskaniem tego prawa wykonywania zawodu jest obowiązana do odbycia przeszkolenia.

[Przeszkolenie]

Przeszkolenie trwa 6 miesięcy i jest realizowane na podstawie programu przeszkolenia w laboratorium odpowiadającym w wymiarze pełnemu wymiarowi czasu pracy oraz polega na udzielaniu świadczeń zdrowotnych pod nadzorem diagnosty laboratoryjnego posiadającego co najmniej 5-letnie doświadczenie zawodowe.

[Formy ustawicznego rozwoju zawodowego]

1. Diagnosta laboratoryjny ma prawo i obowiązek ustawicznego rozwoju zawodowego przez pogłębianie wiedzy i umiejętności zawodowych.

2. Ustawiczny rozwój zawodowy może być realizowany przez doskonalenie zawodowe lub szkolenie specjalizacyjne.

3. Pracodawca ma obowiązek umożliwić diagnostyce laboratoryjnemu ustawiczny rozwój zawodowy.

4. Diagnostyce laboratoryjnemu przysługuje urlop szkoleniowy w wymiarze do 6 dni roboczych rocznie, płatny według zasad obowiązujących przy obliczaniu wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy.

5. Termin urlopu szkoleniowego jest uzgadniany każdorazowo z pracodawcą.

6. Urlop szkoleniowy może zostać udzielony jednorazowo albo w częściach.

7. Diagnosta laboratoryjny niezwłocznie przedstawia pracodawcy dokument poświadczający udział w wybranej formie ustawicznego rozwoju zawodowego.

[Punkty za udział w formach ustawicznego rozwoju zawodowego]

1. Diagnosta laboratoryjny ma obowiązek doskonalenia zawodowego przez samokształcenie oraz udział w kursach realizowanych:

1) metodą wykładów, seminariów, warsztatów oraz ćwiczeń;

2) za pośrednictwem sieci internetowej z ograniczonym dostępem, zakończonych testem.

Kursy organizują jednostki szkolące, CMKP i Krajowa Rada.

3. Zakres doskonalenia zawodowego diagnosty laboratoryjnego obejmuje wiedzę i umiejętności praktyczne niezbędne do realizacji zadań, o których mowa w art. 3.

4. Dopełnienie obowiązku doskonalenia zawodowego odbywa się przez uzyskanie wymaganej liczby punktów edukacyjnych za udział w poszczególnych formach ustawicznego rozwoju zawodowego.

[Przebieg postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej]

1. Postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej diagnostów laboratoryjnych obejmuje:

- 1) czynności sprawdzające;
- 2) postępowanie wyjaśniające;
- 3) postępowanie przed sądem diagnostów laboratoryjnych;
- 4) postępowanie wykonawcze.

2. Celem czynności sprawdzających jest wstępne zbadanie okoliczności koniecznych do ustalenia, czy istnieją podstawy do wszczęcia postępowania wyjaśniającego. W trakcie czynności sprawdzających nie przeprowadza się dowodu z opinii biegłego ani z czynności wymagających spisania protokołu, z wyjątkiem możliwości przesłuchania w charakterze świadka osoby składającej skargę na diagnostę laboratoryjnego.

3. Celem postępowania wyjaśniającego jest ustalenie, czy został popełniony czyn mogący stanowić przewinienie zawodowe, wyjaśnienie okoliczności sprawy, a w przypadku stwierdzenia znamion przewinienia zawodowego - ustalenie obwinionego oraz zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym zakresie utrwalenie dowodów dla sądu diagnostów laboratoryjnych.

[Strony postępowania]

1. Stronami postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej diagnostów laboratoryjnych są pokrzywdzony oraz diagnosta laboratoryjny, którego dotyczy postępowanie, lub obwiniony.

2. W postępowaniu przed sądem diagnostów laboratoryjnych stroną jest również Rzecznik.

3. W postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej diagnostów laboratoryjnych zastępca Rzecznika wykonuje prawa i obowiązki tego Rzecznika.

[Prawa pokrzywdzonego]

1. Pokrzywdzonym jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przewinienie zawodowe.

2. Pokrzywdzony może ustanowić nie więcej niż dwóch pełnomocników spośród diagnostów laboratoryjnych, adwokatów lub radców prawnych.

[Obwiniony]

1. Za obwinionego uważa się diagnostę laboratoryjnego, wobec którego w toku postępowania wyjaśniającego Rzecznik wydał postanowienie o przedstawieniu zarzutów lub przeciwko któremu skierował do Sądu Diagnostów Laboratoryjnych wnioski o ukaranie.

2. Obwiniony może ustanowić nie więcej niż dwóch obrońców spośród diagnostów laboratoryjnych, adwokatów lub radców prawnych.

3. W czasie postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej, na uzasadniony wniosek obwinionego, właściwy sąd diagnostów laboratoryjnych może ustanowić mu obrońcę z urzędu spośród diagnostów laboratoryjnych, adwokatów lub radców prawnych.

4. W przypadku gdy zachodzi uzasadniona wątpliwość co do poczytalności obwinionego i nie ma on obrońcy z wyboru, sąd diagnostów laboratoryjnych ustanawia mu obrońcę z urzędu spośród diagnostów laboratoryjnych, adwokatów lub radców prawnych. W postępowaniu wyjaśniającym sąd diagnostów laboratoryjnych ustanawia obrońcę na wniosek Rzecznika.

5. W razie śmierci obwinionego przed ukończeniem postępowania dyscyplinarnego postępowanie to toczy się nadal, jeżeli tego zażąda małżonek obwinionego, jego wstępny,

zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca wobec niego w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca z nim we wspólnym pożyciu, w terminie 2 miesięcy od dnia zgonu obwinionego.

[Postępowanie dowodowe]

1. Organ prowadzący postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej diagnostów laboratoryjnych przeprowadza dowody na wniosek stron lub z urzędu.
2. Jeżeli stwierdzenie okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy wymaga wiadomości specjalnych, zasięga się opinii biegłego lub opinii specjalisty.
3. W celu wydania opinii o stanie zdrowia psychicznego obwinionego powołuje się dwóch biegłych lekarzy psychiatrów.
4. Nie stanowi naruszenia tajemnicy zawodowej składanie przez diagnostów laboratoryjnych zeznań i wyjaśnień w zakresie okoliczności objętych postępowaniem w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej w trakcie tego postępowania.

[Zasada domniemania niewinności]

1. Każdego uważa się za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie stwierdzona prawomocnym orzeczeniem sądu diagnostów laboratoryjnych.
2. Wszelkie wątpliwości, których w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej nie da się usunąć, należy tłumaczyć na korzyść obwinionego.
3. Organy prowadzące postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej kształtują swoje przekonanie na podstawie wszystkich przeprowadzonych dowodów, ocenianych swobodnie z uwzględnieniem wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego.

[Wiążące rozstrzygnięcia sądu diagnostów laboratoryjnych]

Prawomocne rozstrzygnięcie sądu diagnostów laboratoryjnych kształtujące prawo lub stosunek prawny jest wiążące dla organów prowadzących postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej diagnostów laboratoryjnych.

[Przesłanki niewszczynania lub umorzenia postępowania]

Postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej diagnostów laboratoryjnych nie wszczyna się, a wszczęte umarza, jeżeli:

- 1) czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia;
- 2) czyn nie stanowi przewinienia zawodowego albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przewinienia zawodowego;
- 3) obwiniony zmarł, z zastrzeżeniem art. 105 ust. 5;
- 4) nastąpiło ustanie karalności;
- 5) postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej diagnostów laboratoryjnych co do tego samego czynu tej samej osoby zostało już prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się.

[Przedawnienie karalności przewinienia zawodowego]

1. Nie można wszcząć postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej diagnostów laboratoryjnych, jeżeli od chwili popełnienia czynu upłynęły 3 lata.
2. Każda czynność Rzecznika w sprawie odpowiedzialności zawodowej danego diagnosty laboratoryjnego przerywa bieg terminu, o którym mowa w ust. 1.
3. Karalność przewinienia zawodowego ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło 5 lat.
4. W przypadku gdy czyn, o którym mowa w ust. 1, stanowi jednocześnie przestępstwo, ustanie karalności przewinienia zawodowego następuje nie wcześniej niż ustanie karalności przestępstwa.

[Przebieg postępowania wyjaśniającego]

1. Rzecznik niezwłocznie po otrzymaniu informacji wskazującej na możliwość popełnienia przewinienia zawodowego, jednak nie później niż w okresie 3 miesięcy od dnia otrzymania informacji, jest obowiązany wydać postanowienie o wszczęciu albo o odmowie wszczęcia postępowania wyjaśniającego. Postanowienie doręcza się stronom.
2. W toku postępowania wyjaśniającego Rzecznik dąży do szczegółowego wyjaśnienia sprawy. Rzecznik w toku prowadzenia postępowania wyjaśniającego jest uprawniony do wystąpienia o uzupełnienie danych zawartych w informacji przekazanej przez podmiot zawiadamiający o możliwości popełnienia przewinienia zawodowego oraz dokonuje sprawdzenia faktów i okoliczności przedstawionych w informacji o możliwości popełnienia przewinienia zawodowego.

[Uchylenie postanowienia przez Sąd Diagnostów Laboratoryjnych]

1. Sąd Diagnostów Laboratoryjnych może uchylić postanowienie, na które wniesiono zażalenie, i przekazać postępowanie do dalszego prowadzenia przez Rzecznika.
2. Uchylając postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego albo o odmowie jego wszczęcia, Sąd Diagnostów Laboratoryjnych wskazuje powody uchylenia, a w miarę potrzeby także okoliczności, które należy wyjaśnić, lub czynności, które należy przeprowadzić. Wskazania te są wiążące dla Rzecznika.

[Postanowienie o przedstawieniu zarzutów]

1. W przypadku gdy zebrany w postępowaniu wyjaśniającym materiał dowodowy wskazuje na fakt popełnienia przewinienia zawodowego, Rzecznik wydaje postanowienie o przedstawieniu zarzutów.
2. Zarzuty przedstawia się diagnoście laboratoryjnemu osobiście lub doręcza się mu na piśmie, informując go o przysługujących mu prawach, w tym o prawie do złożenia wyjaśnień.

[Postanowienie o umorzeniu postępowania]

1. W przypadku gdy postępowanie wyjaśniające nie dostarczyło podstaw do sporządzenia wniosku o ukaranie, Rzecznik wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania bez konieczności uprzedniego zaznajomienia obwinionego z materiałami postępowania wyjaśniającego.
2. Postanowienie o umorzeniu postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej powinno zawierać wskazanie przyczyn umorzenia.
3. Jeżeli umorzenie następuje po wydaniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów, postanowienie o umorzeniu powinno zawierać także imię (imiona) i nazwisko obwinionego oraz określenie zarzucanego mu czynu.

[Zaznajomienie obwinionego z materiałami postępowania]

1. W przypadku gdy istnieją podstawy do sporządzenia wniosku o ukaranie, Rzecznik zawiadamia obwinionego i jego obrońców o terminie końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania wyjaśniającego wraz z pouczeniem o możliwości uprzedniego przejrzania akt.
2. W terminie 14 dni od dnia zaznajomienia obwinionego z materiałami postępowania wyjaśniającego może on składać wnioski o uzupełnienie postępowania.
3. Termin zaznajomienia obwinionego z materiałami postępowania powinien być wyznaczony w taki sposób, aby od doręczenia zawiadomienia o nim obwinionemu i jego obrońcom upłynęło co najmniej 14 dni.
4. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo obwinionego lub jego obrońcy nie wstrzymuje dalszego postępowania.
5. Rzecznik wydaje postanowienie o zamknięciu postępowania wyjaśniającego, jeżeli nie zachodzi potrzeba jego uzupełnienia.
6. Rzecznik, w terminie 14 dni od dnia wydania postanowienia o zamknięciu postępowania wyjaśniającego, składa do Sądu Diagnostów Laboratoryjnych wnioski o ukaranie.

[Wniosek o ukaranie]

1. Wniosek o ukaranie zawiera:
 - 1) imię (imiona) i nazwisko oraz numer dokumentu „Prawo wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego” diagnosty laboratoryjnego, którego dotyczy postępowanie;
 - 2) dokładne określenie zarzucanego przewinienia zawodowego, ze wskazaniem czasu, miejsca, sposobu i okoliczności jego popełnienia oraz skutków z niego wynikających;
 - 3) imiona i nazwiska oraz adresy świadków, którzy mają być wezwani na rozprawę, jak również inne dowody;
 - 4) uzasadnienie wniosku.
2. O skierowaniu wniosku do Sądu Diagnostów Laboratoryjnych Rzecznik zawiadamia pokrzywdzonego, obwinionego i Krajową Radę.

[Postanowienie o tymczasowym zawieszeniu prawa wykonywania zawodu]

W przypadku gdy zebrane dowody wskazują z dużym prawdopodobieństwem, że diagnosta laboratoryjny, którego dotyczy postępowanie, lub obwiniony popełnił ciężkie przewinienie zawodowe, a rodzaj tego przewinienia wskazuje, że wykonywanie przez obwinionego zawodu diagnosty laboratoryjnego zagraża bezpieczeństwu pacjentów lub grozi popełnieniem kolejnego przewinienia zawodowego, Sąd Diagnostów Laboratoryjnych, na wniosek Rzecznika, wydaje postanowienie o tymczasowym zawieszeniu tego diagnosty laboratoryjnego lub obwinionego w prawie wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego albo o ograniczeniu w wykonywaniu określonych czynności medycyny laboratoryjnej przez diagnostę laboratoryjnego, którego dotyczy postępowanie, lub obwinionego na okres do roku. Na to postanowienie obwinionemu oraz diagnoście laboratoryjnemu, którego dotyczy postępowanie, przysługuje zażalenie do Wyższego Sądu Diagnostów Laboratoryjnych za pośrednictwem Sądu Diagnostów Laboratoryjnych. Zażalenie nie wstrzymuje natychmiastowej wykonalności tego postanowienia.

[Sąd pierwszej instancji, sąd odwoławczy, właściwość]

1. Właściwy do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji jest Sąd Diagnostów Laboratoryjnych.
2. Wyższy Sąd Diagnostów Laboratoryjnych rozpoznaje odwołania od orzeczeń Sądu Diagnostów Laboratoryjnych.

[Skład orzekający]

1. Sąd Diagnostów Laboratoryjnych orzeka w składzie trzyosobowym.
2. Wyższy Sąd Diagnostów Laboratoryjnych orzeka w składzie pięcioosobowym.

[Rozstrzygnięcia sądu]

Sąd diagnostów laboratoryjnych może orzec następujące kary:

- 1) upomnienie;
- 2) nagane;
- 3) karę pieniężną;
- 4) zakaz pełnienia funkcji kierowniczych w jednostkach organizacyjnych ochrony zdrowia na okres od roku do 5 lat;
- 5) ograniczenie wykonywania określonych czynności medycyny laboratoryjnej przez diagnostę laboratoryjnego na okres od 6 miesięcy do 2 lat;
- 6) zawieszenie prawa wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego na okres od roku do 5 lat;
- 7) pozbawienie prawa wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego.

[Orzeczenie kary pieniężnej]

1. Karę pieniężną orzeka się na cel społeczny związany z ochroną zdrowia w wysokości od jednej piątej do trzykrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, obowiązującego w chwili wydania orzeczenia w pierwszej instancji.
2. Karę pieniężną orzeka się samoistnie albo obok innych kar.
3. Sąd diagnostów laboratoryjnych jest uprawniony do wystawiania tytułu egzekucyjnego przeciwko diagnoście laboratoryjnemu w celu wszczęcia egzekucji kary pieniężnej.
4. W tytule egzekucyjnym, o którym mowa w ust. 3, wskazuje się dłużnika zobowiązanego do zapłaty, jego numer PESEL, jeżeli został nadany, a w przypadku jego braku - datę i miejsce urodzenia, cechy dokumentu potwierdzającego tożsamość: rodzaj, numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz państwo jego wydania, wysokość kary pieniężnej, termin płatności, datę wystawienia tytułu egzekucyjnego, jak również oznaczenie czynności, z której wynika dochodzone roszczenie, oraz wzmiankę o wymagalności roszczenia. Tytuł egzekucyjny powinien być opatrzony naklejką, nadrukiem lub pieczęcią organu wystawiającego tytuł oraz podpisami osób uprawnionych do działania w jego imieniu.

[Orzeczenia Wyższego Sądu Diagnostów Laboratoryjnych]

1. Wyższy Sąd Diagnostów Laboratoryjnych utrzymuje w mocy, uchyla albo zmienia orzeczenie Sądu Diagnostów Laboratoryjnych wydane w pierwszej instancji.
2. Orzeczenia Wyższego Sądu Diagnostów Laboratoryjnych kończące postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej są prawomocne z chwilą ogłoszenia.
3. Orzeczenia Wyższego Sądu Diagnostów Laboratoryjnych doręcza się stronom i Prezesowi Krajowej Rady.

[Kasacja do Sądu Najwyższego]

1. Od prawomocnego orzeczenia Wyższego Sądu Diagnostów Laboratoryjnych kończącego postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej diagnostów laboratoryjnych stronom, Prezesowi Krajowej Rady oraz ministrowi właściwemu do spraw zdrowia przysługuje kasacja do Sądu Najwyższego w terminie 2 miesięcy od dnia doręczenia tego orzeczenia. Kasację wnosi się do Sądu Najwyższego za pośrednictwem Wyższego Sądu Diagnostów Laboratoryjnych.
2. Kasację w stosunku do tego samego obwinionego i od tego samego orzeczenia Wyższego Sądu Diagnostów Laboratoryjnych każdy uprawniony może wnieść tylko raz.

[Roszczenia odszkodowawcze]

1. Diagnostę laboratoryjnemu, który w wyniku wznowienia postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej został uniewinniony, przysługuje odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę na skutek wykonania względem niego w całości lub w części kary, która została zmieniona albo uchylona w wyniku wznowienia postępowania.
2. Roszczenia przysługują w stosunku do Krajowej Rady.
3. W sprawach roszczeń orzeka sąd powszechny.
4. Roszczenia ulegają przedawnieniu z upływem roku od dnia uprawomocnienia się orzeczenia wydanego w wyniku wznowienia postępowania.

III. 2. W skrócie o samorządach zawodowych niektórych zawodów

Notariusz

Liczebność grupy zawodowej: ok. 4.083 osób (stan na dzień 31.12.2023r.)

Podstawa prawna: ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie.

Przynależność do samorządu zawodowego: obowiązkowa.

Struktura organizacyjna: izby notarialne i Krajowa Rada Notarialna (izbę notarialną stanowią notariusze prowadzący kancelarię w okręgu sądu apelacyjnego)

Ilość izb notarialnych: 11.

(Białystok, Gdańsk, Katowice, Kraków, Lublin, Łódź, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa, Wrocław - zgodnie z lokalizacjami sądów apelacyjnych)

Składka na rzecz samorządu zawodowego (składka miesięczna): 3,0% wynagrodzenia pobranego za dokonane czynności notarialne. Wysokość składki miesięcznej na potrzeby samorządu nie może być mniejsza niż 500 zł i nie może być wyższa niż 2.000 zł od każdego notariusza.

Szacunkowy łączny roczny budżet **Krajowej Rady Notarialnej** wynikający ze składek członkowskich (przyjmując wysokość minimalną) to ok. 24.000.000 zł.

UWAGA:

Notariusza powołuje i wyznacza siedzibę jego kancelarii Minister Sprawiedliwości, na wniosek osoby zainteresowanej, po zasięgnięciu opinii rady właściwej izby notarialnej.

Nadzór nad działalnością notariuszy i organami samorządu notarialnego sprawuje Minister Sprawiedliwości osobiście, za pośrednictwem prezesów sądów apelacyjnych lub sądów *okręgowych* albo przez wyznaczone osoby. Minister Sprawiedliwości, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowo tryb wykonywania nadzoru.

Nadzór nad notariuszami na obszarze właściwości izby notarialnej wykonuje również rada izby przez swoich członków lub przez wyznaczonych w tym celu notariuszy niebędących członkami rady albo emerytowanych notariuszy. W ramach tego nadzoru w każdej kancelarii przeprowadza się wizytację co najmniej raz na 4 lata.

Adwokat

Liczebność grupy zawodowej: ok. 21.460 osób. (liczba adwokatów czynnych zawodowo w czerwcu 2023 wynosiła 21460, a liczba aplikantów adwokackich wynosiła 4612).

Podstawa prawna: ustawa z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze.

Przynależność do samorządu zawodowego: obowiązkowa.

Struktura organizacyjna: Krajowy Zjazd Adwokatury, Naczelna Rada Adwokacka, Izby Adwokackie.

Ilość izb adwokackich: 24.

Izbę adwokacką stanowią adwokaci i aplikanci adwokaccy, mający siedzibę zawodową na terenie izby, której zasięg terytorialny określa Naczelna Rada Adwokacka, biorąc pod uwagę w szczególności podział terytorialny administracji sądowej.

Składka na rzecz samorządu zawodowego (składka miesięczna):

Składki na rzecz Izby Adwokackiej określają poszczególne Zgromadzenia Izb Adwokackich. Np. w Izbie Adwokackiej w Lublinie składka na rzecz Izby wynosi **170 zł/ m-c** (adwokat wykonujący zawód) i **70 zł/m-c** (adwokat niewykonujący zawodu); w Pomorskiej Izbie w Gdańsku składka wynosi **187 zł/m-c**.

Izby opłacają składki od każdego adwokata (wykonującego zawód) rzecz Naczelnej Rady Adwokackiej 37 zł oraz 30 zł od każdego adwokata nie wykonującego zawodu.

Szacunkowy łączny roczny budżet **Naczelnej Rady Adwokackiej** wynikający ze składek opłacanych przez Izby wyłącznie od adwokatów wykonujących zawód to ok. 9.500.000 zł, a szacunkowy łączny budżet Izb Adwokackich przyjmując za punkt wyjścia składkę Izby w Lublinie, pomniejszoną o składkę na rzecz Naczelnej Rady Adwokackiej to ok. 34.000.000 zł. W uproszeniu można założyć, że roczny budżet samorządu zawodowego adwokatów wynikający wyłącznie ze składek adwokatów wykonujących zawód to ok. 43.000.000 zł. Oczywiście nie są to wszystkie przychody samorządu zawodowego z tytułu składek, ponieważ również uiszcza się składki od aplikantów (ok. 50 zł/m-c), co daje łączną kwotę ok. 2.800.000 złotych rocznego przychodu.

Struktura organizacyjna samorządu:

IZBY ADWOKACKIE

Izbę adwokacką stanowią adwokaci i aplikanci adwokaccy, mający siedzibę zawodową na terenie izby, której zasięg terytorialny określa Naczelna Rada Adwokacka, biorąc pod uwagę w szczególności podział terytorialny administracji sądowej).

Organami izby adwokackiej są:

- 1) zgromadzenie izby składające się z adwokatów wykonujących zawód oraz delegatów pozostałych adwokatów;
- 2) okręgowa rada adwokacka;
- 3) sąd dyscyplinarny;
- 4) rzecznik dyscyplinarny;
- 5) komisja rewizyjna.

ORGANY ADWOKATURY:**KRAJOWY ZJAZD ADWOKATURY**

Krajowy Zjazd Adwokatury odbywa się co cztery lata. Zjazd zwołuje Naczelna Rada Adwokacka. Odbywa się on w ciągu trzech miesięcy od daty dokonania wyborów we wszystkich izbach adwokackich.

NACZELNA RADA ADWOKACKA

Naczelną Radę Adwokacką tworzą: 1) prezes Naczelnej Rady Adwokackiej; 2) adwokaci wybrani przez Krajowy Zjazd Adwokatury w liczbie odpowiadającej liczbie dziekanów okręgowych rad adwokackich, nie więcej jednak niż ośmiu adwokatów z tej samej izby; 3) dziekani okręgowych rad adwokackich.

Naczelna Rada Adwokacka wybiera ze swego grona dwóch wiceprezesów, sekretarza, skarbnika, zastępcę sekretarza oraz dwóch członków, którzy łącznie z prezesem stanowią Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej. Prezydium jest organem wykonawczym Naczelnej Rady Adwokackiej.

Naczelna Rada Adwokacka powołuje spośród adwokatów Centralny Zespół Wizytatorów oraz przewodniczącego Zespołu i jego zastępcę. Wizytatorzy sprawują kontrolę nad wykonywaniem przez zespoły adwokackie i adwokatów przepisów niniejszej ustawy oraz innych przepisów dotyczących adwokatury.

WYŻSZY SĄD DYSCYPLINARNY

Wyższy Sąd Dyscyplinarny w składzie trzech sędziów rozpoznaje jako instancja odwoławcza sprawy rozpoznawane w pierwszej instancji przez sądy dyscyplinarne.

RZECZNIK DYSCYPLINARNY ADWOKATURY

Do zakresu działania Rzecznika Dyscyplinarnego Adwokatury należą czynności w postępowaniu dyscyplinarnym, określone w ustawie i przepisach wydanych na jej podstawie.

WYŻSZA KOMISJA REWIZYJNA

Wyższa Komisja Rewizyjna wykonuje kontrolę finansowej i gospodarczej działalności Naczelnej Rady Adwokackiej oraz kontrolę wykonywania uchwał Krajowego Zjazdu Adwokatury.

Radca prawny

Liczebność grupy zawodowej: ok. 53.000 osób (wykonujących i niewykonujących zawód).

Podstawa prawna: ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych

Przynależność do samorządu zawodowego: obowiązkowa (podobnie aplikantów radcowskich).

Struktura organizacyjna: Krajowa Rada Radców Prawnych oraz Rady Okręgowe Radców Prawnych.

Ilość rad okręgowych: 19.

Składka na rzecz samorządu zawodowego (składka miesięczna): 111 zł. (plus składka na ubezpieczenie OC: 19 zł/m-c)

Organy samorządu:

- Krajowy Zjazd Radców Prawnych,
- Krajowa Rada Radców Prawnych,
- Wyższa Komisja Rewizyjna,
- Wyższy Sąd Dyscyplinarny,
- Główny Rzecznik Dyscyplinarny,
- zgromadzenie okręgowej izby radców prawnych,
- rada okręgowej izby radców prawnych,
- okręgowa komisja rewizyjna,
- okręgowy sąd dyscyplinarny
- rzecznik dyscyplinarny.

CZĘŚĆ CZWARTA

"PLUSY DODATNIE" I "PLUSY UJEMNE" SAMORZĄDU ZAWODOWEGO - PRZYCZYNEK DO DYSKUSJI ŚRODOWISKOWEJ.

Za wprowadzenie do tej części może posłużyć fragment opracowania, które być może nie jest znane rzeczoznawcom majątkowym, którzy uprawnienia zawodowe zdobyli w ostatnich dziesięciu latach. Rzecz o "Kierunkach rozwoju zawodu rzeczoznawcy majątkowego" (Rada Krajowa Polskiej Federacji Stowarzyszeń Rzeczoznawców Majątkowych, uchwałą Nr 32/2005 z dnia 19.12.2005 r., przyjęła dokument opracowany w zespole kierowanym przez Zdzisławę Ledzion - Trojanowską).

"Struktura organizacyjna środowiska rzeczoznawców majątkowych powinna być dostosowana do przyjętej misji. Należy zadbać, aby wprowadzone zmiany były akceptowane przez środowisko, co wymaga podejmowania wszystkich ważnych decyzji przy zachowaniu zasad demokracji wyrażanej także poprzez właściwą reprezentację organizacji stowarzyszeniowych i środowisk lokalnych rzeczoznawców majątkowych.

(...)

Postulujemy przeprowadzenie debaty nad zaletami i wadami dwóch wariantów funkcjonowania ruchu zawodowego:

Wariant I: Stowarzyszenia jako dobrowolna organizacja zawodowa.

Wariant II: Izba Zawodowa Rzeczoznawców Majątkowych.

Aktualnie dość powszechnie wyrażany jest pogląd, (co nie oznacza że całe nasze środowisko go podziela), że pożądanym działaniem jest dążenie do utworzenia Izby Zawodowej Rzeczoznawców Majątkowych. (Przypomnieć należy, że został opracowany już projekt ustawy). Obawy związane z jej utworzeniem budzą przede wszystkim koszty funkcjonowania Izby, które niestety musiałoby ponieść nasze środowisko, które jest relatywnie małe w stosunku do innych zawodów posiadających już swoją Izbę.

Immanentną i zarazem bardzo ważną cechą funkcjonowania Izby jest obowiązek przynależności do niej jako warunek wykonywania zawodu. Stwarza to pokusę zamykania się środowiska zawodowego, jak ma to miejsce w zawodach prawniczych. Jednocześnie poprzez Izbę byłaby możliwość bezpośredniego (administracyjnego) oddziaływania na jej członków.

Z kolei przynależność do stowarzyszeń jest dobrowolna, ale i tym samym możliwość oddziaływania na działalność rzeczoznawców jest znacznie ograniczona."

"PLUSY DODATNIE" SAMORZĄDU

✓ Wzrost prestiżu zawodu

Formalne zaliczenie danego zawodu do zawodów zaufania publicznego, co ma miejsce poprzez przyjęcie ustawy powierzającej pieczę nad jego wykonywaniem środowisku zawodowemu (poprzez utworzenie samorządu zawodowego), wpływa na społeczne postrzeganie danego zawodu. Ten fakt, sam w sobie, nie rozwiązuje żadnego problemu danego środowiska zawodowego, tym niemniej utworzenie samorządu zawodowego daje danemu środowisku więcej narzędzi do samodzielnego tworzenia zasad jego wykonywania.

Z kolei, jeżeli przez wzrost prestiżu zawodu rozumiemy poprawę materialnego statusu osób wykonujących dany zawód, to niestety rola samorządów zawodowych jest w tym wypadku niezwykle ograniczona. Zasadniczo to od osób zawodowo wykonujących dany zawód zależy na jakim poziomie kształtują swoje wynagrodzenia.

✓ Członkowie samorządu zawodowego to jednocześnie osoby legitymujące się prawem do jego wykonywania

Prowadzenie rejestru członków, który jest na bieżąco uzupełniany, a osoby tracące prawo do wykonywania zawodu przestają być członkami samorządu. W dzisiejszych realiach funkcjonowania zawodu rzeczoznawcy majątkowego prowadzony jest wyłącznie rejestr osób, którym nadano uprawnienia zawodowe w zakresie szacowania nieruchomości (aktualnie przez Ministra Rozwoju i Technologii).

Należy podkreślić, że nie wszystkie samorządy prowadzą rejestry osób wykonujących dany zawód, czego przykładem może być rzecznik patentowy. Listę rzeczników patentowych prowadzi nie samorząd zawodowy, a Urząd Patentowy.

✓ Potencjalne zwiększenie możliwości samoregulacyjnych środowiska zawodowego, a także ujednolicania zasad wykonywania zawodu

Formułując ten walor samorządności zawodowej należy zaznaczyć, że co do zasady (dotyczy wszystkich zawodów dla których stworzono samorząd), występuje nadzór publiczny, a tym samym można mówić wyłącznie o "zwiększeniu możliwości", a nie o tym, że samorząd zawodowy jest uprawniony do samoregulacji. W przypadku zawodów zaufania publicznego, część zasad wprost wynika z przyjętej ustawy tworzącej samorząd i definiującej dany zawód, a ta część która zostaje przekazana samorządowi podlega kontroli publicznej (np. w przypadku samorządów zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa uchwały wszystkich organów samorządów zawodowych są przesyłane odpowiednio

ministrowi właściwemu do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, a właściwy minister może zaskarżyć uchwały organów okręgowych izb do właściwych organów Krajowych Izb, a uchwały organów Krajowych Izb do sądu administracyjnego. Ponadto właściwy minister może zwrócić się do Krajowego Zjazdu lub właściwej Krajowej Rady o podjęcie uchwały w określonej sprawie należącej do właściwości samorządu, a uchwała Krajowej Rady powinna być podjęta w terminie dwóch miesięcy, a uchwała Krajowego Zjazdu na najbliższym Zjeździe).

✓ *Potencjalnie większy wpływ środowiska zawodowego na zakres i formę standaryzacji czynności zawodowych*

Cecha ta jest istotna z punktu widzenia zawodu rzeczoznawcy majątkowego (standardy zawodowe wyceny były i są nadal opracowywane przez organizacje zawodowe zarówno w Polsce, jak również przez europejskie / międzynarodowe organizacje). Trzeba również wyraźnie podkreślić różnicę pomiędzy stanem z początku lat 90-tych, a stanem obecnym. W latach dziewięćdziesiątych, które były okresem transformacji, etapem przejścia w zupełnie nowe warunki gospodarki rynkowej, musieliśmy się wzorować na rozwiązaniach stosowanych w krajach, którzy taki modelem gospodarki mieli od dziesięcioleci. Obecnie, po ponad trzydziestu latach funkcjonowania zawodu rzeczoznawcy majątkowego w realiach gospodarki rynkowej, jesteśmy równoprawnym partnerem w tworzeniu regulacji międzynarodowych, a jednocześnie mamy potencjał do tworzenia własnych opracowań, które uwzględniałyby obowiązujące w Polsce regulacje prawne (temat "przeregulowania" przepisami prawa czynności w zakresie szacowania w Polsce i konsekwencji, które to "przeregulowanie" ze sobą niesie, a także dające się zauważyć na obszarze funkcjonowania zawodu rzeczoznawcy majątkowego zacieranie różnic pomiędzy "przepisami prawa" a "standardami wykonywania danego zawodu", to zagadnienia na odrębne opracowanie).

Wracając do meritum. Należy zauważyć, że ustanawianie standardów wykonywania zawodu przyporządkowano tylko części istniejących samorządów zawodowych (np. biegłym rewidentom, gdzie jednym z zadań samorządu zawodowego jest "*ustanawianie krajowych standardów wykonywania zawodu i krajowych standardów zarządzania jakością*"). Część zawodów nie standaryzuje swoich czynności zawodowych, opierając się na ogólnych zasadach wykonywania danego zawodu, w tym opartych na przepisach, odnosząc się do tego zagadnienia pośrednio poprzez przyjmowane zasady etyki, które również stanowią swego rodzaju standardy wykonywania zawodu (np. w przypadku architektów i inżynierów budownictwa członek izby jest obowiązany: 1) przestrzegać przy wykonywaniu czynności zawodowych obowiązujących przepisów oraz zasad wiedzy technicznej; 2) przestrzegać zasad etyki zawodowej).

Podkreślić należy, że samorzady zawodowe podlegają nadzorowi publicznemu. W przywołanym powyżej przypadku biegłych rewidentów taki nadzór nad samorządem sprawuje przede wszystkim Polska Agencja Nadzoru Audytowego. Część tego nadzoru publicznego przekazanego samorządowi (w ramach nadzoru publicznego samorządowi powierzono m.in. "ustanawianie standardów"), jednak ten zakres kompetencji realizowany

jest ściśle pod kontrolą Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego (m.in. do zadań PANA zatwierdzanie uchwał organów Polskiej Izby Biegłych Rewidentów w przypadkach określonych w niniejszej ustawie; zaskarżanie do sądu administracyjnego uchwał organów Polskiej Izby Biegłych Rewidentów; rozpatrywanie odwołań od uchwał organów Polskiej Izby Biegłych Rewidentów, do których mają zastosowanie przepisy ustawy Kodeks postępowania administracyjnego - *szerzej na ten temat w punkcie III.1 niniejszego opracowania*).

Tym samym, nie jest tak, że samorząd zawodowy ma pełne władztwo w kształtowaniu zasad wykonywania zawodu. Część zagadnień jest regulowana przepisami prawa i znajduje się poza "władztwem" samorządów, a część zagadnień, które zostały "oddane" samorządom podlega ścisłej kontroli państwowej np. poprzez ingerencje nadzorcze państwowych instytucji lub właściwych ministrów. Przez co sytuacja samorządów zawodowych w zakresie standaryzowania czynności zawodowych jest zbliżona do tego z czym mieliśmy do czynienia w przypadku zawodu rzeczoznawcy majątkowego w okresie, kiedy organizacje zawodowe rzeczoznawców majątkowych były zobligowane do uzgadniania standardów z właściwym ministrem, a komunikat o ich uzgodnieniu miał prawem przewidzianą formę urzędowej publikacji. Różnica jest tylko taka, że w przypadku rzeczoznawców majątkowych, posługując się sformułowaniem organizacja zawodowa, prawodawca miał na myśli stowarzyszenia (różne), a w przypadku zawodów zaufania publicznego mamy do czynienia z jednym podmiotem tj. samorządem zawodowym danego zawodu.

✓ *Zwiększenie roli etyki zawodowej*

Zasady etyki i ich przestrzeganie są stałym elementem wykonywania zawodów zaufania publicznego. Zagadnienie to leży w kompetencjach samorządu. Oczywiście w zakresie ich ustanawiania podlegają kontroli jak wszystkie akty samorządowe (nadzór publiczny omówiony w poprzednich punktach opracowania), a ich nieprzestrzeganie podlega odpowiedzialności zawodowej (opis w kolejnym punkcie opracowania).

✓ *Zamiana niektórych zasad związanych z postępowaniami dyscyplinarnymi - rzecznicy dyscyplinarni; odwołania od orzeczeń sądów samorządowych do sądów powszechnych*

Kwestia odpowiedzialności zawodowej powierzana jest co do zasady samorządom zawodowym, funkcjonującym najczęściej w formie dwuinstancyjnego sądownictwa dyscyplinarnego, z rzecznikami odpowiedzialności zawodowej prowadzącymi postępowania wyjaśniające w części wstępnej tych postępowań. Oczywiście tryb postępowania z tytułu odpowiedzialności zawodowej określają przepisy prawa, a nie uchwały samorządu zawodowego. Pewien zakres kompetencji przewidziano również "nadzorowi publicznemu". Odwołania od orzeczeń drugich instancji sądów dyscyplinarnych rozpatrywane są co do zasady przez wskazane w ustawach samorządowych sądy powszechne, a nie jak ma to

miejsce w przypadku zawodu rzeczoznawcy majątkowego, gdzie odwołania rozpatrywane są w ramach sądowej kontroli administracji, a więc przez sądy administracyjne.

Podobnie jak ma to miejsce w przypadku innych aspektów funkcjonowania samorządów zawodowych, również kwestia odpowiedzialności zawodowej (dyscyplinarnej) nie jest jednakowo uregulowana we wszystkich zawodach. Za przykład zupełnie odmiennego uregulowania tych kwestii ponownie może posłużyć zawód biegłego rewidenta, w przypadku którego to organ nadzoru publicznego (Polska Agencja Nadzoru Audytowego), czyli nie samorząd zawodowy, prowadzi postępowania dyscyplinarne wobec biegłych rewidentów w odniesieniu do przewinień dyscyplinarnych popełnionych przy wykonywaniu usług zgodnie z krajowymi standardami wykonywania zawodu w przypadku naruszenia przez biegłego rewidenta przepisów dotyczących m.in. wykonywania zawodu, zasad etyki zawodowej, niezależności lub krajowych standardów wykonywania zawodu. Z kolei samorząd zawodowy (Polska Izba Biegłych Rewidentów) prowadzi postępowania dyscyplinarne wobec biegłych rewidentów wyłącznie w odniesieniu do przewinień dyscyplinarnych w przypadku naruszenia przez biegłego rewidenta przepisów dotyczących realizacji obowiązków związanych z przynależnością do samorządu zawodowego biegłych rewidentów (w tym kontrola wypełniania przez biegłych rewidentów obowiązków z zakresu obligatoryjnego doskonalenia zawodowego oraz prowadzenie postępowań dyscyplinarnych dotyczących naruszeń obowiązków z zakresu obligatoryjnego doskonalenia zawodowego). Zasadniczo dotyczy to dwóch kategorii spraw: niewypełniania obowiązku obligatoryjnego kształcenia oraz naruszeń polegających na niezgłoszeniu KRBR zmiany danych podlegających wpisowi do rejestru biegłych rewidentów.

✓ *Potencjalne zwiększenie możliwości wyrażania opinii w ramach procedur legislacyjnych związanych z wykonywaniem zawodu*

Jednym z zadań samorządów jest aktywność na polu legislacyjnym w zakresie związanym z wykonywaniem danego zawodu. Zwiększenie możliwości samorządu zawodowego, względem aktualnej formy organizowania się rzeczoznawców majątkowych, polega głównie na "ujednoceniu" stanowiska, a tym samym zwiększeniu "siły głosu", a także "skonkretyzowaniu" podmiotu wypowiadającego się w imieniu środowiska ("większy" i "silniejszy" partner do rozmów). Możliwości te, co trzeba jasno powiedzieć, nie polegają jednak na zwiększeniu "sprawczości" samorządów zawodowych na tym polu. Analizując głosy płynące z samorządów zawodowych można odnieść wrażenie, że samorzady borykają się z tymi samymi problemami co środowisko zawodowe rzeczoznawców majątkowych działające w obecnej strukturze. Samorzady zawodowe również podnoszą, że ich stanowiska są pomijane, nieuwzględniane, że mają znikomą wpływ na tworzenie prawa w Polsce itp. Jednak w przypadku samorządów zawodowych mniejsze możliwości mają projektodawcy rozwiązań prawnych "rozgrywający" kartę "różnych głosów płynących z danego środowiska" (dzisiaj można uzyskać różne głosy np. dużej organizacji i organizacji niszowej, i uznać te głosy za równorzędne, a jednocześnie rozbieżne), co umożliwia prawodawcy wskazanie, że ze względu na te różne stanowiska wyrażane przez organizacje podjęli decyzję taką jaką

podjęli, a najczęściej jest to przyjęcie rozwiązania, które było proponowane przed rozpoczęciem konsultacji.

Jeżeli natomiast chodzi o zwiększenie "merytorycznego wkładu" danego środowiska w procesach legislacyjnych, to zasadnym jest przejście do kosztów, których poniesienie jest niezbędne, żeby to zapewnić (przykład: w Krajowej Izbie Doradców Podatkowych "dział prawny" składa się z 9 pracowników, czyli można śmiało założyć, że budżet przeznaczony na wynagrodzenia wyłącznie działu prawnego tej izby, to co najmniej dwukrotność całego budżetu Federacji wynikającego z wpływów ze składek członkowskich). Działy prawne samorządu zawodowego dbają również o zapewnienie wysokich standardów aktów prawa wewnętrznego ("samorządowego"), co jest niezbędne w związku z obowiązkową przynależnością członków, realizowaniem przez samorząd zadań publicznych, a także nadzorem publicznym nad przyjmowanymi przez samorząd regulacjami.

- ✓ *Potencjalne zwiększenie wpływu na jakość doskonalenia zawodowego.*
Możliwość monitorowania wypełniania tego obowiązku przez członków.

Zagadnienia te są różnie regulowane w przypadku już funkcjonujących samorządów zawodowych. Należy przy tym zauważyć, że w przypadku części z nich obowiązek doskonalenia zawodowego w ogóle nie wynika z przepisów prawa, a tym samym element ten może być ewentualnie uwzględniany w swego rodzaju zasadach wykonywania zawodu jakim są przyjmowane przez samorządy zasady etyki (np. w Kodeksie Etyki Zawodowej Architektów: "*Zasada 1 Zobowiązania ogólne. Architekci (...) Podtrzymują i rozwijają swą wiedzę o sztuce i architekturze, szanują całość dorobku architektonicznego i przyczyniają się do jego rozwoju, kierując się w swej pracy przede wszystkim bezstronnymi kryteriami zawodowymi, które przedkładają nad wszelkie inne motywy działań. 1.1 Reguła: Architekci stale rozwijają swoją wiedzę zawodową i umiejętności w dziedzinach istotnych dla ich działalności.*").

Za przykład różnorodności może świadczyć samorząd biegłych rewidentów, który prowadzi wykaz jednostek uprawnionych do prowadzenia szkoleń w ramach obligatoryjnego doskonalenia zawodowego. Przeprowadza wizytacje w jednostkach uprawnionych do prowadzenia szkoleń. Opracowuje zakres tematyczny szkoleń.

Natomiast w przypadku komorników sądowych, to Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Dyrektora Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury oraz Krajowej Rady Komorniczej, określa, w drodze rozporządzenia, minimum szkoleniowe komorników i asesorów oraz sposób dokumentowania wykonywania przez nich obowiązku podnoszenia kwalifikacji zawodowych, uwzględniając efektywność wykonywania tego obowiązku oraz funkcjonujące systemy punktowe.

✓ *Potencjalne zwiększenie wpływu środowiska na jakość praktycznego przygotowania kandydatów do zawodu*

Przesłanki do ubiegania się kandydata na wpis na listy osób wykonujący dany zawód w poszczególnych samorządach są zróżnicowane, a tym samym nie ma również jednolitego wzorca praktycznego przygotowania do zawodu dla wszystkich zawodów. W niektórych przypadkach taka praktyka przybiera formę aplikacji (np. adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy), w niektórych przypadkach praktyki (np. doradca podatkowy: sześciomiesięczna praktyka zawodowa w wymiarze 8 godzin w tygodniu). Tryb odbywania praktyki, czas jej trwania, warunki zaliczenia praktyki co do zasady regulują przepisy prawa powszechnie obowiązującego, a nie regulacje samorządowe, stąd można mówić wyłącznie o potencjalnym zwiększeniu wpływu środowiska zawodowego na jakość praktycznego przygotowania kandydatów.

BRAK "PLUSÓW DODATNICH" ORAZ "PLUSÓW UJEMNYCH" SAMORZĄDU

- ✓ *Ograniczony wpływ samorządu zawodowego na postępowania kwalifikacyjne "dopuszczające" kandydata do danego zawodu*

To, że samorzady zawodowe mogą ograniczać dostęp kandydatów do zawodów zaufania publicznego to dzisiaj bardziej mit, niż rzeczywistość. Za przykłady może posłużyć zawód biegłego rewidenta, doradcy podatkowego oraz rzecznika patentowego.

W przypadku biegłych rewidentów postępowania kwalifikacyjne przeprowadza Komisja, która składa się z 19 członków powoływanych przez Ministra Finansów. W skład Komisji wchodzi:

- 10 przedstawicieli ministra właściwego do spraw finansów publicznych,
- 7 przedstawicieli rekomendowanych przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów
- 2 przedstawicieli rekomendowanych przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Egzamin na doradcę podatkowego przeprowadza Komisja Egzaminacyjna. Komisja Egzaminacyjna składa się z 60 członków powoływanych przez Ministra Finansów. Komisja Egzaminacyjna składa się z:

- 20 przedstawicieli ministra właściwego do spraw finansów publicznych zatrudnionych w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw finansów publicznych, jednostkach organizacyjnych Krajowej Administracji Skarbowej lub będących funkcjonariuszami Służby Celno-Skarbowej,
- 10 sędziów delegowanych przez Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego spośród sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych,
- 10 pracowników badawczych lub badawczo-dydaktycznych uczelni;
- 20 członków Krajowej Izby Doradców Podatkowych delegowanych przez Krajową Radę Doradców Podatkowych.

Tym samym udział przedstawicieli samorządu zawodowego doradców podatkowych w Komisji Egzaminacyjnej wynosi 1/3 składu tej komisji.

W przypadku rzeczników patentowych w skład zespołu egzaminacyjnego wchodzi:

- przedstawiciel Krajowej Rady Rzeczników Patentowych jako przewodniczący,
- 3 eksperci Urzędu Patentowego wskazani przez Prezesa Urzędu Patentowego,
- 3 rzecznicy patentowi wybrani przez Krajową Radę Rzeczników Patentowych.

"PLUSY UJEMNE" SAMORZĄDU

✓ Wzrost kosztów funkcjonowania organizacji - wzrost wysokości składek

Należy postawić pytanie czy nasze środowisko zawodowe jest gotowe do ponoszenia kosztów funkcjonowania zawodu w ramach samorządu. Element ten był podniesiony w "*Kierunkach rozwoju zawodu rzeczoznawcy majątkowego*" opracowanych 20 lat temu. Jest aktualny również dzisiaj.

Ograniczając się do środowiska zawodowego skupionego w 25 Stowarzyszeniach zrzeszonych w Polskiej Federacji Stowarzyszeń Rzeczoznawców Majątkowych mówimy o grupie zawodowej ok. 4 tys. rzeczoznawców majątkowych. Nadanych uprawnień zawodowych w zakresie szacowania nieruchomości jest ok. 8.500.

Jak liczna jest grupa osób wykonujących ten zawód w Polsce, jako podstawową (jedyną) formę aktywności zawodowej, jak liczna jest grupa traktująca ten zawód jako zajęcie dodatkowe, a także jak liczna jest grupa w ogóle nie wykonująca czynności zawodowych, trudno miarodajnie określić. Podobnie jak nieznana jest grupa która, posiada aktualnie ten tytuł zawodowy (przez ponad trzydzieści lat nadawania uprawnień państwowych nie korygowano liczby rzeczoznawców majątkowych, którzy odchodzili z przyczyn naturalnych, w wyniku orzeczeń sądowych lub w związku z prowadzonymi postępowaniami dyscyplinarnymi). Na potrzeby niniejszego opracowania można założyć, że potencjalnych członków samorządu zawodowego byłoby maksymalnie ok. 6 - 7 tys. osób. Górny zakres jest moim zdaniem za bardzo "optymistyczny".

W ostatnich latach tytuł zawodowy rzeczoznawcy majątkowego uzyskiwało średnio ok. 195 osób rocznie, jednak zainteresowanie wykonywaniem tego zawodu słabnie, co można stwierdzić m.in. na podstawie mniejszej liczby osób ubiegających się o nadanie uprawnień, ograniczeniu liczebności składu Państwowej Komisji Kwalifikacyjnej itd.

Można również założyć, że w najbliższym czasie ten trend nie ulegnie zauważalnemu odwróceniu. Wydaje się, że stosunek liczby aktywnych rzeczoznawców do potencjalnego popytu na ich usługi jest dość duży, a taki wniosek można wyprowadzić poprzez analizę poziomu wynagrodzeń za czynności rzeczoznawców majątkowych, które to wynagrodzenia w zauważalny sposób nie wzrastają pomimo zasadniczych zmian uwarunkowań rynkowych (w tym samym czasie w polskiej gospodarce nastąpił zdecydowany wzrost zarówno

wynagrodzeń, jak również poziomu cen towarów i usług np. dane GUS). Tym samym zawód ten staje się mniej atrakcyjny dla osób dokonujących wyboru profesji na przyszłość, względem sytuacji z jaką mieliśmy do czynienia 15 - 20 lat temu i jeszcze wcześniej. Choć już wówczas mówiono o dumpingu cenowym na rynku usług rzeczoznawców majątkowych. Przyczyny tego zjawiska to temat na inną okazję. Przechodząc do potencjalnej liczebności grupy zawodowej w samorządzie zawodowym przyjąłem (możliwie realnie) na poziomie maksymalnie ok. 6.000 osób.

Wracając na chwilę do naszego aktualnego stanu organizacyjnego, a także ograniczając się do Stowarzyszeń zrzeszonych w PFSRM można założyć, że roczny budżet (wynikający ze składek) tak określonej grupy to ok. 2.200.000 zł. (25 Stowarzyszeń i Federacja łącznie; przyjęto 45 zł/m-c x 4.000 osób x 12 miesięcy). Obserwując aktywność naszej (sfederowanej) części środowiska zawodowego nie wygląda to źle, zwłaszcza jeżeli weźmiemy pod uwagę "nasz" łączny budżet (organizacja struktur 25 Stowarzyszeń plus Federacja, utrzymanie biur, szkolenia, konferencje, integracja, wydawnictwa, strony internetowe, uczestnictwo w pracach legislacyjnych, wypracowywanie wystąpień, regulaminów, zewnętrzna reprezentacja na poziomach regionalnych i ogólnokrajowym itd.). Należy jednak podkreślić, że efekty wynikają tak naprawdę z pracy społecznej niewielkiej części członków naszych organizacji zawodowej. Liczba osób zaangażowanych w stowarzyszeniach w różne projekty jest zapewne zbyt mała, ale nasze środowisko generuje jednak na tyle dużo osób aktywnych, że tak jak napisałem powyżej ogólną aktywność naszego środowiska należy ocenić na plus.

W izbach zawodowych nie mamy już stricte "działalności społecznej". W założeniu ma nastąpić podniesienie poziomu profesjonalizmu organizacyjnego w zakresie reprezentacji środowiska zawodowego. Następuje również przejście obowiązków publicznych. Poza reprezentacją osób wykonujących zawody zaufania publicznego, to również, a może przede wszystkim, sprawowanie pieczy nad należytych wykonywaniem zawodu, ale w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony (ochrony interesu publicznego), jak ujmuje to Konstytucja RP.

Zadania izb zawodowych to zdecydowanie większe zobowiązanie środowiska względem społeczeństwa. Ponoszenie pełnej odpowiedzialności za profesjonalne funkcjonowanie środowiska zawodowego i to przy uwzględnieniu przede wszystkim interesu publicznego.

Jak to zostało zobrazowane w części III niniejszego opracowania, **struktura organizacyjna, schemat organizacyjny, ale także zakres i sposób realizacji nadzoru publicznego nad działalnością samorządową oraz zakres kompetencyjny i jego podział na część stanowiącą wyłączną kompetencję samorządu oraz część realizowaną ze wskazanym w "ustawach samorządowych" udziałem "czynnika" publicznego (najczęściej właściwy dla poszczególnych zawodów minister) jest zróżnicowany i nie ma jednego wzorca. Jak to wygląda w poszczególnych samorządach to kompetencja ustawodawcy. Stojąc przed decyzją, czy jako środowisko zawodowe chcemy samorządu**

zawodowego, tak naprawdę nie wiemy jak będzie on wyglądał, nawet przy założeniu woli jego utworzenia w drodze ustawy. Tym samym bardzo trudno jest na tym etapie oszacować koszty organizacji i funkcjonowania potencjalnego samorządu zawodowego rzeczoznawców majątkowych.

Jako pewnik można przyjąć, że część kosztów, co dotyczy kosztów wszystkich samorządów jest porównywalna bez względu na zawód, a także liczby członków (koszty ponoszone na siedzibę "organu" krajowego oraz siedziby "organów" regionalnych; liczba oddziałów / izb regionalnych; minimalny poziom zatrudnienia osób o charakterze administracyjnym; koszty funkcjonowania działów prawnych, obsługa finansowa, "zespoły merytoryczne", struktury postępowań dyscyplinarnych; koszty ponoszone na "przekaz zewnętrzny" i "komunikację wewnętrzną" z członkami izby; koszty wydawnictw itp.). Koszty postępowań kwalifikacyjnych co do zasady powinny bilansować się wpływami z opłat.

Przyjmując jako punkt wyjścia szacunkowe budżety samorządów zawodowych (architektów oraz doradców podatkowych) wynikające z szacunkowych wpływów ze składek członkowskich oraz szacunkowy budżet samorządu zawodowego biegłych rewidentów uwzględniający wpływy ze składek członkowskich oraz finansowanie z Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego w ramach "opodatkowania firm audytorskich" od obrotu (opisy w części III opracowania), można założyć, że szacunkowy roczny budżet potencjalnego samorządu zawodowego rzeczoznawców majątkowych (szacunkowe przychody z tytułu składek członkowskich) powinny wynosić ok. 14.000.000 zł, co przy założonej (opis powyżej) liczebności grupy zawodowej (6.000 osób) dawałoby składkę miesięczną na samorząd w wysokości ok. 200 zł/m-c.

Oczywiście tak określona wysokość składki nie wynika, bo z przyczyn oczywistych nie może wynikać, z mogących być na tym etapie potwierdzonych danych takich jak liczba członków, czy też rzeczywiste koszty utrzymania "organu ogólnokrajowego" oraz "organów regionalnych" (ilu "organów regionalnych"?). Na tym etapie nie znanym przecież "pakietu" zadań, które musiałby realizować z własnych środków taki samorząd. Ponadto trudna do oszacowania jest liczba członków.

Wydaje się, że składka w wysokości 200 zł/m-c od członka samorządu to minimum (wersja bardzo optymistyczna), nawet przy założeniu, że do samorządu należałoby 6 tys. osób. Realna wysokość składki zapewne będzie musiała być wyższa i to przy założeniu, że liczba "struktur regionalnych", będzie ograniczona do liczby mniejszej niż liczba województw. Określając inaczej, nasz potencjalny samorząd zawodowy zapewne opierać by się musiał na systemie bardziej zcentralizowanym z aktywnością struktur regionalnych ograniczoną do niezbędnego "samorządowego" minimum.

✓ *Dekompozycja dotychczas funkcjonujących struktur zrzeszających osoby wykonujące zawód rzeczoznawcy majątkowego w stowarzyszeniach*

Utworzenie samorządu zawodowego zapewne spowoduje "odpływ" członków z istniejących stowarzyszeń, co w dłuższej perspektywie doprowadzi do likwidacji części z dzisiaj działających organizacji, a tym samym może spowodować poczucie braku reprezentacji w danej społeczności, zwłaszcza w sytuacji, gdy w danym regionie nie będzie "oddziału regionalnego" samorządu zawodowego, a wcześniej funkcjonowało stowarzyszenie z długoletnimi tradycjami. W tym miejscu należy podkreślić, że w przypadku zawodów mających swoje samorzady również funkcjonują stowarzyszenia skupiające przedstawicieli danej profesji, ale najczęściej takie stowarzyszenia mają charakter ogólnokrajowy, a nie regionalny.

Ponadto w ramach istniejących samorządów zawodowych wyróżnia się różne formy "reprezentacji" regionalnej. Czasami przybierają one formę "izb regionalnych" a czasami formę "oddziałów izby krajowej". Wskazane zróżnicowanie to nie tylko semantyka, ale przede wszystkim różne ujęcie struktury samorządu, z większym lub mniejszym rzeczywistym znaczeniem "struktur okręgowych".

✓ *Samorząd zawodowy na poziomie lokalnym to bardziej struktura formalno - organizacyjna niż zrzeszenie osób dążących do realizacji wspólnych celów*

Takie odczucia, jak w tytule tego punktu, można odnieść zarówno w rozmowach z osobami wykonującymi zawody dla których utworzony został samorząd zawodowy, jak również zapoznając się z materiałami udostępnianymi na stronach internetowych "oddziałów terenowych" części samorządów zawodowych. Oczywiście nie można uogólniać, ponieważ zarówno w przypadku jednego, jak i drugiego źródła informacji można odnieść odmienne wrażenie. Oczywiście inny może być przekaz osób aktualnie zaangażowanych w działalność danego samorządu, a inny członków, których można określić, jako "obserwatorów" lub "krytycznych komentatorów".

Efektem naturalnym jest bardziej administracyjno - formalny charakter samorządu zawodowego względem ruchu stowarzyszeniowego, co wprost wynika z przejęcia przez samorząd pewnego zakresu obowiązków publicznych.

DOTYCHCZASOWE GŁOSY Z DYSKUSJI ŚRODOWISKOWYCH

Do Polskiej Federacji Stowarzyszeń Rzeczoznawców Majątkowych wpłynął protokół z debaty zorganizowanej przez Świętokrzyskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych, która odbyła się w Kielcach w dniu 7 lutego 2024 roku.

W podsumowaniu tej debaty sformułowano wnioski, zebrane jako argumenty przemawiające za powołaniem samorządu zawodowego oraz przemawiające przeciw powołaniu samorządu zawodowego:

I. Argumenty przemawiające za powołaniem samorządu zawodowego:

- *podniesienie prestiżu zawodu,*
- *możliwość nadawania i pozbawiania uprawnień rzeczoznawcy majątkowego – przejęcie zadań,*
- *ujednoczenie procedury oceny operatorów szacunkowych,*
- *prowadzenie procedury w zakresie odpowiedzialności zawodowej i dyscyplinarnej,*
- *możliwość wynegocjowania lepszych warunków ubezpieczenia,*
- *ujednoczenie praktyk,*
- *lepsza skuteczność przy działaniach legislacyjnych i w kontaktach z organami administracji publicznej.*

II. Argumenty przemawiające przeciw powołaniu samorządu zawodowego

- *zbyt mała liczba potencjalnych członków aby stworzyć okręgi w każdym województwie a co się z tym wiąże niskie dochody izb,*
- *zorganizowanie okręgów w mniejszej ilości niż liczba województw to obniżenie znaczenia grupy członków z naszego województwa,*
- *niedogodności związane ze znaczną odległością do siedziby zawodowego – izby,*
- *z uwagi na spodziewaną niewielką liczbę członków izby (niewielkie możliwości finansowe) wystąpi konieczność pracy społecznej wielu osób (w szczególności: komisja kwalifikacyjna, komisja rewizyjna, rzecznicy odpowiedzialności zawodowej, sąd dyscyplinarny) i nasuwa się wątpliwość czy znajdziemy takie osoby, które będą na to gotowe,*
- *konieczność zatrudnienia stałego personelu: obsługi biurowej, obsługi prawnej, obsługi informatycznej, obsługi księgowej, czyli znaczne koszty.*

Wyniki przeprowadzonego po debacie głosowania:

- za powołaniem izby – 1/3 oddanych głosów,
- przeciwko powołaniu izby – 1/3 oddanych głosów,
- wstrzymało się od głosu – 1/3 oddanych głosów.